

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA GEOGRAFIE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Turistický průvodce jižní částí Národního parku Šumava –
Stožecko

České Budějovice 2007

Jan JIŘIČKA

ANOTACE

<i>Název diplomové práce:</i>	Turistický průvodce jižní částí Národního parku Šumava – Stožec
<i>Pracoviště:</i>	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Pedagogická fakulta, katedra geografie
<i>Autor:</i>	Jan Jiříčka
<i>Studijní program:</i>	M7503 Učitelství pro základní školy
<i>Studijní obory:</i>	zeměpis, dějepis, společný základ
<i>Vedoucí diplomové práce:</i>	Mgr. Karolína Mičková

Diplomová práce se zabývá Stožecem, jižní částí Národního parku Šumava. Její stěžejní částí je kapitola, která je zpracována formou turistického průvodce populárně-naučného charakteru. Ten představuje „samostatnou“ publikaci, do níž jsou zahrnuty fyzicko a sociálně geografické informace o oblasti, zpracován její historický vývoj, zachyceny turistické zajímavosti území a popsány navržené trasy pro pěší turistiku, cykloturistiku a běžecké lyžování. Jednotlivé kapitoly průvodce jsou doplněny obrázky a mapami. Diplomová práce pak dále obsahuje povinné kapitoly vědecké práce – úvod, rozbor literatury, metodiku práce, závěr, seznam literatury a ostatních použitých zdrojů.

REMARK

<i>Name of diploma thesis:</i>	Tourist guide of the southern part of the Šumava National Park – the Stožec region
<i>Department:</i>	University of South Bohemia in České Budějovice Pedagogical faculty, department of geography
<i>Author:</i>	Jan Jiříčka
<i>Study program:</i>	M7503 Teacher in elementary schools
<i>Study course:</i>	geography, history, common disciplines
<i>Tutor of diploma thesis:</i>	Mgr. Karolína Mičková

This diploma thesis deals with the Stožec region, the southern part of the Šumava National Park. Pivotal part of diploma thesis is sorted to look as it is a tourist guide with nonfiction character. Tourist guide represents „separate“ publication, which contains physical and social-geographical characteristics of studied area, historical development, recaptures places and activities of turistical interest and describes proposed routs for trekking, cycling or skiing on tracks. Component parts of tourist guide are supplemented with pictures and maps. Diploma thesis further contains obligatory chapters of scientific literature – the introduction, the analysis of used literature, the methodology of this thesis, conclusion, list of used literature and other sources.

Poděkování

Děkuji slečně Mgr. Karolíně Mičkové za odborné vedení, konzultace, přínosné rady a pomoc při vypracování této diplomové práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem veškerou literaturu a ostatní použité zdroje, z nichž jsem čerpal. Souhlasím s dalším využitím výsledků této práce v rámci publikační činnosti pracovníků katedry geografie PF JCU.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českém Krumlově dne 27. dubna 2007

.....
Jan Jiříčka

OBSAH

	str.
1. Úvod	7
2. Rozbor literatury	9
2.1. Odborné a populárně naučné práce použité pro charakteristiku řešeného území	9
2.2. Turističtí průvodci	15
2.3. Periodika a časopisecké články	17
2.4. Mapové podklady, internetové zdroje	19
3. Metodika práce	21
3.1. Problematika získání a sběru dat pro tvorbu turistického průvodce	21
3.2. Problematika zpracování dat do podoby turistického průvodce	23
4. Turistický průvodce jižní částí Národního parku Šumava – Stožecko	31
5. Závěr	163
6. Seznam literatury a použitých zdrojů	164

1. ÚVOD

Moje diplomová práce se zabývá oblastí Stožeka, tedy jižní částí Národního parku Šumava. Protože pocházím z nedalekého Českého Krumlova, je mi tato oblast, stejně jako celá Šumava, velmi blízká. Před tím, než jsem začal diplomovou práci psát, jsem velmi dobře znal především okolí Plešného jezera, Schwarzenberského plavebního kanálu a také velmi známou Medvědí stezku.

Ještě před výběrem konkrétního tématu diplomové práce jsem myslel na to, aby má diplomová práce byla použitelná v praxi buď pro mé budoucí povolání učitele, anebo aby posloužila široké veřejnosti. Z nabízených témat diplomových prací mě nejvíce zaujalo zpracování turistického průvodce. Tato práce by tedy měla sloužit zájemcům o turistiku v dané oblasti.

Šumava již řadu let přitahuje mnoho turistů, jak z Čech tak i ze zahraničí. Existuje mnoho turistických průvodců popisujících celou Šumavu, nebo její části, ale žádný se nevěnuje speciálně zde řešené oblasti Stožeka. Turistický průvodce v diplomové práci bude mít praktické využití. Jeho cílem je návštěvníkům Stožeka poskytnout všechny potřebné a souhrnné informace o oblasti, aniž by je museli vyhledávat v mnoha různých publikacích a mapách. Průvodce podrobně seznamuje s danou oblastí, ale také pomáhá při plánování výletů, hledání ubytování nebo třeba řešení možností stravování v regionu. Proto se v průvodci nachází zeměpisná a historická fakta spolu s aktuálními turistickými informacemi.

Stěžejním cílem diplomové práce tedy je vypracování části (kapitoly) s názvem „Turistický průvodce“, která bude mít formu „samostatné“ publikace. V této části budou obsaženy a zachyceny populárně naučnou formou veškeré geografické, historické, vlastivědné a turistické informace o řešeném území. Turistický průvodce musí ukázat krásy regionu Stožeko a motivovat tak k jeho návštěvě, a to nejen v létě, ale také v zimě. Pro letní turistiku proto budou v průvodci navrženy trasy pro příznivce pěší i cyklistické turistiky, pro zimní turistiku jsou zde popsány trasy pro běžecké lyžování.

Aby diplomová práce splnila výše uvedený hlavní cíl, bylo nutné nejdříve splnit dílčí cíle: shromáždit a prostudovat dostupnou literaturu, prameny a informace o území, stanovit metodiku práce, důkladně se seznámit na základě terénního průzkumu s oblastí, zpracovat podrobnou charakteristiku území tak, aby oblast byla dostatečně a zajímavě

pro širokou veřejnost vystižena, navrhnout konkrétní turistické trasy a opět provést jejich terénní průzkum – ověřit si návrhy v praxi a případné nepřesnosti korigovat, pořídit a vybrat odpovídající grafický materiál (obrázky, mapy) a vhodně ho začlenit do textu práce, resp. do turistického průvodce.

Vzhledem k tomu, že se nejedná o práci vědeckou, zaměřenou na základní výzkum, ale o práci hlavně kompilační a syntetizující poznatky z literárních zdrojů a mapových podkladů, doplněné o vlastní terénní průzkum a znalosti území, sepsanou pro širokou veřejnost (populárně-naučná forma turistického průvodce), je bezpředmětné formulovat zde vědecké hypotézy.

2. ROZBOR LITERATURY

2.1. Odborné a populárně naučné práce použité pro charakteristiku řešeného území

Pro popsání fyzickogeografických podmínek řešeného území jsem použil knihy zabývající se fyzickogeografickými složkami krajiny Česka. Pro část o geologii a geomorfologii se jednalo o monografii autorského kolektivu pod vedením J. Demka (**Demek (ed.) a kol., 1987**), která se věnuje geomorfologické klasifikaci a charakteristice vymezených jednotek reliéfu v naší republice a patří k základním dílům v této problematice. Geologickou stavbou, geomorfologickým členěním a tvary reliéfu jižních Čech se věnuje několik publikací, jejichž autorem či spoluautorem, členem autorského kolektivu byl S. Chábera (**Chábera, 1978; Chábera, 1982; Chábera, 1998; Chábera a kol., 1985; Chábera a kol., 1987**). Klimatickými charakteristikami oblastí Česka se zabývá publikace E. Quitta (**Quitt, 1971**), hydrogeografickou klasifikací a popisem důležitých tekoucích i stojatých vod se zabývá kniha autorského kolektivu pod vedením V. Vlčka (**Vlček (ed.) a kol., 1984**), monografie autorského kolektivu pod vedením M. Culka (**Culek, (ed.), 1996**) se věnuje biogeografii, vyčleňuje a charakterizuje biogeografické jednotky republiky. Ochranou přírody a krajiny v jihočeské oblasti se zabývá publikace **Jáchym, Skuhrový a kol. (1982)**, kde se nejprve popisují přírodní složky celých jižních Čech a dále formy ochrany přírody a zdejší jednotlivé přírodní fenomény. Publikace **Valenta, Kadoch (1996)** se věnuje způsobu ochrany přírody v Národním parku Šumava. Ochranou životního prostředí se zabývá také rozsáhlá publikace **Albrecht a kol. (2003)**, v níž je rozsáhlý popis fyzickogeografických charakteristik doplněný o mnoho map. Hlavní část knihy se věnuje popisu jednotlivých chráněných území, velkoplošných i maloplošných. Popsány jsou i jednotlivé okresy Jihočeského kraje, resp. je zde zařazena stručná geografická charakteristika celého kraje.

Publikace encyklopedického rázu a turističtí průvodci (viz dále samostatná subkapitola) se věnují charakteristice území komplexně, takže jsem je využil pro popis fyzickogeografických složek řešeného území, stejně jako sociogeografických složek a historického vývoje. Typickým příkladem je publikace autorského kolektivu **Anděra, Zavřel a kol. (2003)** představující zatím nejucelenější a nejpodrobnější dílo věnující se Šumavě. V prvním oddělení následuje po úvodu, historii mapových zobrazení Šumavy a

místopisném rejstříku popis přírodních složek s velmi podrobnou kapitolou o flóře a fauně. Každá kapitola se věnuje jedné fyzickogeografické složce. Ve druhém oddělení je historie Šumavy. Kapitoly se věnují jednotlivým obdobím od pravěku do poloviny 20. století. Další oddělení popisuje život na Šumavě. Jsou zde kapitoly jako např. literatura, hudba, lidová kultura, obživa a další. Kniha je doplněna o možnosti turistiky, popis šumavských muzeí a přílohou je Průvodce Šumavou od T. Cimrhanzla z roku 1878. Kniha se věnuje Šumavě jako celku a rozebírá ji po složkách a obdobích, ale nevěnuje se oblastem. Kniha je napsána populárně naučnou formou a je doplněna o mnoho map, tabulek, grafů a fotografií.

Pro sestavení kapitoly o historickém vývoji řešeného území jsem kromě již zmiňované práce Anděra, Zavřel a kol. (2003) pracoval s obsáhlou monografií J. Dubského (**Dubský, 1949**), která se velice podrobně zabývá vývojem celých jižních Čech i dílčími oblastmi tohoto regionu od doby kamenné, přes dobu bronzovou, kulturu knovízskou, halštatskou, laténskou, strakonickou a dobu římsko-provinciální až do doby slovanského osídlení jižních Čech. V knize je zmíněno řešené území zejména v souvislosti se stezkami, které přes něj v minulosti vedly a jsou zde popsány i archeologická naleziště společně s nálezy v nich uskutečněnými. Populárně naučnou formou popisuje nejvýznamnější archeologická naleziště jižních Čech a snaží se rekonstruovat jejich historii na základě příběhů publikace **Fröhlich (1990)**, přičemž řešeného území se dotýká v případě popisu Zlaté stezky. Seznam a popis nemovitých archeologických památek v okrese Prachatice přináší **Fröhlich, Michálek (1987)**. Formou vypravování napsaná kniha od J. Doležalové (**Doležalová, 2003**) přináší taktéž informace o Zlaté stezce a i několik pověstí o lokalitách v řešeném území. Historie řešeného území je velice stručně zmíněna i v práci **Kopta (1978)**, kde autor popisuje z hlediska historického vývoje vymezené oblasti Čech (členění dle historických krajů). Obdobím raného středověku v Čechách se věnuje publikace **Turek (1982)**. O popisovaném území se zmiňuje zejména v souvislosti s obchodními stezkami, které přes území procházely. Publikace **Štemberk, Fuchs (2006)** vznikla pro potřeby muzea v Prachaticích. Krátce uvádí historii Zlaté stezky a pak se věnuje popisu jednotlivých osad, které na této obchodní cestě stály nebo dodnes stojí. Z řešeného území autoři píšou o Krásné Hoře, Českých Žlebech a Dobré. Kniha **Husa (1961)** se věnuje historickému vývoji celého Československa. Poměrně dobře popisuje období novověku. Charakterizuje i poměry na Šumavě a osídlování v 17. a 18. století.

Knihy J. Zálaha (**Záloha, 1972**) je sestavena jako abecední seznam míst a pojmů dotýkajících se Šumavy, a to nejen z oboru geografie. Je zde ale dobrý popis historie osídlení a popis jednotlivých zajímavých míst. Informace o možnostech turistiky, poskytovaných službách, turistických stezkách atd. jsou již zastaralé, ovšem mohou sloužit pro srovnání se současným stavem. Vlastivědná práce **Siegelbauer (2005)** uvádí krátkou fyzickogeografickou charakteristiku, poté se věnuje historii a popisu oblastí jižních Čech. Práce není moc podrobná, ale nabízí dobrý přehled poměrů Jihočeského kraje. Významnými osobnostmi, které se narodily na Šumavě se zabývá **Kudrlička (1997)**. Krátce popisuje jejich životní osudy a čím se zapsaly do historie.

O životě lidí v území pojednávají knihy **Robek, Vařeka a kol. (1987)**, která podává souhrn poznatků o kultuře a způsobu života lidí v jižních Čechách, etnografická práce **Vondruška (1989)**, která mapuje každodenní život lidí na Šumavě v 18. a 19. století a ve které jsou popsány způsoby obživy (zemědělství, dřevařství, sklářství, domácí výroba, obchod, nekalé živnosti), sociální vývoj venkova, strava, oděv, architektura, rodinný život a obyčeje a pověry, publikace **Doležalová (2004)** podávající informace o životě na „staré Šumavě“, v práci jsou popsány šumavské zvyky, jídelníček apod. a kniha **Lysý (1989)** zabývající se historií Šumavy jako celku, soužitím Čechů a Němců a historií lesnictví. F. Kadoch se ve své knize (**Kadoch, 2005b**) věnuje nelegálním činnostem (pašeráctvím, pytláctvím, převáděním přes hranice) v oblasti Šumavy. Je zde popsána činnost Finanční stráže v 19. a 20. století a vznik pohraničního pásma v 50. letech dvacátého století. Pověsti a příběhy týkající se především kostelů a zvonů v nich umístěných z celých jižních Čech jsou náplní knihy **Jungmannová (2006)**. Autorka v knize uvádí i podložená fakta, z řešeného území o Zadní Zvonkové. Legendy a pověsti z oblasti Šumavy uvádí ve své knize J. Rauvolf (**Rauvolf, 2000**). V knize jsou tři pověsti z oblasti Stožicka. Jsou to pověsti o Plešném jezeře, Stožické skále a Třístoličníku.

Publikace o Novém Údolí (**Kozák, 1999a**) popisuje zejména stavbu železnice v regionu a její přínos, dále jak vypadal život železničářů za první republiky, druhé světové války a po pádu železné opony. Uvádí i historii Stožce a Nového Údolí. Jak vypadala železnice, železniční doprava před sto lety popisuje publikace **Kozák (1999b)**. Zabývá se oblastí Volarska. Uvádí jak se postupně stavěly a jak začaly fungovat železniční tratě, které prochází přes území Stožicka (dnešní tratě číslo 194 a 198). Dokládá rozvoj oblasti a obcí, kterými železnice procházela. Publikace **Rebstöck (1994)** se také zabývá historií železnic, věnuje se ale celé Šumavě. Více se věnuje

technice, typům lokomotiv a památkám, které se dochovaly z dob zahájení provozu na železnicích. Autor knihy **Petráš (2006)** se věnuje výhradně osadě Jelení Vrchy. Popisuje historii i současnost, výstavbu plavebního kanálu, která souvisela s rozvojem osady. V líčení historie osady jde hodně do hloubky, uvádí jména zde žijících osob včetně jejich povolání. Kniha je doplněna dobovými i současnými fotografiemi. Lokálně zaměřená je i práce **Liška (2003)**, jedná se v podstatě o kroniku sídla Dobrá, je zde detailní popis života lidí v minulosti až po současnost, kdy je osada využívána převážně chalupáři.

J. Veselý, autor článku (**Veselý, 1989**) ve sborníku **Mašková (1989)** popisuje lesní hospodaření na krumlovském panství v první polovině 19. století, věnuje se též výstavbě plavebního kanálu a vlivu jeho výstavby na rozvoj okolních osad. Publikace **Kubíková, Zálaha (2002)** popisuje životopis stavitele Schwarzenberského plavebního kanálu Josefa Rosenauera. Kniha vznikla pro potřeby nově vzniklého muzea Josefa Rosenauera ve Chvalšínách na Českokrumlovsku. Jsou zde i informace o průběhu stavby plavebního kanálu. Sborník příspěvků z mezinárodní konference **Řezáč, (ed.) (2004)** se celý týká Schwarzenberského plavebního kanálu. Vyšel jako samostatná publikace. A. Kubíková, autorka prvního příspěvku (**Kubíková, 2004**) napsala životopis Josefa Rosenauera, stavitele plavebního kanálu. Historií plavebního kanálu se zabývá autor druhého článku H. Hladík (**Hladík, 2004a**), lesní hospodářství koncem 18. a v 19. století popisuje V. Hladilin (**Hladilin, 2004**). Stav plavebního kanálu od 70. let do roku 2000 popisuje J. Martanová (**Martanová, 2004**). Rekonstrukcí plavebního kanálu, která začala v roce 1996, se zabývá článek H. Hladíka (**Hladík, 2004b**). Využitím plavebního kanálu pro rozvoj cestovního ruchu v regionu se zabývají články „Turismus nezná hranic“ J. Štemberka (**Štemberk, 2004**), „Schwarzenberský plavební kanál osou cestovního ruchu na česko-rakouském pomezí“ Z. Příbyla (**Příbyl, 2004**) a „Aktivity lesní správy Vyšší Brod při rozvoji cestovního ruchu na Šumavě“ J. Märtla (**Märtl, 2004**). Článek V. Kamíra popisuje vznik muzea J. Rosenauera ve Chvalšínách (**Kamír, 2004**). O projektu revitalizace plavebního kanálu v Rakousku píše R. Krapfl (**Krapfl, 2004**). Poslední článek sborníku E. Miglbauera se zabývá významem plavebního kanálu pro turismus v Rakousku (**Miglbauer, 2004**). Ve druhé části publikace je uveřejněno mnoho grafického materiálu. Jsou zde mapy okolí kanálu, historické fotografie, fotografie z rekonstrukce plavebního kanálu a okolních památek, z ukázek plavení dřeva.

Publikace **Pešta (2004)** mapuje lidovou architekturu a venkovské osídlení jižních Čech, nalezneme zde nejen historii každé zmíněné vesnice či vesničky, její správní příslušnost, polohu, kulturní památky a fotografie, ale například i seznam lokalit s orientačním přehledem vývoje územně-správní příslušnosti, národnostní složení obyvatel, seznam vesnických památkových rezervací, zón a ochranných pásem. Velmi podrobný a odborně historicky zaměřený čtyřdílný seznam památek v Čechách (**Poche (ed.) a kol., 1977, 1978, 1980, 1982**) obsahuje soupis našich významných sídel s výčtem jejich historických památek. Monografie V. Horpeniaka (**Horpeniak, 1999**) podává přehled a krátký popis s historií nejvýznamnějších kulturních památek na Šumavě. Z řešeného území uvádí Schwarzenberský plavební kanál, Stožeckou kapli a Zadní Zvonkovou. Práce **Sedláček (1998)** s tematikou historicko-topografickou uvádí v abecedně řazeném místopisném slovníku historickém stručné dějiny měst, městeček, hradů, zámků, farních i ostatních vsí, tvrzí, dvorů i klášterů. Do abecedního seznamu byly mezi jednotlivé lokality zařazeny výklady o staročeských osobních jménech, která se stala základem pojmenování některých sídel. Dílo obsahuje i názvy hor, řek a větších potoků, stručné dějiny jednotlivých krajů a klášterů a také stručný popis všech bitev, které se na našem území udály. V knize **Podhola (2006)** autor uvádí popis 134 míst, ve kterých někdy byl kostel či známější kaple. Je uspořádána do kapitol podle příslušnosti sídel k soudním okresům z roku 1868. U každého sídla je dobře popsána jeho historie. Autor popisuje zejména církevní památky.

Zdrojem informací o hospodářství jižních Čech v meziválečném období je disertační práce J. Dvořáka (**Dvořák, 2002**), kde autor velice podrobně charakterizuje situaci ve vývoji hospodářství regionu, přičemž vychází z archivních materiálů a pozůstalosti Národohospodářského sboru jihočeského. Možnosti srovnání dřívějšího s současným stavu krajiny regionu nabízejí fotografické dokumenty, jedná se mj. o knihy **Roučka (2004)** a **Martan, Předota (1996)**.

Soužití Čechů a Němců od poloviny 19. století do odsunu popisuje **Sládek (2002)**. Mapuje postupnou změnu vztahů, až k jejich vyhocení před druhou světovou válkou. Popisuje situaci v celém Československu. Všemi aspekty života, zejména však politickou a hospodářskou situací, se zabývá odborná publikace **Gebhart (2004)**. Věnuje se celému Československu i odtrženým Sudetům. J. Němeček ve své knize (**Němeček, 2002**) popisuje situaci po konci druhé světové války ve vztazích mezi Čechy a Němci. Zabývá se otázkami odsunu Němců, nepopisuje situaci v nějaké konkrétní lokalitě spíše se problému věnuje po teoretické stránce. Výsledkem práce sdružení

Antikomplex, které se zabývá problematikou českého pohraničí je monografie **Mikšíček a kol. (2003)** zaměřená se na oblast Sudet. Formou porovnávání fotografií z různých míst z dnešní doby a z období před 50 a více lety autoři poukazují na mnohdy výraznou přeměnu kulturní krajiny, tedy na to, co se stane s prostorem, který jsou lidé nuceni opustit. Souboru fotografií předchází průvodní texty s informacemi k jednotlivým monitorovaným oblastem.

Politickou a hospodářskou situací Československa po druhé světové válce a odsunu Němců se věnuje kniha **Kaplan (2004)**. Jde o odbornou publikaci. Z výpovědí svědků a dobových materiálů vychází publikace **Krejsová (2006)**, která rekonstruuje tzv. pochody smrti, které procházely přes území Volarska a Stožecka. Věnuje se i širším historickým souvislostem z období konce druhé světové války. Publikace **Pecka (2005)** popisuje události konce druhé světové války. Zejména se věnuje období dubna a května 1945 v oblasti Volarska. Jako prameny sloužily autorovi články v dobovém tisku a reportáže.

Kapitoly o *sociálně geografických složkách řešeného území* se prolínají, resp. navazují na historickou část a věnují se popisu co nejaktuálnějšího stavu (vzhledem k dostupným statistickým datům – viz metodika práce) struktury obyvatel, osídlení, hospodářství a regionálního rozvoje. Mnoho informací je obsaženo v již citovaných komplexních dílech o Šumavě a jižních Čechách. Konkrétně lesnictvím, druhy lesů, lesními oblastmi, vegetačními lesními stupni, rekreačním využitím lesa a nejvýznamnějšími lesními lokalitami jižních Čech se zabývá monografická práce **Jiráček (1998)**.

K popsání vývoje počtu obyvatel posloužily statistické lexikony **Kolektiv (1923)**, **Kolektiv (1934)**, **Kolektiv (1966)**, **Kolektiv (1978)**, **Kolektiv (1982)**, **Kolektiv (1992b)** a **Kolektiv (2005)**. J. Korčák se ve své knize **Korčák (1929)** zabývá tématem vylidňování jižních Čech. Sleduje vývoj obyvatelstva přirozenou měnou a stěhováním od počátku 19. století (1806) do roku 1921 a dochází k závěrům, že trend vylidňování jižních Čech během výše zmiňovaného období (největší úbytky byly zaznamenány v letech 1881 – 1891 a 1910 – 1921) je způsoben nepříznivou polohou území (daleko od prosperujících oblastí středních a severních Čech), charakterem území (nevhodné či málo příznivé podmínky pro zemědělství) a i skutečností, že osídlení našich zemí probíhalo ze středu směrem k jejich vnějším vyšším okrajům. Diplomová práce **(Tvarohová, 2002)** se zaměřuje na zhodnocení vývoje sídelní struktury a obyvatelstva v oblasti Lipenské přehrady s důrazem na historii vývoje osídlení. Autorka zde

zachycuje změny (též demografické), k nimž došlo v souvislosti s odsunem německy mluvícího obyvatelstva, následným dosidlováním a vybudováním Lipenské přehrady.

Z počítačové databáze **Kolektiv (2004)** jsem použil tabulky s výměrami jednotlivých katastrálních území, spolu s výměrami pozemků podle způsobu jejich využití. Publikace statistického úřadu (**Kolektiv, 1992a**) popisuje socioekonomické údaje za okres Prachatice a za jednotlivé obce. Je zde uveden vývoj počtu obyvatel v letech 1869 až 1991, včetně národnostního složení.

Autorka publikace **Červenková (1998)** uvádí historii lyžování v oblasti Smrčiny a zamýšlí se nad problematikou výstavby nového lyžařského areálu na Smrčině. Bere v potaz vytvoření nových pracovních míst, rozvoj regionu i dopady na přírodní prostředí oblasti. Autorka je spíše proti výstavbě lyžařského areálu.

2.2. Turističtí průvodci

Celými jižními Čechami provází kniha **Podhorský (2003)**, zde je jen krátká poznámka o Stožci a Schwarzenberském plavebním kanálu. Další knihou věnující se celým jižním Čechám je obrazový vlastivědný průvodce **Kocourek (2004)**. Řešené území je zde zmíněno pouze v souvislosti se Zlatou stezkou. Turistický průvodce **Kovář a kol. (2002)** se věnuje celé oblasti jižních Čech s větším důrazem na Šumavu. Publikace je však málo rozsáhlá a popisuje území jen povrchně. Publikace **Dibelková (2004)** popisuje poutní místa v Čechách. Není to klasický turistický průvodce. Z řešeného území autorka uvádí Stožec se Stožeckou kaplí. Publikace **Chromý (2003)** uvádí v první kapitole charakteristiku jižních Čech, ve druhé potom seznam a popis zajímavých míst v jihočeské oblasti v abecedním pořadí. Z řešeného území autor popisuje Stožec. Publikace **Formánek (2003)** čtenáře provází po horách v Česku, které mají nadmořskou výšku přes 1000 m. Uvádí popis vrcholu a cestu, po které se dá na vrchol dostat.

Jak vypadal turistický průvodce a turistika před více než sto lety ukazuje Řivnáčův průvodce po Šumavě (**Borovský, 2002**). Poměrně dobře a podrobně zpracovaný je turistický průvodce **Melicharová (1976)**. Je zde zdařilá charakteristika oblasti. Průvodce se zabývá celou Šumavou. Autorka navrhuje několik tras. Z řešeného území popisuje pouze Stožec a blízké okolí, pohraniční oblasti nejsou popsány, protože v době vydání tohoto průvodce bylo pohraničí zakázaným pásmem. Publikace **Záloha (1980)** je klasickým turistickým průvodcem. Zabývá se oblastí Lipenska, popisuje východní okraj řešeného území. Vzhledem k roku vydání jsou však již některé

informace, zejména o službách pro turisty, zcela neaktuální a neplatné. Turistický průvodce **Kuklík (1984)** se věnuje celé Šumavě. Autor nejprve oblast rozdělil na jednotlivé části a ty pak samostatně popisuje. Řešené území autor přiřadil k Lipensku a nepopisuje ho moc podrobně.

Z průvodců vydaných po roce 1990 je nejstarší turistický průvodce **Potužník (1991)**, který popisuje oblast Lipenska. Navrhuje zde několik tras, ale jejich popis je velice stručný. Čtenář se o oblasti z této publikace moc nedozví. Informace o celé Šumavě, jak o české, tak o německé straně, přináší **Martan (1991)**. Publikace je určena pro české i německé turisty, proto je text souběžně v obou jazycích. Publikace autorského kolektivu (**Kolektiv, 1992b**) asi nejúžeji popisuje řešené území. Jsou zde navrženy některé trasy, ale text je málo podrobný. Velkou výhodou však je, že obsahuje i popis obcí na bavorské a rakouské straně státní hranice. Rakouský autor A. Sonnleitner, se ve své knize (**Sonnleitner, 1992**), která má částečně podobu turistického průvodce, věnuje rakouské a německé části Šumavy. Autor nenavrhuje žádné trasy, ale jen popisuje zajímavá místa. V řešeném území popisuje Plechý, Plešné jezero, Trojmezí a Třístoličník, a to především zajímavosti na německé straně Šumavy. Publikace je v německém jazyce, nebyla přeložena do češtiny. Turistický průvodce **Hájek (1995)** je velice stručný a z řešeného území jen krátce popisuje Stožeckou kapli a Mrtvý luh. Turistický průvodce **Rebstöck (1996a)** se věnuje celé Šumavě popisuje trasy, které je vhodné absolvovat autem a na kole. Ve druhé místopisné části informuje o zajímavých místech. Průvodce Šumavou podél hranice (**Rebstöck, 1996b**) popisuje turistické trasy v bývalém hraničním pásu celé Šumavy. V řešeném území probíhá trasa mezi Třístoličnickem a Plešným jezerem. Trasy jsou doplněny mapkami s údaji o kilometrůžce a popisem jednotlivých zastavení. Publikace **Hošek (1998)** a **Hošek, Macht (2001)** mají formu turistického průvodce. Jedná se o téměř identické publikace, pouze vydání z roku 2001 uvádí aktuálnější informace a jiné fotografie. Autoři popisují celou Šumavu. Nepopisují navržené trasy, jen uvádějí jak je možné se dostat k zajímavým místům. Poměrně podrobná historie Stožecké kaple včetně legendy o jejím vzniku i popis Stifterova pomníku nad Plešným jezerem jsou součástí průvodce **Kaskoun (1999)**. Publikace **Záruba, Koblasa, (2000)** nemá podobu klasického turistického průvodce. Jde o soupis a popis zajímavých míst a sídel celé Šumavy. Autoři z řešeného území popisují Stožec, Plešné jezero a Schwarzenberský plavební kanál. Turistický průvodce **Ďoubalík (2000)** popisuje Šumavu, kterou autor rozdělil na oblasti Železnorudsko, Pláně, Prachaticko, Trojmezí a Lipensko. Autor v knize popisuje

nejzajímavější místa jednotlivých oblastí. Publikace je však málo podrobná a podává málo informací o službách pro turisty. Kniha **David, Soukup (2002)** pouze mapuje podle abecedních hesel místa na Šumavě. Publikace **Daněk (2002)** jen velmi málo podrobně popisuje řešené území. Věnuje se celé Šumavě. Turistický průvodce **Kolektiv (2003)** obsahuje stručnou charakteristiku přírodních složek okresu Prachatice a Lipenska, dále je zde abecední seznam obcí a zajímavých míst s krátkým popisem obsahujícím i možnosti ubytování v dané lokalitě. Navržené trasy jsou však nedostatečné. Podle mého názoru nejpovedenějším a nejvíce praktickým šumavským průvodcem je dílo **Martan (2003)**, které obsahuje krátký popis výchozích míst a dále je navrženo a detailně popsáno 50 turistických tras po celé Šumavě. U každé trasy je uvedeno výchozí a konečné místo, délka trasy, čas chůze, převýšení, náročnost, nejvyšší bod, možnosti občerstvení, pozoruhodnosti a přehledná mapka. Publikace **David, Soukup (2003)** má charakter turistického průvodce. Popisuje celou Šumavu. Je zde charakteristika oblasti, navržené trasy a abecední místopis. V řešeném území navrhuje trasu z Nové Pece k Plešnému jezeru. Popis trasy je však stručný. Klasickým cykloturistickým průvodcem, v němž je navrženo dvanáct cyklotras s detailním popisem a místy důležitými pro cykloturistiku, jako jsou prodejny, opravy a půjčovny cyklistického vybavení, je publikace **Lískovec (2003)**. Obdobou této publikace je kniha **Lískovec (2004)**. Zde jsou navrženy trasy pro běžecké lyžaře. Trasy v obou knihách jsou doplněny výškovými profily a popisy jednotlivých míst.

2.3. Periodika a časopisecké články

Každoročně vychází Šumavský kalendář, který bývá doplněn o různé informace a příběhy z prostředí Šumavy. Jsou zde obecné informace, které mohou sloužit k doplnění představy zejména o historii a etnografii Šumavy. Řešeného území se týkají svazky **Kadoch (1991, 1993, 2002, 2003, 2004, 2005a)**. Kalendář na rok 1992 se v jednom příspěvku věnuje historii a popisu Stožecké kaple, kalendář pro rok 1994 popisuje historii vsi Pěkná. Každodenním životem obyvatel Šumavy 19. století se zabývají kalendáře pro roky 2003 a 2005. Osadu Dobrá popisuje kalendář na rok 2004. Šumavský kalendář pro rok 2006 uvádí pověsti Šumavy, je zde pověst o Třístoličníku.

Z časopisu Šumava jsem vybral nejzajímavější články, které se vztahují k řešenému území a blíže k tématu této diplomové práce V úvodu článku **Malota (2004)** je popsán cestovní ruch na Šumavě, jeho atraktivita, ale zejména problémy. Dále autor rozebírá vhodnost výstavby zimního lyžařského areálu na Smrčině. Uvádí pro

i proti a nechává v článku promluvit odpůrce – členy správy Národního parku Šumava, i zastánce – člena sdružení starostů Lipenska. Článek vyznívá spíše proti výstavbě lyžařského areálu. V příspěvku **Hradská (2004)** autorka uvádí vodácké trasy i s mapou, počty osob a lodí, které sjedou Vltavu v jednotlivých měsících letních sezóny, data, kdy je možné Vltavu sjíždět, popsáno je nové výstupní místo pro vodáky u mostu u Pěkné. Dále autorka poukazuje na škodlivý vliv velkého množství vodáků na okolí řeky. Uvažuje, zda by bylo vhodné zavést opatření, která by množství vodáků omezovala. **Bufka (2006)** se ve svém článku zabývá důvody vyhubení rysa v minulosti, důvody jeho znovu vysazení do šumavské přírody. Je zde popsán současný výskyt rysů, z nichž se některé lokality (Smrčina, Tok, Trojmezna hora) se nachází v řešeném území. **Bufková (2006)** popisuje současný stav rašelinišť a mokřadů a stupeň jejich ochrany. Z řešeného území je v článku popsán Vltavský luh. Autorka se zejména zabývá programem revitalizace šumavských mokřadů, který spočívá v terénní práci přehrazováním melioračních rýh, čímž by se mělo docílit zvýšení a stability hladiny podzemních vod. **Jiříčka (2006)** uvádí, že cílem Národního parku Šumava je také ochrana kulturní krajiny spolu s památkami. Popisuje projekt obnovy drobných kamenných památek, při kterém došlo na opravu 300 památek. V řešeném území to jsou zejména Stifterův obelisk nad Plešným jezerem, Rosenauerova pamětní deska a mnohé další menší kamenné památky jako boží muka apod.

Články o Šumavě nalezneme také v magazínu Koktejl. **Sloup (1998)** v článku rozebírá původ jména Vltava, historii plavby a vorařství. Následuje stručný popis zajímavých míst a měst, kudy Vltava protéká. **Nebeský (2002)** se zabývá výstavbou, historií, technickými parametry Schwarzenberského plavebního kanálu. Popisuje ukázky plavení dříví, které se odehrávají dvakrát ročně u Ježové a na Jeleních vrších. Na konci článku je životopis J. Rosenauera – stavitele a projektanta Schwarzenberského plavebního kanálu. **Mikšíček (2003)** se věnuje situaci v Sudetech před a po druhé světové válce (pozn. označení Sudety je pro Šumavu zcela nevhodné a geograficky naprosto nesprávné). Situaci po druhé světové válce, odsun Němců a následné dosídlování pohraničí považuje za největší sociodemografickou událost. Rozděluje Sudety na bohaté a chudé. Celá Šumava patří podle autora do oblasti Sudet chudých. Pokládá si otázku, co ze Sudet zůstalo dodnes. Jako odpověď popisuje současné pohraničí. Uvádí, že za dochování některých objektů vděčíme vlně chatařství a chalupářství, které bylo v některých oblastech pohraničí umožněno v 60. letech omezením pohraničních pásem. Článek od P. Blahuše (**Blahuš, 2003**) je věnován

tématu Keltů na území Česka. Jsou zde popsány lokality, kde jsou doklady o keltském osídlení, keltská kultura, co nám Keltové zanechali – místní jména, těžba zlata. Pro tuto diplomovou práci je článek důležitý zejména popisem keltských obchodních stezek. Článek **Vencel (1989)** se věnuje mezolitickému osídlení na Šumavě, podrobněji se zabývá oblastí Lipenska. Obsahuje charakteristiky jednotlivých objevených lokalit, popisy nálezů a také bohatou obrazovou přílohu. Autor dvou na sebe navazujících příspěvků (**Pešek, 1986a; 1986b**) se zaměřuje na osidlování jihočeského pohraničí v letech 1947-1953 (období tzv. volného osídlení) a 1954-1959 (období tzv. organizovaného osidlování). Uvádí, že jihočeské pohraničí bylo osídleno téměř 57 000 novými osídlenci, přičemž nejvíce jich přišlo z českého vnitrozemí do okresů Český Krumlov a Kaplice.

2.4. Mapové podklady, internetové zdroje

Jako mapové podklady pro mapu vymezení regionu a mapy s fyzickogeografickými prvky, byla použita Základní mapa ČR – Volary, v měřítku 1 : 100 000. Navržené trasy byly vyznačeny do turistických map KČT 1 : 50 000. Byly použity mapy číslo 66 (Trojmezí) a 67 (Lipno). Mapy obsahují kromě topografických prvků značené turistické trasy a na rubové straně texty s popisem významných míst.

Na internetových stránkách **www.bilastopa.cz** jsou aktuální informace týkající se běžeckého lyžování na Šumavě. Nalezneme tady mapy upravovaných stop, sněhové zpravodajství a další praktické informace. Internetové stránky **www.ceskehory.cz** se věnují pohořím v Česku. Nalezneme zde zejména sněhové zpravodajství, krátkou charakteristiku pohoří, možnosti ubytování. Z oficiálních internetových stránek Českých drah **www.cd.cz** jsem čerpal informace o železničních tratích, které procházejí řešeným územím. Jako zdroj informací o počtu a struktuře obyvatelstva, o vybavenosti a infrastruktuře obcí posloužily internetové stránky Českého statistického úřadu **www.czso.cz**. Informace o službách pro turisty přináší **www.info.sumava2000.cz**. Stránky se však zaměřují spíše na centrální a západní oblast Šumavy. Aktuální informace o akcích pro turisty, mapy a odkazy na webové kamery v různých lokalitách nabízí internetové stránky **www.info-sumava.cz**. Počty a časový harmonogram železničních a autobusových spojů jsem získal z internetových stránek **www.jizdnirady.cz**.

Internetové stránky spolku pro popularizaci jižních Čech **www.jiznicechy.org** uvádí mnoho informací o místech Jihočeského kraje. Jsou rozděleny do oddílů města a

obce, kostely a kláštery, zámky, hrady a tvrze, přírodní krásy, naučné stezky, technické památky. Stránky jsou relativně podrobné a lze zde nalézt dostatek informací i o řešeném území. Mnoho aktuálních informací o ubytování, službách a atrakcích pro turisty v jednotlivých ročních obdobích v oblasti Lipenska uvádí internetové stránky **www.lipensko.cz**. Podobné zaměření mají též stránky **www.lipno-online.cz**, nalezneme tady však více informací o obcích a ubytovacích možnostech regionu. Obě internetové stránky podávají z řešeného území údaje o obci Nová Pec.

Oficiální internetové stránky města Volary **www.mestovolary.cz** byly použity k získání historických fotografií pro kapitolu „Historický vývoj území“. Stránky **www.npsumava.cz** jsou oficiálními stránkami Správy NP a CHKO Šumava. Je zde fyzickogeografická charakteristika Šumavy a mnoho dalších informací o celé Šumavě. Oficiální internetové stránky obcí Želnavá **www.obeczelnava.cz** a Stožec **www.stozec.cz** přináší základní informace o obcích a okolí, o historii a práci obecních úřadů. Oficiální internetové stránky obce Strážný **www.urad.strazny.net** popisují obec a okolí, je zde stručně popsána historie obce a činnost obecního úřadu.

Zdrojem informací pro cestovní ruch jsou také internetové stránky **www.sumavanet.cz**. Šumavu popisuje po jednotlivých oblastech. Východní část řešeného území je zde popisována v rámci oddílu Lipensko. Na stránkách je mnoho fotografií. Stránky folklorního sdružení Libín-S **www.sweb.cz/schwarzenbersky.kanal** podávají historii Schwarzenberského plavebního kanálu a aktuální informace o ukázkách plavení dříví.

3. METODIKA PRÁCE

3.1. Problematika získání a sběru dat pro tvorbu turistického průvodce

Jedním z důležitých dílčích cílů práce, bez kterého by nemohl být splněn cíl hlavní, bylo shromáždění a prostudování veškerých dostupných dat a informací o řešeném území pro zpracování komplexní charakteristiky regionu a části o turistických zajímavostech pro turistického průvodce. Nedílnou součástí studia literatury pak byly terénní průzkumy spojené s návštěvou všech míst řešeného území a podrobné zmapování všech navrhovaných tras, ať turistických (pro pěší), cyklistických – konaných na bicyklu, či lyžařských – projetých v zimě na běžkách.

K časově nejnáročnějším patřily právě terénní průzkumy. Nejprve jsem z informací, čerpaných z publikací, mapových děl, konzultacemi s pracovníky informačních center v regionu, místními usedlíky a z vlastní znalosti terénu, určil zajímavá místa řešeného území, následně jsem vytyčil vhodné trasy, které by návštěvníky regionem provedly a dovedly je na tato místa. Poté následovalo procestování všech tras. U tras pro běžecké lyžování jsem vycházel z nabídky upravovaných cest a stop. Dbal jsem na to, aby veškeré navržené trasy vedly schůdnými cestami a nikde neporušovaly zákazy vstupu či vjezdu.

Zatímco získání literatury k fyzickogeografické charakteristice území nebyl až tak problematický. Jednak existuje poměrně dostatečné množství stěžejních knih zahrnujících území celého Česka, ze kterých se při fyzickogeografických analýzách území v geografii vychází, také jsou dispozici studie a odborné práce regionálního charakteru (viz rozbor literatury). Výhodou těchto publikací je relativní nezastarávání jejich dat, jelikož fyzickogeografické složky území se až tak rychle nemění (na rozdíl od dat socioekonomických).

Problematičtější byl získání informací pro část charakterizující historii oblasti a jednotlivých sídel, protože takové informace jsou roztříštěné, není dostupná komplexní publikace. Bylo proto nutné, abych shromáždil co nejvíce dat pocházejících z historických a historicko-vlastivědných publikací. Konzultována proto byla kromě publikací uvedených v seznamu literatury i periodika *Český časopis historický*, *Jihočeský sborník historický*, *Sborník Jihočeského muzea* a také materiály v Okresním archívu v Českém Krumlově a v Prachaticích, které se týkaly historie sídel a osídlení řešeného území. Komplikací u uvedených periodik bylo, že žádný z článků v nich

obsažených se netýkal přímo řešeného území. Získání informací z více zdrojů se později ukázalo jako velmi praktické, neboť se mnohá fakta podle jednotlivých autorů a použité literatury od sebe značně lišila. Za správná tak byla považována ta data, která se v použité literatuře opakovala nejvíce, nebo bylo možné je věrohodně ověřit v terénu.

Obtížné bylo shromáždění vstupních dat pro potřeby zpracování charakteristiky hospodářství a nabídky služeb řešeného území. Informace jsem získal zejména vlastním průzkumem v terénu, který byl zaměřen především na zjištění existence služeb v sídle a subjektů působících v hospodářství. Nejprve jsem informace hledal v telefonním seznamu (Zlaté stránky), na oficiálních internetových stránkách obcí Nová Pec, Stožec, Strážný a Želnavá (viz seznam internetových zdrojů), v databázi Českého statistického úřadu, dále i v různých informačních letácích a propagačních materiálech. Všechna získaná data byla následně ověřena a doplněna na základě dotazů starostům – formou elektronické pošty, telefonického dotazování a osobních setkání. Při kombinování všech uvedených způsobů zisku informací bylo možné vytvořit poměrně přesný přehled služeb v sídlech. Pokud jde o kontakty na dané služby pro turisty, ty byly získány z internetových stránek jednotlivých obcí a jednotlivých zařízení služeb a z informačních materiálů pro turisty. Jejich aktuálnost a platnost byla ověřena v telefonních seznamech nebo osobní návštěvou. Informace o rozvoji regionu a sídel pak byly získány z různých informačních materiálů, oficiálních internetových stránek Mikroregionu Horní Vltava – Boubínsko a dotazováním starostů či pracovníků obecních a úřadů.

Turistický průvodce byl pro větší atraktivitu doplněn fotografiemi. Celkem se zde nachází 89 fotografií, z nichž naprostá většina pochází z archivu autora. Výjimku tvoří obr. 5, který je převzat z internetových stránek lipno-online.cz, obr. 8, jehož autorem je Jan Ševčík a fotografie byla převzata z internetových stránek calla.cz, obr. 9, 10, 11, které byly převzaty z internetových stránek kvetenacr.cz, obr. 12, 13, 14, které byly získány z internetových stránek obce Volary, a obr. 15 a 36, které byly převzaty z internetových stránek Správy NP a CHKO Šumava. Tyto citace zde uvádím záměrně, protože ve vlastním průvodci nejsou zdroje dat citovány přímo, a to z důvodu, že se nejedná o vědeckou práci, ale o práci populárně naučnou, která má mít čtivou formu.

3.2. Problematika zpracování dat do podoby turistického průvodce

Stěžejní část diplomové práce, kapitola 4., je turistickým průvodcem, který uvádí charakteristiku všech geografických složek v řešeném území, historický vývoj území, místopisnou část, kde jsou popsány jednotlivé zajímavosti a sídla řešeného území, navržené a popsané trasy pro pěší, cyklisty a lyžaře – podrobněji viz dále. Forma zpracování kapitoly tak odpovídá publikacím obdobného zaměření. Pro inspiraci a stanovení finální struktury turistického průvodce jsem totiž prostudoval několik takových publikací zabývajících se celou Šumavou, nebo okolními oblastmi (viz rozbor literatury). Struktura turistického průvodce (jelikož není podrobně rozepsána v obsahu celé diplomové práce) a výčet literatury, z níž bylo čerpáno (protože nejsou citace uváděny v populárně naučném textu průvodce), jsou uvedeny v této metodické subkapitole.

Turistický průvodce (kapitola 4.) je členěn do těchto částí:

- ***Vymezení a geografická poloha území***
- ***Fyzicko-geografická charakteristika území***, kde jsou v jednotlivých subkapitolách popsány geologie a geomorfologie, vodstvo, klima, půdy, rostlinstvo a živočišstvo a ochrana přírody.
- ***Historický vývoj území***, kde jsou nastíněny události odehrávající se v jednotlivých obdobích (pravěk a starověk, středověk, novověk – v rámci novověku jsou vyčleněny kapitoly s vývojem v 19. století a ve 20. století) v řešeném území.
- ***Sociálně-geografická charakteristika území***, která obsahuje subkapitoly o vývoji počtu a o struktuře obyvatel, o složkách hospodářství (výskyt a těžba nerostných surovin; zemědělství, lesnictví a rybářství; průmysl; doprava; služby), o technické infrastruktuře sídel, o cestovním ruchu a regionálním rozvoji.
- ***Turistické zajímavosti území***, kde jsou popsány nejvýznamnější zajímavosti (přírodní i kulturně-historické) řešeného území, zajímavé výletní cíle, na které se odkazuje i v části popisující turistické trasy.
- ***Trasy v území pro pěší, cyklisty a lyžaře***, kde jsou podrobně charakterizovány navržené trasy pro pěší turistiku, cykloturistiku a běžecké lyžování.

Jednotlivé části turistického průvodce byly zpracovány na základě níže uvedených datových zdrojů:

– ***Vymezení a geografická poloha území***

Řešené území bylo vymezeno na základě konzultací s vedoucí diplomové práce, podle základních map a map správního členění tak, aby v něm mohly být optimálně postihnuty všechny skutečnosti důležité pro vytvoření turistického průvodce. Pro zjištění přesných názvů katastrálních území nacházejících se v řešeném území byly použity informace z Kolektiv (2004). Zeměpisné souřadnice nejzazších bodů území, výpočet celkové plochy a délky hranice byly zpracovány pomocí počítačového programu MapSource, který je určen pro mapové GPS přístroje. Mapa Stožeka, hranice popisovaného území, byla vytvořena oscanováním Základní mapy ČR – Volary v měřítku 1 : 100 000, která byla následně upravena v počítačovém grafickém programu Corel Draw. Měřítko mapy bylo převedeno na 1 : 200 000, aby mohla být umístěna na stránku formátu A4.

– ***Fyzicko-geografická charakteristika území***

Informace pro fyzicko-geografickou charakteristiku území byly zpracovány kompilační metodou na základě údajů z publikací uvedených dále pro každou subkapitolu zvlášť. *Geologická regionalizace* a charakteristika *geologických poměrů* byly převzaty z materiálů Chábera (1978, 1982), Chábera a kol. (1985), Oswald (1959) a Anděra, Zavřel a kol. (2003). Pro zařazení oblasti do *geomorfologického systému* a pro popis *geomorfologických jednotek* byly použity knihy Anděra, Zavřel a kol. (2003), Demek (1987), Chábera a kol. (1985) a Chábera (1998). Stejně publikace byly použity i k popisu vývoje reliéfu a jednotlivých tvarů povrchu. Přesnější lokalizace jednotlivých tvarů byla provedena nejen pomocí publikací, ale i vlastním terénním průzkumem. K charakteristice *vodních nádrží, Vltavy a jejích přítoků a plavebního kanálu* byly použity publikace Vlček (ed.) a kol. (1984), Chábera a kol. (1985), Chábera (1987, 1998), Sloup (1998), Nebeský (2002). Dále byly využity základní mapy a vodohospodářské mapy ČR 1 : 50 000. *Podzemní vody* byly popsány v knize Anděra, Zavřel a kol. (2003). Část o *klimatu* byla vytvořena pomocí publikací Anděra, Zavřel a kol. (2003), Quitt (1971), Chábera a kol. (1985), Chábera (1987), z nichž byly vybrány charakteristiky týkající se oblasti Šumavy a použity ty, které byly platné pro rozpětí nadmořských výšek řešeného území. Některá data byla dostupná přímo pro určité lokality na

Stožecku. Rozmístění, popis a typologie *půd* v řešeném území byly provedeny dle Chábera a kol. (1985) a Chábera (1987). Informací k *rostlinstvu a živočišstvu* bylo velmi mnoho. Z publikací Culek (ed.) (1996), Chábera (1987) bylo vybráno rozmístění a popis jednotlivých vegetačních stupňů, což bylo doplněno informacemi uvedenými na oficiálních internetových stránkách Správy NP a CHKO Šumava o druhovém složení jednotlivých vegetačních stupňů. Doplňující informace o stanovištích, druzích rostlin a živočichů jsem čerpal z článků Bufka (2006), Bufková (2006) a publikací Jiráček (1998) a Zálaha (1972). Zonace Národního parku Šumava pro text o *ochraně přírody a krajiny* byla převzata z internetových stránek Správy NP Šumava. Krátký popis I. zón NP v řešeném území byl sestaven kompilací z publikací Albrecht a kol. (2003), Anděra, Zavřel a kol. (2003), Jáchym, Skuhravý a kol. (1982) a Valenta, Kadoch (1996).

Nakonec této kapitoly byly zařazeny tématické mapy. Jako mapový podklad ke všem mapám byla použita Základní mapa ČR – Volary, v měřítku 1 : 100 000. Do map byl zanesen tématický obsah v počítačovém grafickém programu Corel Draw. Jako tématický podklad posloužily: pro mapu geologických poměrů – Geologická mapa Šumavy Chábera (1987), s. 20, pro mapu geomorfologického členění – Mapa geomorfologického členění jižních Čech Jáchym, Skuhravý (1982), s. 22, pro mapu průběhu roční izotermy 5°C – Mapa průměrných ročních teplot v Jihočeském kraji Jáchym, Skuhravý (1982), s. 49, pro mapu rozložení průměrného ročního úhrnu srážek – Mapa izohyet v Jihočeském kraji Chábera (1985), s. 143, pro mapu půdních skupin – Půdní mapa Anděra, Zavřel a kol. (2003), s. 139 a pro mapu původní přirozené vegetace – Mapa přirozená vegetace Chábera (1987), s. 91. Měřítko map bylo převedeno na 1 : 200 000, aby mohly být umístěny na stránky formátu A4.

– ***Historický vývoj území***

Další kapitola průvodce pojednává o historickém vývoji území a je záměrně zařazena mezi charakteristiku fyzicko-geografických a sociálně-geografických složek. Sociálně-geografická charakteristika se totiž vztahuje k „současné“ situaci, resp. k co nejaktuálnějšímu stavu a vlastně je pokračováním textu o historickém vývoji. Dílčí části textu o historickém vývoji jsem rozdělil podle klasické periodizace dějin do několika etap. *Pravěk a starověk* byly spojeny do jednoho oddílu, neboť v tomto období nebylo v řešeném území prokázáno trvalé osídlení.

Mezolitické osídlení, jednotlivé lokality a popisy nálezů jsou uvedeny v článku Vencl (1989). Období do přelomu letopočtu bylo popsáno z informací získaných z Blahuš (2003), Dubský (1949), Fröhlich (1987, 1990). Období od začátku našeho letopočtu do desátého století je v průvodci zpracováno z publikací Anděra, Zavřel a kol. (2003), Fröhlich (1990) a Turek (1982). Období *středověku* bylo charakterizováno dle publikací Kašička (1990), Kopta (1978) a Zálaha (1972). Část o *novověku*, která je členěná na období 17. a 18. století, 19. století a 20. století, byla zpracována podle informací z internetových stránek města Český Krumlov (údaje o rodech Eggenberků a Schwarzenberků), jako další zdroje pro období raného novověku posloužily publikace Anděra, Zavřel a kol. (2003), Hansová (ed.) (2000), Husa (1961) a Zálaha (1972). Doba 19. století byla zpracována podle publikací Kozák (1999a, 1999b), Kubíková, Zálaha (2002), Lysý (1989), Robek, Vařeka a kol. (1987), Vondruška (1989) a Zálaha (1972), z informací v Kadoch (2002, 2004) a ze slovníku Sedláček (1998). 20. století, především politická situace, bylo popsáno dle Anděra, Zavřel a kol. (2003), Gebhart (2004), Kaplan (2004), hospodářství za první republiky podle Dvořák (2002), soužití Čechů a Němců, důsledky odsunu a změny krajiny podle Mikšíček (2003), Mikšíček a kol. (2003), Němeček (2002), Sládek (2002), opevnění podle Lášek, Hřídel (1996), válečné operace dle Pecka (2005), Krejsová (2006). Druhá polovina 20. století je spojená v řešeném území zejména s budováním pohraničního prostoru a byla zpracována dle publikací Jiráček (2005), Kaplan (2004) a Mikšíček a kol. (2003).

– ***Sociálně-geografická charakteristika území***

První částí této kapitoly je text o *vývoji počtu obyvatel*. K sestavení textu, tabulky 1 a grafu 1 byla použita data ze statistických lexikonů Kolektiv (1978, 1984, 1992a, 1994, 2005). V tabulce 1 jsou části obcí vždy uvedeny u obce, ke které v dané době administrativně patřily. Proto je Pěkná nejprve uváděna pod obcí Želnavá a poté pod Novou Pecí. Pro *strukturu obyvatel* byla použita a přepočítána data z Městské a obecní statistiky ČSÚ pro obce Nová Pec, Stožec, Strážný a Želnavá. Data pochází ze Sčítání lidu, domů a bytů 2001 a byla získána z internetových stránek Českého statistického úřadu. Relativní čísla, pokud není uvedeno jinak, byla přepočítávána na celkový počet obyvatel řešeného území. *Výskyt a těžba nerostných surovin* byly popsány dle Chábera (1987) a Zálaha (1972). Aktuální stav byl zjištěn dotazy na obecních úřadech obcí v řešeném území. Informace o *zemědělství*,

lesnictví a rybářství, zejména o subjektech působících v tomto odvětví, mi byly poskytnuty starosty obcí. Data pro graf 2 o struktuře půdního fondu (resp. využití země, land use) byly použity z databáze Zeměměřického a katastrálního inspektorátu v Českých Budějovicích (Kolektiv, 2004), kterou má pro vědecké účely k dispozici na katedře geografie PF JCU vedoucí mé diplomové práce. Část o *průmyslu* byla zpracována z informací v publikaci Zálaha (1972), jednalo se o část vztahující se k historii průmyslové výroby v řešeném území. Ekonomické subjekty působící v současné době v průmyslových odvětvích byly získány dotazy na starosty obcí. Informace o *dopravě* byly zjištěny na internetových stránkách Českých drah. Četnost spojení byla zjištěna z jízdních řádů pro příslušná období, aktuální pro rok 2007. Autobusové ekologické a cyklobusové linky a jejich jízdní řády byly převzaty z internetových stránek Správy NP a CHKO Šumava. Informace pro text o *službách* a i *technické infrastruktury* byly čerpány z Městské a obecní statistiky ČSÚ z roku 2001 pro obce v řešeném území a také dotazováním pověřených osob na obecních úřadech (zjištění co nejaktuálnějšího stavu). Problematika *cestovního ruchu a regionálního rozvoje* (aktivit) byla konzultována s pracovníky informačních center v Nové Peci a ve Stožci, další informace jsem čerpal z práce Červenková (1998) a z článků Malota (2004) a Hradská (2004). Plány regionálního rozvoje byly získány z internetových stránek Mikroregionu Horní Vltava – Boubínsko a konzultovány s pověřenými osobami na obecních úřadech.

– ***Turistické zajímavosti území***

Tato část průvodce zahrnuje popis vybraných lokalit, staveb, památek a sídel řešeného území. Výběr byl uskutečněn podle atraktivity pro cestovní ruch a byl konzultován s pracovníky informačních center v Nové Peci a ve Stožci. Do této kapitoly nebyly zařazeny všechny zajímavosti, ale jen ty, které vyžadovaly podrobnější popis. Jiné zajímavosti jsou totiž popsány v části s navrženými turistickými trasami. Nejvíce informací se vztahuje k jednotlivým sídlům. Poloha dosud existujícího, nebo již zaniklého sídla je určena buď jeho vzdáleností od sídla (střediska obce), jemuž administrativně náleží (př. Dobrá – Stožec, Pěkná – Nová Pec), nebo od nejbližšího většího a z hlediska řešeného území významného sídla (př. Horní Cazov – Strážný). Odečtena z map byla vždy nejkratší vzdálenost vzdušnou čarou mezi středy jednotlivých sídel. V případě některých zaniklých sídel,

ze kterých se do dnešní doby nic nedochovalo (Horní Cazov, Radvanovice a další), byla vzdálenost odečítána z map do „přibližného středu“ daného sídla. Jako zdroj dat jsem využil turistické mapy 1 : 50 000 (turistické KČT). Hodnoty nadmořských výšek jednotlivých sídel byly převzaty z retrospektivního lexikonu (Kolektiv, 1978) a ověřeny (opraveny) odečtením z map. U sídel, kde literatura neuváděla jejich nadmořskou výšku, byla tato hodnota zjištěna pouze odpočtem z map. U sídel s rozsáhlou zástavbou v členitém terénu jsem zjistil vždy nejnižší a nejvyšší nadmořskou výšku a vypočetl průměrnou hodnotu. V případě zaniklých sídel (bez dochované zástavby) jsem nadmořskou výšku vztahoval k jejich přibližnému středu. U každého sídla uvádím počty obyvatel, v případě roku 1930 uvádím poměr počtu Čechů a Němců, vše dle statistického lexikonu Kolektiv (1934). Na konci informací o historii sídla jsou uvedeny kontakty na zařízení, která pracují ve službách pro turistický ruch (ubytování, občerstvení, půjčovny, informační centra). Uvádím adresu, telefonní čísla, faxová čísla, existenci oficiální internetové stránky a e-mailovou adresu. Historický vývoj a zajímavosti jednotlivých popisovaných sídel byly získány a zpracovány z následujících zdrojů – v případě Černého Kříže: Kozák (1999a, 1999b), Jiříčka (2006) a internetové stránky obce Stožec; v případě Českých Žlebů: Fröhlich (1990), Kudrlička (1997), Mikšíček a kol. (2003), Podhola (2006) a Zálaha (1972); v případě Dobré: Pešta (2004), Poche (ed.) a kol. (1977), Kadoch (2003), Kudrlička (1997), Zálaha (1972); v případě Jeleních Vrchů: Jiříčka (2006), Nebeský (2002) a Petráš (2006); v případě Nové Pece: Podhorský (2003), Poche (1978) a Zálaha (1972); v případě Nového Údolí: Fröhlich (1990), Jiráček (2005), Kozák (1999a), Mikšíček a kol. (2003) a Rebstöck (1996); v případě Pěkné: Kadoch (1993), Petráš (2006), Poche (1980) a internetové stránky města Český Krumlov; v případě Stožce: Dibelková (2004), Kašička, Nechvátal (1990), Kozák (1999a, 1999b), Podhorský (2003), Zálaha (1972) a internetové stránky obce; v případě Strážného: Fröhlich, Michálek (1987), Kašička, Nechvátal (1990), Petráš (2006), Podhorský (2003), Zálaha (1972) a internetové stránky obce; v případě Zadní Zvonkové: Jiráček (2005), Nebeský (2002), Mikšíček a kol. (2003), Petráš (2006), Poche (1982) a Zálaha (1972); v případě Želnavy: Petráš (2006), Poche (1982), Zálaha (1972) a internetové stránky obce. Informace k přírodním a kulturním zajímavostem a jejich historii či mýtech a legendách s nimi spojenými pocházejí ze zdrojů – v případě Plechého a Plešného jezera: Albrecht a kol. (2003), Formánek (2003), Chábera a kol. (1985), Chábera (1987), Jiříčka (2006), Nauš,

Záveský (1990) a Zálaha (1972); v případě Schwarzenberského plavebního kanálu: Anděra, Zavřel a kol. (2003), Doležalová (2004), Horpeniak (1999), Chábera a kol. (1985), Jiříčka (2006), Kubíková, Zálaha (2002), Nebeský (2002), Zálaha (1972) a internetové stránky Správy NP Šumava; v případě Soumarského mostu a Volarských šancí: Bufková (2006), Jáchym, Skuhravý a kol. (1982), Lášek, Hříděl (1996) a informační materiály muzea v Prachaticích; v případě Stožecké skály a kaple: Dibelková (2004), Doležalová (2004), Fröhlich (1990), Fröhlich, Michálek (1987), Horpeniak (1999), Jiříčka (2006), Kašička, Nechvátal (1990), Petráš (2006) a Zálaha (1972); v případě Třístoličníku: Albrecht a kol. (2003), Doležalová (2003), Formánek (2003), Chábera a kol. (1985) a Chábera (1987). Informace o zaniklých sídlech jsem čerpal z materiálů Anděra, Zavřel a kol. (2003), Jirák (2005), Kozák (1999a), Nebeský (2002), Mikšíček (2003), Mikšíček a kol. (2003), Petráš (2006), Roučka (2004), Zálaha (1972).

– ***Trasy v území pro pěší, cyklisty a lyžaře***

V průvodci je navrženo celkem 10 tras pro pěší turistiku, 10 tras pro cyklisty a 5 tras pro běžkaře. Každá trasa má různou obtížnost a vytyčení trasy záviselo na stavu komunikací v území, tedy samozřejmostí bylo, že např. lyžařské trasy povedou po značených a upravovaných lyžařských stopách. U každé trasy je napsán její název, dále je uvedena kilometráž, dílčí cílové body a rozcestí a postupně přičítána vzdálenost po cestě od výchozího místa trasy. Vzdálenosti byly odečteny z turistických map KČT 1 : 50 000. Následují údaje: výchozí místo, cílové místo, délka trasy, čas chůze/jízdy, převýšení, náročnost, nejvyšší bod, u lyžařských a cyklistických tras úprava/povrch cest, možnost občerstvení, zajímavosti. Výchozí a cílové místo jsou jasně dány začátkem a koncem trasy. Délka trasy byla určena odečtením z mapy KČT 1 : 50 000 a upřesněna po absolvování trasy (terénním průzkumu) GPS přístrojem. Čas chůze byl uveden po absolvování trasy průměrným tempem chůze (cca 3 – 5 km/h dle náročnosti terénu). Čas jízdy u cyklistických a lyžařských tras byl určen projetím trasy „turistickým“ tempem (cca 15 – 20 km/h dle náročnosti terénu). Hodnoty časů jsou samozřejmě pouze přibližné a mají spíše orientační charakter. Převýšení bylo určeno rozdílem nejvyššího a nejnižšího místa trasy. Náročnost byla popsána na základě vlastní zkušenosti po absolvování trasy, vychází hlavně z členitosti terénu a povrchu komunikací, kterým (po kterých) trasa prochází, ale i ze subjektivních dojmů. Informace o možnostech občerstvení byly zjištěny z informačních materiálů pro turisty, internetových stránek obcí a zařízení

služeb pro turismus a opět ověřeny terénním průzkumem. Jako zajímavosti byla uvedena ta místa, která mají určitou atraktivitu a která by měla návštěvníka upoutat. Některé z těchto zajímavostí jsou potom dále popsány v popisu trasy, ostatní jsou blíže rozepsány v samostatné kapitole. Ke každé navržené trase je přidána mapka. Při zpracování map jsem použil metodu oscanování turistické mapy KČT v měřítku 1 : 50 000 pro další počítačové zpracování. Poté byly do map zakreslovány navržené trasy pomocí počítačového grafického programu Corel Draw. Mapy KČT byly použity, protože v popisu tras se opírám o turistické značení, které je v těchto mapách zakresleno. Na vyznačení tras byla použita fialová, poloprůhledná barva, aby nedošlo k záměně za jiné liniové prvky mapy a aby nepřekrývalo ostatní obsah mapy. Pokud to bylo možné, byly mapy zanechány v původním měřítku 1 : 50 000, v případě cyklotras a i některých ostatních tras bylo nutné upravit měřítko na 1 : 100 000, neboť jsem byl omezen rozměry formátu A4. U všech map je uvedené měřítko, orientace map zůstává klasicky severo-jihní. Nakonec je zde legenda pro všechny mapy s navrženými trasami. Jelikož jsem jako podkladové mapy použil turistické mapy KČT, užil jsem i jejich legendu k mapám.

4. TURISTICKÝ PRŮVODCE JIŽNÍ ČÁSTÍ NÁRODNÍHO PARKU ŠUMAVA – STOŽECKO

SLOVO NA ÚVOD

Tento průvodce se snaží přiblížit Stožecko, které se nachází v jižní části Národního parku Šumava. Toto území je unikátní z mnoha důvodů. Zdejší přírodní prostředí se vyznačuje mnohotvárností, na malém prostoru jsou zastoupeny všechny typické krajinné prvky Šumavy. Nalezneme zde rašelinné nivy Vltavy, louky a pastviny, smíšené horské až suťové lesy a klimaxové smrčiny. Mimo přírodních atraktivit je tu množství historických i kulturních zajímavostí jako třeba Schwarzenberský plavební kanál, Stožecká kaple, různé dochované památníky a památky v okolních lesích či osadách. Za pozornost stojí i specifická architektura, např. tyrolské roubené domy v Dobré.

Oblast je dostupná po silnici i železnici. Je zde několik hraničních přechodů, takže se nabízí možnost přeshraniční turistiky. Na Stožecku je vyznačeno mnoho tras pro pěší, cyklostezek a upravených běžeckých tratí. Pokud využijeme železnici, můžeme si tu naplánovat i okružní trasy, což v jiných oblastech Šumavy není možné.

Tento průvodce obsahuje charakteristiku oblasti (s tématickými mapami k fyzickogeografické části), vybrané trasy pro turistiku, cyklistiku a běžecké lyžování, spoustu praktických informací, včetně kontaktů na ubytovací a restaurační zařízení a seznam informačních center. Jeho součástí jsou mapy se zobrazenými trasami. V místopisné části jsou popsány zajímavosti a sídla Stožecka. Není tu určitě uvedeno úplně všechno, ale je zde minimálně to, co stojí za návštěvu a co bych vřele doporučil k vidění. Čtenářům průvodce přeji mnoho krásných zážitků na Stožecku.

Autor
duben, 2007

VYMEZENÍ A GEOGRAFICKÁ POLOHA ÚZEMÍ

Region Stožecko – jižní část národního parku Šumava, se nachází na jihu České republiky, v jihozápadní části Jihočeského kraje, v jižní části okresu Prachatice a v jihozápadní části okresu Český Krumlov, na územích správních obvodů obcí s rozšířenou působností Český Krumlov, Prachatice a Vimperk, ve správních územích obcí s pověřenými úřady Horní Planá, Volary a Vimperk.

Na území okresu Český Krumlov zde v současnosti není žádné sídlo. Na území prachatického okresu se zde nachází obce: Nová Pec se základními sídelními jednotkami Bělá, Dlouhý Bor, Jelení Vrchy, Láz, Nová Pec, Nové Chalupy a Pěkná, obec Stožec se základními sídelními jednotkami Černý Kříž, České Žleby Dobrá, Horní Cazov, Nové Údolí, Radvanovice a Stožec, obec Strážný se základními sídelními jednotkami Dolní Cazov, Hliniště a Strážný, obec Želnavá se základními sídelními jednotkami Slunečná a Záhvozdí. Základní sídelní jednotka Chlum náleží k obci Volary (Volary samotné již leží mimo popisované území). Celkem na území Stožecka žije 1276 obyvatel.

Stožecko se skládá z 12 katastrálních území – Zvonková (obec Horní Planá), Nová Pec, Pěkná (obec Nová Pec), České Žleby, Horní Cazov, Radvanovice, Stožec (obec Stožec), Dolní Cazov, Hliniště, Strážný (obec Strážný), Chlum u Volar (obec Volary) a Želnavá (obec Želnavá). Katastrální území Zvonková, Nová Pec, Pěkná, Strážný a Chlum u Volar částečně zasahují svými územími i mimo vymezený region. Celková výměra katastrálních území je 23959,8 ha.

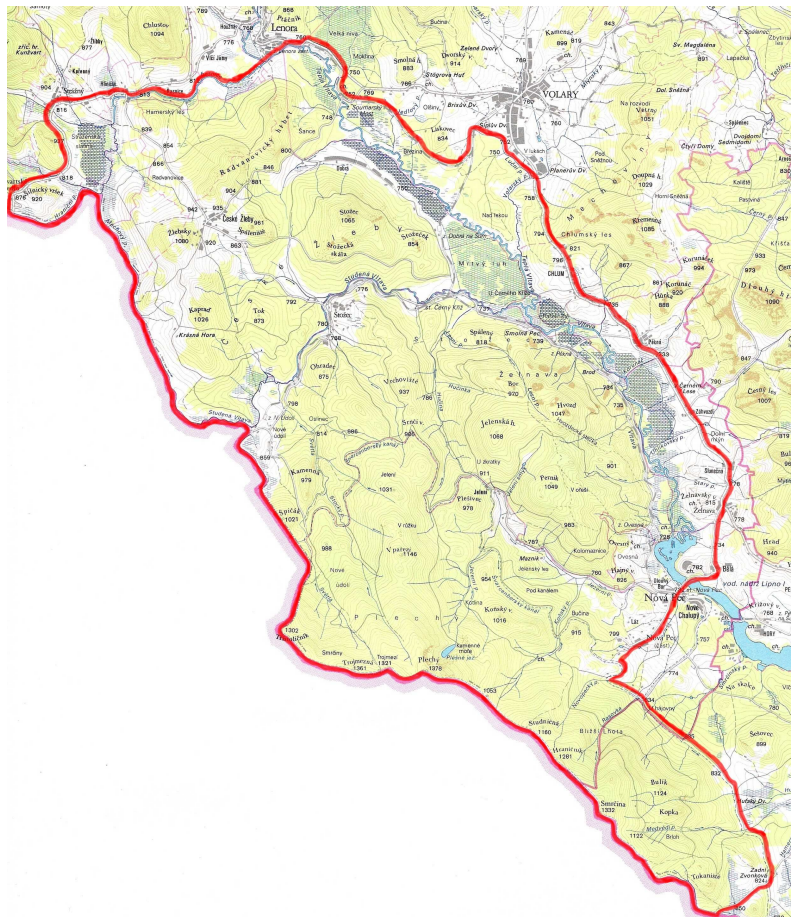
Region je vymezen jihovýchodní hranicí národního parku Šumava, státní hranicí česko-rakouskou v úseku hraničního přechodu Zadní Zvonková / Schöneben – Trojmezí, dále pokračující státní hranicí česko-německou v úseku Trojmezí – hraniční přechod Strážný / Philippsreut a na severozápadě silnicí první třídy číslo 4 spojující Prahu a hraniční přechod Strážný / Philippsreut.

Nejnižnějším bodem řešeného území je hraniční přechod Zadní Zvonková / Schöneben (48° 42' 48" s.š., 13° 57' 46" v.d.), nejvýchodnější bod se nachází nedaleko zaniklé obce Zadní Zvonková, jde o most silnice třetí třídy Bližší Lhota – Zadní Zvonková přes Schwarzenberský plavební kanál (48° 43' 15" s.š., 13° 58' 55" v.d.), nejsevernějším bodem je krytý dřevěný most (rechle) (48° 55' 20" s.š., 13° 48' 26" v.d.) u obce Lenora, nejzápadnějším bodem řešeného území je hraniční

přechod Strážný / Philippsreut (48° 52' 53" s.š., 13° 42' 16" v.d.). Plocha řešeného území je asi 203 km², délka hranice území je 80 km.

Nejvyšší bod řešeného území je vrchol Plechý (1378 m n. m.), nejnižším bodem je místo, kde Vltava opouští území – již v rámci údolní nádrže Lipno I., jehož hladina při největším vzduť leží ve výšce 726 m n. m.

Mapa Stožeka

1:200 000

— hranice popisovaného území

FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Geologie a geomorfologie

Z regionálně geologického hlediska náleží Šumava k moldanubiku, které tvoří soubory přeměněných hornin převážně předprvohorního stáří a velká tělesa prvohorních hlubinných vyvřelin.

Moldanubický pluton na Šumavu zasahuje od jihovýchodu, kde má své centrum v hornorakouském Waldviertelu. Na českém území jej tvoří několik samostatných těles vyvřelých hornin. Z těchto těles se na Stožecku vyskytuje pouze masiv Plechého, který vyplňuje většinu tohoto území. Pásmo vyvřelých hornin začíná již u Knížecích Plání a táhne se k jihovýchodu až k Nové Peci. V masivu převládají dvě horniny: granodiorit a žula. Z minerálních součástí jsou nápadné především velké krystaly živce. Dalšími součástmi jsou plagioklasy a slídy. Žuly tvoří skalní útvary na Třístoličnicku, Plechém a Perníku.

obr. 1 Perník, Medvědí vyhlídka

Šumavské moldanubikum přesahuje hranice Čech do Německa a do Rakouska až k Dunaji. Rozděluje se na několik základních geologických jednotek, z nichž jednotvárná (monotónní) jednotka a pestrá jednotka zasahují na území Stožecka.

Jednotvárná jednotka na území Stožecka zasahuje jen malou částí na severozápadě. Vyznačuje se jednotvárností horninového složení. Nejrozšířenější horninou jsou plagioklasové pararuly, které tvoří řadu odrůd. Hlavními minerálními složkami jsou plagioklasy, křemen a draselné živce.

V rámci pestré jednotky na Stožecko zasahuje z jihovýchodu dílčí oblast pestrá jednotka krumlovská. Na rozdíl od jednotvárné jednotky je její složení daleko různorodější. Hlavními horninami jsou i zde plagioklasové pararuly v různých odrůdách, častější jsou však i vločky dalších hornin: krystalické vápence, krystalické křemence, erlany, amfibolity a grafitické horniny. Pararuly pestré jednotky se liší od pararul jednotvárné jednotky vyšším obsahem granátu a malým podílem živců. Minerální složení vápenců a erlanů tvoří kalcit, dolomit, slídy, plagioklasy, mastek, titanit aj.

Z hlediska regionálního členění reliéfu České republiky patří Šumava provincii Česká vysočina a sice subprovincii Šumavská soustava, jejíž oblast Šumavskou hornatinu můžeme rozdělit na 4 celky: Šumavu, Šumavské podhůří, Novohradské hory a Novohradské podhůří. Sledované území náleží pouze celku Šumava.

Šumava je vrásovo – zlomové k jihozápadu ukloněné pohoří, rozložené po obou stranách státní hranice Česka s Německem a s Rakouskem. Na německé straně je nazývána Bayerischer Wald, v Rakousku Mühlviertel. Délka Šumavy je u nás (od údolí Chodské Úhlavy k Vyšebrodskému průsmyku)

asi 120 km, maximální šířka Šumavy a jejího podhůří dosahuje na české straně přibližně 45 km. Nad Dunaj vystupuje Šumava výrazně podle podélných zlomových linií téměř o 700 m, na českou stranu klesá většinou pozvolna do podhorních vrchovin a pahorkatin. Nad rozsáhlé ploché horské temeno vyčnívají rozptýlené klenby hlavních vrcholů až 300 m výše. Na české straně je celková plocha Šumavy 1671 km², nejvyšším místem je vrchol Plechý (1378 m), nejnižší místo leží v nadmořské výšce 470 m, převládá výšková členitost 200 až 500 m, střední výška činí 921,5 m, střední sklon 7°58'.

Šumavu lze rozdělit do 6 geomorfologických podcelků, z nichž 3 – Trojmezenská hornatina, Vltavická brázda a Šumavské pláně – zasahují na území Stožeka.

Trojmezenská hornatina (též Trojmezné nebo Plešné pohoří) vybíhá jihovýchodním směrem z Plání až k Vyšebrodskému průsmyku. Celkový rozsah této ploché hornatiny je 360 km², nejvyšší výšky dosahuje Plechý (1378 m), nejnižší místo leží v nadmořské výšce 560 m, střední nadmořská výška je 855,1 m. Příčným zprohýbáním horského hřbetu a erozní činností vodních toků vzniklo několik samostatných geomorfologických okrsků.

Stráženská (Kunžvartská) kotlina odděluje od Knížecích Plání Radvanovický hřbet s nejvyšším vrcholem Kaprad' (1027 m). Jižně od Českých Žlebů se zvedá Žlebský vrch (1080 m) jako nejvyšší bod Stožecké hornatiny. Nad Stožeckou kotlinou, kterou protéká Studená Vltava, dosahuje Stožec výšky 1065 m.

Centrální částí Trojmezenské hornatiny je členitá žulová Plešská hornatina s nejvyšším vrcholem na české straně Šumavy Plechým (1378 m), se stejnojmenným jezerem na severovýchodním svahu. Také další vrcholy na státní hranici patří k nejvyšším na Šumavě - Trojmezná (1361 m), Třístoličník (1302 m), Hraničník (1282 m), Smrčina (1332 m) aj.

Širší okolí Nové Pece zaujímá Novopečská kotlina, lemovaná členitou vrchovinou - na severu Hajný vrch (826 m).

Jižní část Trojmezenské hornatiny tvoří Vítkokamenská hornatina, Výtoňská kotlina a Lučská hornatina, ale ty již leží mimo území Stožeka.

Vltavická brázda, kterou protéká horní Vltava a dolní části jejích přítoků, je nápadný povrchový útvar: vysoko položené, ale hluboké, rozevřené údolí, 2 - 4 km široké a téměř 45 km dlouhé, se širokou nivou vyplněnou rašeliništi. Celková plocha Vltavické brázdy měří 136 km², nejvyšší místo zde dosahuje Želnavský vrch (815 m), nejnižší výška je 711 m. Převládající výšková členitost se pohybuje mezi 50-100 metry, střední nadmořská výška je 751,1 m, střední sklon je 2°42'.

Šumavské pláně zasahují na území Stožicka jen svým nejvýchodnějším výběžkem okrsku Knížecí pláně.

Plochý nebo jen mírně zvlněný povrch Šumavských plání představuje vyzdvižený, zhruba 55 km dlouhý a 16 – 20 km široký zbytek starého zarovnaného reliéfu, který se zachoval v centrální části pohoří, kam dosud nepostoupila zpětná eroze vodních toků, oživená zdvihem pohoří. Nad zarovnaný povrch plání vystupují jen mírně klenuté kupy nejvyšších vrcholů s výškami přes 1200 m. Celková plocha Šumavských plání je 670 km², nejvyšším bodem je Velká Mokrůvka (1370 m), nejnižší 565 m (oba mimo popisované území), střední nadmořská výška je 979,8 m.

Reliéf je výsledkem velmi dlouhého vývoje, trvajícím mnoho milionů let, který probíhal za proměnlivých geomorfologických podmínek, zejména občasných pohybů zemské kůry a měnícím se klimatu.

Geomorfologický vývoj území se dá přesněji sledovat od konce druhohor. Starý zarovnaný povrch byl porušen oživením pohybů zemské kůry. Panovalo teplé a vlhké podnebí.

Po uklidnění pohybů se znovu vytvářel zarovnaný povrch, jehož tvorba vyvrcholila v mladších třetihorách. V této době také skončilo tropické klima, nastalo ochlazování a ubývalo srážek. Na úpatí hřbetů se vytvářely zarovnané povrchy menšího rozsahu.

Velké změny se projevily na konci třetihor a ve starších čtvrtohorách (pleistocénu). Pokračovaly stále intenzivní pohyby zemské kůry. Několikrát se vystřídalo teplejší a chladnější klima – období ledová a meziledová. Tento vývoj není dosud ukončen a pokračuje i v geologické současnosti (holocénu).

Povrchové tvary ovlivněné stavbou horninového podkladu se projevují zejména v oblastech výskytu vyvěřelin moldanubického plutonu, kde se vytvářejí nízké i vysoké vypuklé vyvýšeniny (exfoliační klenby). Magmatické masivy jsou obnaženy erozí méně odolných okolních hornin a tvoří na vrcholech přirozené odkryvy.

Zvláštní skupinu tvoří krasové útvary, podmíněné přítomností krystalických vápenců. Na hranici popisovaného území se nachází malá krasová dutina – jeskyně u Huťského Dvora. Nachází se na pravém břehu lipenského přehradního jezera asi 5 km jihovýchodně od Nové Pece, ve starém vápencovém lomu na jihovýchodním svahu vrchu Šešovec. Jde o 8 m dlouhou a až 4 m vysokou krasovou jeskyňku, která byla zčásti uměle zvětšena podpovrchovým lámáním vápence.

Pseudokrasové jevy jsou obdobou jevů krasových. Na rozdíl od nich se však vytvářejí ve vodě nerozpustných horninách. Na jejich vznik má vliv především mechanické zvětrávání, vymílání, rozrušování a rozpad skalních masivů, nikoli však chemické rozpouštění. V oblasti Stožeka vznikly pseudokrasové jevy především v žulách a granodioritech. Jedná se nejčastěji o drobné jeskyňky, z povrchových tvarů jde o skalní mísy a různé skalní dutiny a výklenky. Významná pseudokrasová oblast se nachází na vrchu Perník, různé tvary jsou vytvořeny i v oblasti masivu Plechého.

Formy vzniklé zvětráváním a odnosem hornin jsou na Stožeku hodně rozšířené. Najdeme je zejména v územích budovaných hlubinnými vyvřelinami moldanubického

obr. 2 Trojmezná, žokovité balvany

plutonu. Jde o balvany a skalní útvary různého typu, tvořené zejména žulovými horninami. Vznik několikametrových dobře zaoblených „žokovitých“ až kulatých balvanů, volně ležících na povrchu terénu, je vázán na chemické zvětrávání v tropickém podnebí starších třetihor. Balvany představují odolnější jádra ze spodní části zvětralinového profilu, která se pozdějším odnosem jemných zvětralin dostala na povrch terénu. Doklady zvětrávání a odnosu hornin, které se vytvářely od třetihor až do současnosti jsou v oblasti Plechého,

Třístoličníku, Trojmezné a Perníkového vrchu.

Nejtypičtější tvary vzniklé činností tekoucí vody jsou údolí potoků a řek. V údolích vystupují měkčí horniny, hřbety tvoří naopak horniny tvrdší. Typické tvary se vyskytují zejména v údolí Vltavy, ve Vltavické brázdě. Dalším tvarem jsou tzv. obří hrnce, vzniklé v řečištích vířivým pohybem vody v prohlubních balvanů. Na popisovaném území se nachází jeden relativně větší obří hrnce v říčce Světlá asi 2 km jihovýchodně od Nového Údolí.

Tvary vzniklé působením mrazu jsou svým vznikem vázány na chladné podnebí ledových dob v pleistocénu. V této době se na Šumavě vytvořily horské ledovce. V popisované lokalitě existoval jeden ledovec na Plechém. Tento ledovec byl ze všech šumavských ledovců nejširší (asi 1 km) a zanechal nejvyšší morénový val (výška 30–40 m). Když se ledovec pohyboval vlivem gravitace do údolí, vyrýval svůj podklad a hlíny spolu s balvany táhl s sebou. Tvořila se střední a čelní moréna. Intenzivním rozpadem skal vznikla prohlubeň – kar. V karu se po roztátí ledovce nahromadila voda a vytvořilo se jezero.

Kromě pravých karů byly na Šumavě zjištěny i tzv. pseudokary (nivační deprese). Vznikly nivací (působením sněhu), která přemodelovala pramenné mísy některých potoků. Jedna z lokalit je na severovýchodním svahu Třístoličnicku (jižně od Stožce).

Skalní tvary vzniklé mrazovým zvětráváním způsobil led, který trhal horniny. Charakteristickými tvary jsou mrazové sruby, mrazové srázy, skalní hradby, izolované skály, balvanové moře apod. Tyto tvary se vyvinuly zejména v žulových horninách. Mrazové sruby, srázy a skalní hradby se nacházejí na Plechém, Třístoličnicku, Trojmezné, Stožecké skále, Smrčině a na svazích Perníku. Balvanová moře se vytvořila pod Plešným jezerem a na Trojmezné.

obr. 3 Balvanové moře na Třístoličnicku

Nejdůležitějším tvarem organogenního původu jsou rašeliniště. Rašeliniště jsou blíže popsána v kapitole „Rostlinstvo a živočišstvo“.

V poslední době se stále více projevuje činnost člověka. Člověk ovlivňuje erozi půdy, zvětrávací a sedimentační děje, pohyby svahových zvětralin. Při těžbě nerostných

obr. 4 Sejpy u Lenory

surovin se vytvářejí tzv. montánní tvary – lomy, sejpy rýžovišť, ad. Staré sejpy rýžovišť můžeme dodnes nalézt u Lenory. Tvary vznikají také zemědělskou činností člověka. Charakteristické jsou např. kamenné snosy u polí a pastvin. Dobře patrné jsou u horní části bývalé obce Krásná Hora.

Vodstvo

Šumavou prochází hlavní evropské rozvodí mezi Severním a Černým mořem. Stožecsko je odvodňováno Vltavou, jejíž povodí spadá do úmoří Severního moře.

Vltava představuje nejvýznamnější šumavskou řeku, která je současně největším přítokem Labe na území Česka. Pramení na východním svahu Černé hory (1315 m) u bývalé osady Bučina, v nadmořské výšce 1172 m. Až po soutok s pravým přítokem Malou Vltavou, na jižním okraji Borových Lad, se nazývá Černý potok, dále po soutok s pravostranným přítokem Studenou Vltavou nese jméno Teplá Vltava. Od tohoto soutoku je již trvale označována jako Vltava. Od obce Horní Vltavice až ke vtoku

do Lipenské údolní nádrže protéká meandrovitým tokem Vltavickou brázdou. Některé meandry jsou zaškrcené a vznikla zde malá jezírka.

Před soutokem s Řasnicí u obce Lenora, tedy v místě, kde Vltava vtéká do popisovaného území, má řeka následující charakteristiku: plocha povodí je 181,3 km², délka údolnice 32,8 km, lesnatost 70 %, srážkový úhrn 1024 mm, odtoková výška 554 mm, celkový výpar 470 mm, specifický odtok 17,6 l.s⁻¹.km⁻², průtok 3,18 m³.s⁻¹.

Území opouští u obce Nová Pec, již v rámci Lipenské údolní nádrže. V lipenské nádrži (nad přítokem Olšiny) má řeka tuto charakteristiku: plocha povodí je 666,3 km², délka údolnice 78,6 km, lesnatost 60 %, srážkový úhrn 965 mm, odtoková výška 497 mm, celkový výpar 468 mm, specifický odtok 15,8 l.s⁻¹.km⁻², průtok 10,50 m³.s⁻¹.

obr. 5 Vltava před Novou Pecí

Pravostranné přítoky Vltavy na Stožecku

Prvním z pravostranných přítoků je Řasnice (dříve zvaná též Slatinná nebo Travnatá Vltava), pramenící pod jménem Wolfau-Bach v Bavorsku na jižním svahu pohraničního vrchu Geiselberg. Bavorským územím však protéká v délce jen 0,8 km, u bývalé osady Horní Světlé Hory vstupuje na území Česka, kde teče mokřými, místy zrašeliněnými lučinami až k svému ústí do Teplé Vltavy pod Lenorou. Celková délka Řasnice je 16,9 km, plocha z poloviny zalesněného povodí 89,37 km². Největším přítokem je levostranná Častá, ústící nedaleko Strážného.

Údolí mezi Radvanickým hřbetem a Stožcem odvodňuje 4,8 km dlouhý Žlebský potok.

Studená Vltava pramení v Bavorsku na severním svahu hory Haidel (1167 m), západně od obce Haidmühle. Bavorským územím, kde je nazývána Altwasser, teče v délce asi 8 km (v úseku 1,5 km dlouhém sleduje státní hranici), nedaleko železniční zastávky Nové Údolí vstupuje na území Česka, kde se vlévá do Teplé Vltavy. Protéká křivolakým úzkým a hlubokým údolím zhruba severovýchodního směru. Celková délka Studené Vltavy je 22,5 km, velikost povodí 121,66 km², lesnatost 80 %, průměrný roční průtok při ústí činí 2,04 m³.s⁻¹. Na svém horním toku přijímá zprava 12,1 km dlouhou

Světlou a ve Stožci 7,8 km dlouhou Hučinu, která odvádí vody ze severozápadní části Jeleních vrchů.

Do vltavského údolí, zalitého vodami Lipenské nádrže, stéká ze severovýchodního svahu pohraničního hřbetu řada drobných toků: 11,9 km dlouhý Jezerní potok, vytékající z Plešného jezera a obohacený o vody Koňského potoka, 6,6 km dlouhý Novopecký potok, přijímající před ústím zprava Rasovku, 4,9 km dlouhý Smrčinský potok a Huťský potok (8,9 km), posílený vodami Medvědího a Hamerského potoka.

Potoky Novopecký, Smrčinský a Huťský ústí do Lipenské nádrže mimo území Stožceka, ale jejich pramenné oblasti a části toků leží v popisovaném území.

Levostranné přítoky Vltavy na Stožecku

Olšinka (Červený potok) pramení na jižním svahu Bobíku (1264 m), je dlouhá 5,5 km. Na jižním okraji Boubínské hornatiny pramení krátký Jedlový (Černý) potok a z východních svahů Boubínské hornatiny a Volarské kotliny odvádí vodu 10 km dlouhý Volarský potok.

Krátké levostranné přítoky stékají do Lipenské nádrže též z jižních svahů Želnavské hornatiny. Nedaleko Pěkné ústí 3,8 km dlouhý Chlumský potok, níže po toku 4,1 km dlouhý Korunáč a pod Záhvozdím 7,4 km dlouhý Uhlíkovský potok. Popsané levostranné přítoky Vltavy nepramení na popisovaném území, jen zde do Vltavy ústí. Většina plochy jejich povodí leží mimo dané území.

Přirozená vodní soustava území je doplněna uměle vybudovaným Schwarzenberským plavebním kanálem, který sloužil k plavení dřeva z kdysi těžko přístupných šumavských lesních komplexů. Tento plavební kanál byl vybudován šlechtickým rodem Schwarzenberků v letech 1789 – 1822. Propojuje povodí dvou různých úmoří (Černého a Severního moře).

Plavební kanál začíná v blízkosti česko-bavorské hranice u retenční nádrže (Rosenauerova nádržka) nedaleko Nového Údolí, na jihovýchodním svahu Špičáku (1021 m), v nadmořské výšce 916 metrů. Na svém začátku je napájen říčkou Světlá (pravostranný přítok Studené Vltavy). Potom sleduje zhruba vrstevnici 900 m n. m. a u osady Jelení Vrchy proráží hřbet Plešivce (978 m) plavebním tunelem dlouhým 419 m. Dále vede jeho trasa po severovýchodních svazích hraničního pohoří pod Plechým a Smrčinou. České (i popisované) území opouští plavební kanál poblíž osady Zadní Zvonková. Asi po 9 km se však znovu vrací na území Česka (ale již mimo

sledované území). Plavební kanál končí zaústěním do říčky Světlá, která po 3 km toku na území Česka vstupuje na rakouskou stranu pod jménem Zwettelbach.

Kanál měl v konečné podobě délku 44 km, jeho šířka mezi břehy v běžném terénu je 3,5 – 4 m, u dna 1,5 – 2 m, průměrná hloubka dosahuje 1,0 m, absolutní sklon vlastního kanálu je 0,5 %.

Do kanálu ústí tři boční vodní smyky k plavení dřeva, do nichž se vypouštěla v době plavení dřeva voda Jezerního, Jeleního a Koňského potoka. V údolí Koňského potoka byl zřízen cca 75 m dlouhý akvadukt a pomocný kanál. Kromě uvedených tří vodních smyků měl velký význam v roce 1887 zřízený 3,9 km dlouhý Želnavský smyk, který spojoval Schwarzenberský kanál s Vltavou.

V popisovaném území se nachází jedno jezero – Plešné jezero. Bývá též někdy nazýváno Balvanité, Plöckensteinské či Černé. Je původu ledovcového, leží na severovýchodním svahu Plechého, pod 220 m vysokou žulovou karovou stěnou, v nadmořské výšce 1090 m. Rozloha Plešného jezera je 7,48 ha (je tedy třetí největší z 5 českých šumavských ledovcových jezer). Jezero má elipsovité tvar o délce asi 520 m a šířce kolem 180 m. Obvod jezera měří 1242 m, objem jezerní vody je 617 000 m³. Maximální hloubka, která zde byla změřena, je 18,3 m, průměrná hloubka činí 8,24 m. Průhlednost jezerní vody se pohybuje kolem 3,5 m. Plešné jezero je jezerem smíšeného typu, tj. karové (hloubené) a hrazené morénou (tato je dobře patrná pod jezerem, kde val nakupených neopracovaných žulových balvanů vytváří rozsáhlé kamenné moře), dosahující výšky až 40 m. Sběrná oblast jezera měří 0,667 km². Plešné jezero patří k povodí Vltavy, kam Jezerní potok odvádí vody hromadící se v jezerním kotli.

V 18. a 19. století byly zřízeny nevelké vodní nádrže (např. Rosenauerova nádržka, Jelení jezírko, Tišina), jejichž hlavní význam byl v nadlepšování vodních stavů při plavení dřeva. Koncem 90. let 20. století došlo k jejich obnovení, ale v současnosti je jich většina již bez vody, výjimku tvoří Jelení jezírko u Jeleních Vrchů.

obr. 6 Jelení jezírko

Údolní nádrž Lipno I zasahuje na popisované území jen okrajově. Byla vybudována v letech 1952–60 na horním toku Vltavy jako horní stupeň vltavské kaskády.

Nádrž vznikla přehrazením Vltavy 9 km severozápadně od Vyššího Brodu hrází. Celková délka hráze v koruně činí 296 m, při maximální výšce hráze nad základy 42 m. Koruna hráze je na kótě 729 m n. m. a maximální provozní hladina 726 m n. m. Plocha při maximálním vzduť činí 4870 ha, délka v podélné ose nádrže 48 km, maximální šířka 5,2 km. Obvod nádrže na kótě 726 m je 118 km, z čehož připadá na levý břeh 68 km, na pravý 50 km. Lipenská nádrž je poměrně mělká, její průměrná hloubka je 6,5 m, největší hloubka dosahuje 21,5 m. Nádrž shromažďuje vodu z povodí o celkové ploše 950,56 km², přičemž celkový objem nádrže je 306 mil. m³ při maximálním vzduť. Pod hrází je umístěna podzemní elektrárna. Je osazena dvěma Francisovými turbinami o celkovém instalovaném výkonu 120 MW. Maximální roční výroba činí až 210 GWh.

V oblasti se nevytvořily významnější zásoby podzemních vod. Zásoby mají pouze místní charakter a význam. Sídla, která nemají připojení na vodovodní síť, využívají podzemní vody ze studní. Vydatnost zdrojů podzemních vod se pohybuje řádově většinou jen v desetinách l.s⁻¹. Maximální stavy podzemní vody jsou v květnu a červnu, minimální na podzim resp. v zimě.

Klima

Podnebí oblasti patří k středoevropskému středohorskému typu. Podle klimatického členění České republiky náleží většina území do chladné oblasti (mírně chladný a chladný okresek), pouze údolí Vltavy od Lenory patří do mírně teplé oblasti. Celkový ráz podnebí má přechodný charakter mezi klimatem oceánským (přímořským) a kontinentálním (vnitrozemským), tj. má poměrně malé roční výkyvy teplot a poměrně vysoké srážky se stejnoměrným rozložením během celého roku.

Teplota ubývá obecně s výškou. Teplotní gradient (úbytek teploty na 100 m výšky) se mění s nadmořskou výškou i roční dobou. Jeho průměrná roční hodnota v jihočeské oblasti je 0,54 °C (leden 0,35 °C, červenec 0,67 °C). Nejnižší průměrná roční teplota 4,0 °C je v nejnižších položených místech oblasti (Plechý 3,1 °C). Hranice průměrné roční teploty 5,0 °C, určující horní mez pro pěstování brambor a ovsa, probíhá přibližně podél vrstevnice 850 – 900 m. Hranice průměrné roční teploty 6,0 °C, vytvářející horní mez pěstování žita, se táhne zhruba ve výškovém stupni 700 – 850 m.

Nejchladnějším měsícem roku je leden s průměrem – 5,0 °C ve výšce kolem 1100. Lednový průměr – 4 °C převládá v nadmořských výškách kolem 750 m.

Fyzická zima, tj. dny, jejichž průměrná teplota je nižší nebo se rovná 0,0 °C, začíná v této oblasti obvykle již koncem října a končí až koncem března nebo začátkem dubna (zhruba podle zásady čím vyšší poloha, tím dřívější začátek a pozdější konec trvání fyzické zimy). V nejvyšších oblastech tedy trvá zima zhruba 5 měsíců.

Období, kdy se vyskytují noční mrazíky, je však až o dva měsíce delší, v průměru od začátku září do konce května. V dlouhodobém průměru činí počet mrazových dní v polohách kolem 1000 m 133.

Datum nástupu teplot jarní vegetace, tj. denních průměrů 5,0 °C je proti nižším polohám opožděno, neboť značné množství tepla se spotřebuje na tání sněhu. Koncem dubna začíná nástup jarních teplot normálně ve výšce 900 m. Teploty plné vegetace, tj. denní průměry vystupující nad 10 °C, nastupují koncem května.

Letní období Šumavy vrcholí denními průměry 12,0 °C až 14,0 °C mezi 20. a 30. červencem. Hranice průměrné teploty 15 °C probíhá přibližně v nadmořské výšce 600 – 700 m. Potom teplota klesá. V oblastech nad 700 m se v srpnu normálně nevyskytuje již ani jediný den s průměrnou teplotou vyšší než 15,0 °C. V září klesá průměrná měsíční teplota proti srpnové až o 4 °C. Pokles teploty je rychlejší než byl vzestup teploty na jaře a probíhá ve všech nadmořských výškách celkem rovnoměrně až do začátku sněhového období.

Období plné vegetace končí v polohách 1100 až 1300 m počátkem září, ve výškách kolem 900 m mezi 10. až 15. zářím. Období plné vegetace trvá tedy v nejchladnějších částech pouze asi 100 dní, v nižších oblastech vegetační období trvá kolem 150 dní.

V listopadu klesají v nadmořských výškách nad 900 m průměrné měsíční teploty pod bod mrazu a v měsíci prosinci má již oblast měsíční průměr pod – 3,0 °C. Průměr roční tepelné amplitudy, určující rozdíl mezi průměrnými teplotami extrémních měsíců ledna a července, je ve vyšších polohách relativně menší než v nižších polohách. (Jelení Vrchy 16,7 °C), což je svědectvím ubývání kontinentálního rázu podnebí s rostoucí nadmořskou výškou.

Pohraniční pásmo Šumavy je návětrím proti převládajícím jihozápadním vzdušným proudům, zejména v zimním období, čehož důsledkem je především dosti stejnoměrné rozdělení srážek v průběhu celého roku. Poměr srážek tří zimních měsíců k letním srážkám ve vrcholových oblastech činí zhruba 25 % ku 30 %. Jarních srážek spadne v těchto polohách kolem 20 % a podzimních asi 25 %.

Při jihozápadním proudění se uplatňuje fénový vliv poměrně blízkých Alp (sestupem z Alp se vzduch na závětrném svahu ohřívá a vysušuje), pročež je obecně Šumava teplejší a sušší než stejně vysoké polohy jiných pohoří jako Krkonoš nebo Jizerských hor. Jelikož fénový vliv snižuje vydatnost srážek, tak celkové průměrné roční množství srážek na celé Šumavě je nižší, než by odpovídalo celozemskému průměru. Celkové roční množství srážek vzrůstá s nadmořskou výškou (roční úhrny srážek zde stoupají v těsném sledu od 800 mm do téměř 1500 mm,

tj. zhruba o 100 – 150 mm srážek na každých 100 m výšky). Hranice ročního úhrnu srážek 1000 mm probíhá přibližně po vrstevnici 1000 m. Jsou zde ovšem i místa, která leží ve srážkovém stínu, příkladem může být obec Strážný.

Nejdeštivějším měsícem je červenec, nejsušším březen. Průměrně je v nejvyšších polohách celkem 170 – 190 srážkových dní v roce.

Srážkových dní s množstvím větším než 1,0 mm za 24 hodin je zde v průměru do roka kolem 140. Z toho asi v 50 dnech spadne víc než 10 mm srážek za den a průměrně třikrát do roku lze očekávat přívalové lijáky či silné sněžení v hodnotě 40 až 60 mm. Rekordem je 159,3 mm za 24 hodin 1. listopadu 1920 v Zadní Zvonkové.

Zimní čtvrtina z celoročního množství srážek zde spadne výhradně v podobě sněhu. Rovněž i srážky listopadové, většina srážek březnových a část srážek v měsících říjnu a dubnu spadne ve vrcholových oblastech a v údolích a kotlinách nad 900 m v podobě sněhu.

Celkem je v oblasti 50 – 70 dní se sněžením, tj. takových, kdy spadne alespoň 0,1 mm sněhu. Pravděpodobnost, že bude padat sníh, je však v dlouhodobém průměru v nejvyšších polohách asi 200 dní v roce.

Průměrný počet dní se sněhovou pokrývkou činí 120 až 150 dní. Průměrná výška sněhové pokrývky se zde pohybuje mezi 60 – 100 cm. V arktických a na sníh bohatých zimách může dosáhnout v polohách nad 1000 m výška sněhové pokrývky až 2 metry a doba jejího trvání může být až 200 dní. V průměru se vyskytuje první sněžení koncem října, poslední koncem dubna.

obr. 7 Plešné jezero v zimě

Oblačnost je závislá na nadmořské výšce a větrných poměrech, které jsou dány konfigurací pohoří a reliéfem. Největší oblačnost vykazují zimní měsíce. Někdy však bývá oblačnost větší v létě než v zimě (zvýšení oblačnosti v létě na horách je způsobeno stoupáním silně zahřátého vzduchu z údolí a tím vznikem kupovité oblačnosti, která v odpoledních hodinách může zaplnit celou oblohu), což je obrácený poměr než v nižších polohách. Příčinnou této skutečnosti jsou déletrvající zimní inverze.

Tyto inverze vznikají zejména za bezvětřného zimního počasí, kdy bývá celá Česká kotlina zalita mrazovým studeným vzduchem až do výšky 900 až 1100 m. Vyšší polohy nad touto úrovní jsou v teplém vzduchu a mají jasné a suché počasí, zatímco v polohách pod 900 metrů je obloha trvale zatažena a hustá mlha. Vliv těchto zimních inverzí, trvajících zpravidla několik dní, se projevuje v celkovém průměru oblačnosti, která je na horách nižší, v nižších polohách naopak vyšší.

Pokud se týče směru a síly větru v dané oblasti, je stejné jako na celé Šumavě. Výrazně převládá po celý rok, zejména v létě, vzdušné proudění od západu k východu (v létě až 44 %), s odklonem k severu nebo k jihu. Území je prakticky bez východního vzdušného proudění (max. 10 %). Ve vrstvách nízko nad zemí jsou však směry a rychlosti větru výrazně ovlivňovány reliéfem. Vlivem místních poměrů jsou zde největrnější letní měsíce, druhotně i říjen.

Půdy

Půdy jsou výsledkem složitých a dlouhodobých půdotvorných dějů. Tyto procesy jsou ovlivněny několika půdotvornými činiteli: horninovým podkladem, reliéfem terénu, klimatem, podzemní vodou, organismy, aktivitami člověka a délkou trvání půdotvorných dějů.

Rozmístění půdních skupin je závislé na nadmořské výšce, s níž souvisejí především klimatické podmínky.

Veškeré půdy oblasti lze zařadit do těchto půdních skupin s příslušnými půdními typy: skupina podzolů, skupina hnědých lesních půd, skupina glejových půd, skupina semiglejových půd, skupina rašeliništních půd a skupina mladých geneticky nevyvinutých půd.

Výraznými půdami v lesních oblastech jsou podzoly, které pokrývají vyšší polohy území, především oblast hraničního hřebenu.

Hnědé lesní půdy navazují na podzoly, objevují se v lesnatých oblastech, méně jako půdy zemědělské (orné a luční), vzniklé zkulturněním lesních půd.

Semiglejové půdy se vytvořily periodickým zamokřováním, resp. kolísáním hladiny podzemní vody ve spodních částech půdních profilů.

Glejové půdy se tvoří pod stálým vlivem podzemní vody, která během celého roku dosahuje až půdnímu povrchu s malým kolísáním. V lesních oblastech se nalézají horské gleje (humózní a rašelinné), vzniklé zejména na říčních nebo potočních naplaveninách s vysokou hladinou podzemní vody.

Skupina rašeliništních půd je tvořena rašeliništními půdami převážně vrchovištního typu, které mají speciální vlastnosti fyzikální, chemické a biochemické a tím i speciální ekologické podmínky pro vegetaci. Najdeme je na všech rašeliništích oblasti.

Skupina mladých nevyvinutých půd je tvořena hlavně půdami s nevyvinutým půdním profilem bez zřetelných půdních horizontů zejména na suťových kamenitých až

balvanitých uloženinách. Na Stožecku se vyskytují zejména v okolí Plešného jezera, na vrchu Stožec, ve vrcholových partiích Plechého, Třístoličnicku a dalších pohraničních hor.

Rostlinstvo a živočišstvo

Původní přirozená vegetace se vyvíjela od poslední doby ledové. Vyvinuly se vegetační stupně se specifickým rostlinstvem a živočištvem. Po osídlení oblasti lidmi, byla přirozená vegetace často nahrazena druhotnými společenstvy lesních kultur, polí, luk a pastvin. V souvislosti s činností člověka nedošlo jen k ochuzení krajiny o některé typy přirozených společenstev, ale v mnohých případech i k obohacení o společenstva nová. Tlak člověka na přírodu vyvrcholil v 19. a 20. století, kdy se od základu změnil způsob hospodaření v krajině.

Šumavské lesy prodělaly dlouhodobý vývoj, významně usměrněný kolonizací zvláště v posledních dvou stoletích. Vznik moderního lesního hospodářství sehrál svou úlohu při jejich záchraně, na druhé straně však moderní lesní hospodářství na převážné většině plochy změnilo původní skladbu porostů. V dnešních kulturních lesích ve stupni bučin převládá smrk, i když to neplatí bez výjimky. Významnější zbytky přirozené lesní vegetace, alespoň zčásti připomínající původní stav, jsou dnes chráněny v chráněných územích. Smrkové porosty jsou hospodářsky výnosnější a po těžbě snáze obnovitelné. K přeměně původních lesů na lesy smrkové jistě přispěly velké vichřice v sedmdesátých letech 19. století, následované přemnožením lýkožrouta smrkového. Větrné katastrofy snadno rozvrátily plošně roztráštěné zbytky pralesů a vzniklé holiny nebylo ani možno jinak zalesnit než smrkem.

Živočišstvo je v této etapě na jedné straně ochuzováno o některé původní druhy, například poslední medvěd byl zastřelen v roce 1856, poslední vlk v roce 1874, poslední

obr. 8 *Rys ostrovid*

rys v roce 1890, kočka divoká na začátku 20. století a bobr již koncem 18. století. (V roce 1972 byla na Šumavě vysazena kočka divoká, v roce 1982 rys ostrovid.) Trvale vymizely četné druhy bezobratlých živočichů, např. jasoň červenooký. Mnohé další druhy reagovaly a reagují na tyto změny značným snížením populační hustoty, např. perlorodka říční, většina denních motýlů, druhy raků a další početná složka bezobratlých vodních živočichů, kteří citlivě reagují na změny v čistotě vod. V posledním desetiletí se stav

vod znatelně zlepšil a např. počet raků postupně narůstá. Z obratlovců je patrné trvalé snížení populační hustoty některých druhů ryb, obojživelníků, plazů, ptáků i savců.

Naopak někteří živočichové nově osidlují člověkem pozměněnou krajinu a představují problematické obohacení fauny o netypickou a v mnoha případech i negativně působící živočišnou složku. Jde vesměs o druhy pronikající z nižších poloh.

Některé druhy jsou přímo škodlivé, např. bělásek zelný, osenice polní, vrabec domácí a hraboš polní. Ostatní představují složku spíše neutrální nebo užitečnou, např. babočka kopřivová, koroptev polní, netopýr velký aj. Některé druhy obratlovců člověk dokonce úmyslně zavlekl, např. pstruha duhového, muflona a další.

Plošně zcela převládajícím vegetačním stupněm na Stožecku byly květnaté bučiny. Květnaté bučiny byly na většině plochy vázány na výraznější reliéf terénu s příkřejšími svahy a s vytvořenými velmi bohatými půdami charakteru horské hnědozemě. Původně se tato vegetační jednotka vyskytovala v rozpětí nadmořských výšek od 600 do 1100 m. Na horní okraj květnatých bučin v nadmořských výškách přes 1000 m navazovaly acidofilní horské bučiny. Původní bučiny byly téměř do důsledku přeměněny na smrkové monokultury.

V podrostu je dnes hojný výskyt kyčelnice devítilisté, rozrazilu horského, kostřavy nejvyšší, ostřice lesní, řeřišnice nedůtklivé a mnohých dalších, z náročnějších druhů se k nim druží především mařinka vonná, hluchavka žlutá horská, plicník tmavý, vraní oko čtyřlisté, aj. Na balvanitých svazích rostou charakteristické porosty kapradin: kapradě samce, kapradě rozkladité a papratky samičí. Lesy jsou domovem rysa ostrovida nebo netopýra velkouchého, v bucích hnízdí puštík bělavý a strakapoud bělohřbetý

obr. 9 Mařinka vonná

Nejvyšší horské polohy nad 1200 metrů byly osídleny přirozenými porosty smrku – tzv. horskými klimaxovými smrčiny. Jejich stromové patro je tvořeno výhradně smrkem a jen místy je v něm vzácně vtroušen zvláštní horský typ jeřábu ptačího. Smrkové porosty většinou nedosahují velké výšky.

Podrost přirozených smrčin je druhově chudý a jednotvárný, tvoří ho třtina chloupkatá, papratka alpská nebo borůvka. Z dalších charakteristických průvodců přirozených smrčin zde nejspíše nalezneme biku lesní, podběhlici alpskou, bradáček srdčitý, sedmikvítek evropský a některé další. Typickými živočišnými druhy pro tato stanoviště jsou tetřev hlušec, datlík tříprstý, sýc rousný nebo kos horský.

V klimaxových formacích, vytvářejících typickou vegetační stupňovitost, se vyskytují přirozená společenstva azonální. Jsou podmíněna modelací terénu, speciálním

obr. 10 Hořec panonský

geologickým substrátem nebo lokálním podmáčením. Na Stožecku (a vůbec na celé české straně Šumavy) není vyvinuta horní hranice lesa. Ve výškovém stupni horských smrčín, ve stěně karu Plešného jezera, se vyvinuly subalpínské rostlinné formace. Existence tohoto společenstva je umožněna strmým skalnatým reliéfem přirozeného bezlesí, jeho vliv je zde navíc zesílen speciálními sněhovými poměry. Rostou zde papratka alpská, třtina chloupkatá, bika lesní, hořec panonský, mléčivec alpský a pryskyřník platanolistý.

Klečové pásmo se zde v typické podobě nevytvořilo, objevuje se zde pouze v náznacích na hlavním hřebenu Trojmezenské hornatiny mezi Plechým a Třístoličnickem. Kromě toho se klečové porosty vyskytují u Plešného jezera v nadmořské výšce okolo 1100 m na příkrém balvanovém moři.

V severozápadní části Trojmezenské hornatiny (masív Stožce) se ve stupni květnatých bučin, podmíněných utvářením povrchu (skály, sutě), vytvořily tzv. suťové jilmové javořiny. V jejich stromovém patru převládá jilm drsný, javor klen a javor mléč a v různé míře je přimísena jedle, buk a smrk. Velmi bohaté bylinné patro je v podstatě tvořeno stejnými druhy jako podrost bučin a převládají v něm především bažanka vytrvalá a kapraď rozkladitá. Významným a vzácným druhem je keř meruzalka alpská .

Na podmáčených stanovištích nad 700 metrů byly zformovány a dodnes se ještě vyskytují podmáčené smrčiny, které představují druhý typ přirozených smrčín. Jejich druhové složení je velmi blízké složení klimaxových smrčín nejvyšších poloh.

Velmi unikátní jsou společenstva vlastních rašelinišť. Azonální rašeliništní formace jsou dodnes nejméně dotčenými částmi původní přírody. Pro svůj vznik našla rašeliniště ideální stanoviště a podmínky: mělké pánve, sedla a mírné svahy a široké mělké údolí Vltavy s dostatkem pramenišť a málo propustným horninovým podkladem pod zvětralínovým pláštěm a celkově velmi chladné a dostatečně vlhké podnebí.

Většina rašelinišť začala vznikat na sklonku poslední doby ledové. Na jejich tvorbě se zpočátku podílely především mnohé druhy ostřic, rákos obecný, blatnice bahenní aj. Většinu z těchto druhů nalezneme i dnes po deseti tisíciletích ve zdejší

květeně. Později převládá ve vegetaci zarůstajících mokřadů odolný a nenáročný mechorost rašelíník, nejrychleji přirůstající při volné vodní hladině jezírek, která při dostředivém zarůstání zůstává uprostřed. Střed budoucích rašelinišť se tak zvedal rychleji nad okolí než jeho okraje, rašeliniště takto vzniklá jsou proto uprostřed vyšší než na obvodu a pro jejich tvar se označují jako rašeliniště vrchovištní, krátce vrchoviště.

obr. 11 Rašelíník

Na území Stožeka se nachází náhorní vrchoviště a údolní vrchovištní až přechodová rašeliniště v plochem údolí Vltavy, nazývaná zde luhy nebo nivy. Jsou porostlá většinou hybridními populacemi kleče, borovice blatky a případně smrku. V jejich podrostu se vyskytuje hlavně suchopýr pochvatý, borůvka, vlochyně, černýš luční bažinný, kyhanka sivolistá a rojovník bahenní. Co se týče živočichů nehostí rašeliniště žádné typické druhy obratlovců, volnější vazbu na ně mají např. myšivka horská, tetřívek obecný nebo bekasína otavní. Mnohem významnější je fauna bezobratlých. V rašelinných jezírcích žijí vzácné druhy znakoplavek, larvy vážek (šídlo rašelinné, lesklice horská) nebo potápníci. Ze suchozemských bezobratlých jsou typičtí střevlík Menetriésův, z motýlů je to žluťásek borůvkový, perleťovec mokřadní nebo modrásek stříbroký, z nočních např. píďalka klikvová.

Ochrana přírody

Celé popisované území leží v Národním parku Šumava. NP Šumava byl zřízen v březnu 1991. Celý národní park má rozlohu 69 030 ha. V roce 1990, tedy ještě před vyhlášením NP, bylo území Šumavy vyhlášeno dekretem UNESCO Biosférickou rezervací. Na Národní park Šumava navazuje CHKO Šumava.

Z hlediska přístupu k přírodě je NP Šumava parkem zónovaným. Je rozdělen do 3 zón ochrany přírody:

I. zóna – přísná přírodní – zahrnuje nejcennější části národního parku s přirozenými či přírodě blízkými společenstvy, vyvíjejícími se většinou bez zásahů člověka podle přírodních zákonitostí. (V celém NP zabírá plochu 9000 ha, což odpovídá 13 % z celkové rozlohy.)

II. zóna – řízená přírodní – zahrnuje člověkem převážně pozměněné lesní a zemědělské ekosystémy vhodné pro omezené, přírodě blízké a šetrné lesní a zemědělské

využívání, ale i některé vodní plochy. (II. zóna pokrývá 57 000 ha , tj. přes 83 % rozlohy NP.)

III. zóna – okrajová – zahrnuje v souvisle vymezeném území NP Šumava zejména části člověkem značně pozměněné, osídlené či hospodářsky, zejména zemědělsky kultivované lokality, především v blízkosti obcí, osad či na vnitrozemském okraji národního parku. (Je plošně nejmenší zónou – 2800 ha, tj. 4 % plochy NP.)

Takzvaná klidová území zahrnují rozsáhlejší areály v nejcennějších částech parku. Zčásti se kryjí s plochami I. zón parku. V řešené oblasti jsou jako klidová území vymezeny: Vltavský luh a oblast Trojmezné s Plechým a Smrčinou.

I. zóny národního parku Šumava na Stožecku

Vltavský luh: Rozsáhlý údolní komplex rašelinišť, niv, mokřadů, rašelinných luk i lesů v kotlině Vltavy zahrnující i původní, v roce 1948 vyhlášenou rašeliništní rezervaci Mrtvý luh. Rozkládá se na ploše více než 1700 ha podél výrazně meandrující Vltavy jako obdoba „lužní“ krajiny, avšak ve výškách 720 – 750 m n. m.. Územím zčásti procházejí turistické značené trasy (Dobrá – Soumarský most, Dobrá – Volary).

Trojmezná hora – Plešné jezero – Plechý: 1203,7 ha. Jedna z nejcennějších a nejatraktivnějších částí NP Šumava, rezervace od roku 1933, dnes I. zóna i klidová oblast. Známa především díky Plešnému jezeru. I nejvyšší vrchol české Šumavy Plechý či rozsáhlé porosty horských smrčín přirozeného charakteru s vtroušeným jeřábem, „kamenná moře“ s porosty kleče a skalními útvary, ale i nejvýše položené vrchoviště Šumavy na tzv. Rakouské louce, jsou dokladem jedinečnosti této oblasti.

Malá niva: 746 – 760 m n. m., rozloha 161 ha. Vrchovištní rašeliniště na pravém břehu Teplé Vltavy. Rašeliniště je porostlé borovicí bažinnou, která místy přechází do keřové formy. Okraj rašeliniště lemují smrky. Výměra rašeliniště je 90 ha, zásoby rašeliny 2,5 mil. m³, max. hloubka 6,40 m.

Splavské rašeliniště: 147,2 ha – údolní rašeliniště.

Jelení vrch: 15,4 ha – zbytek smíšeného porostu, výskyt čápa černého.

Spálený luh: 79,58 ha – rozsáhlé horské rašeliniště.

Stožec – Medvědice: 65,73 ha – zbytky horského suťového lesa.

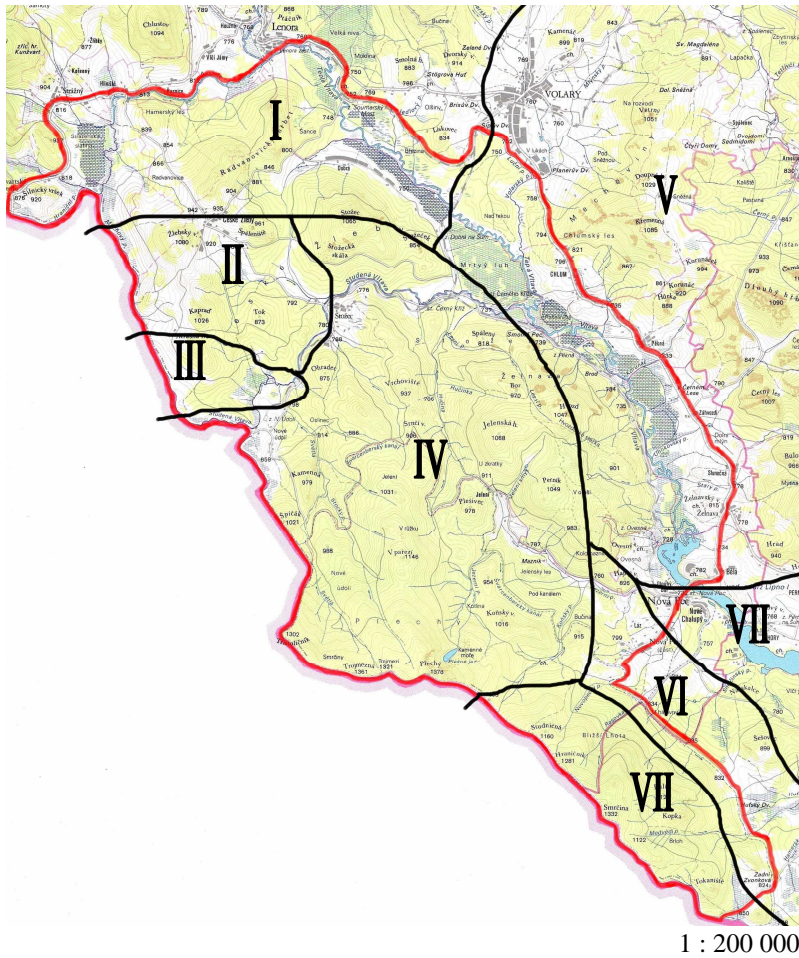
Stožecká skála: 29,93 ha smíšené porosty na skalních výchozech.

Jezerní luh: 32,60 ha – tři menší rašeliniště s mechovými smrčinami.

Smrčina: zachovalé přirozené horské smrkové porosty.

Úval Zvonková: 25,32 ha – údolní niva potoka s rašelinnými prameništi.

Mapa geologických poměrů

— hranice popisovaného území

— hranice geologických struktur

I ruly jednotvárné série

II granodiority

III pararuly jednotvárné série

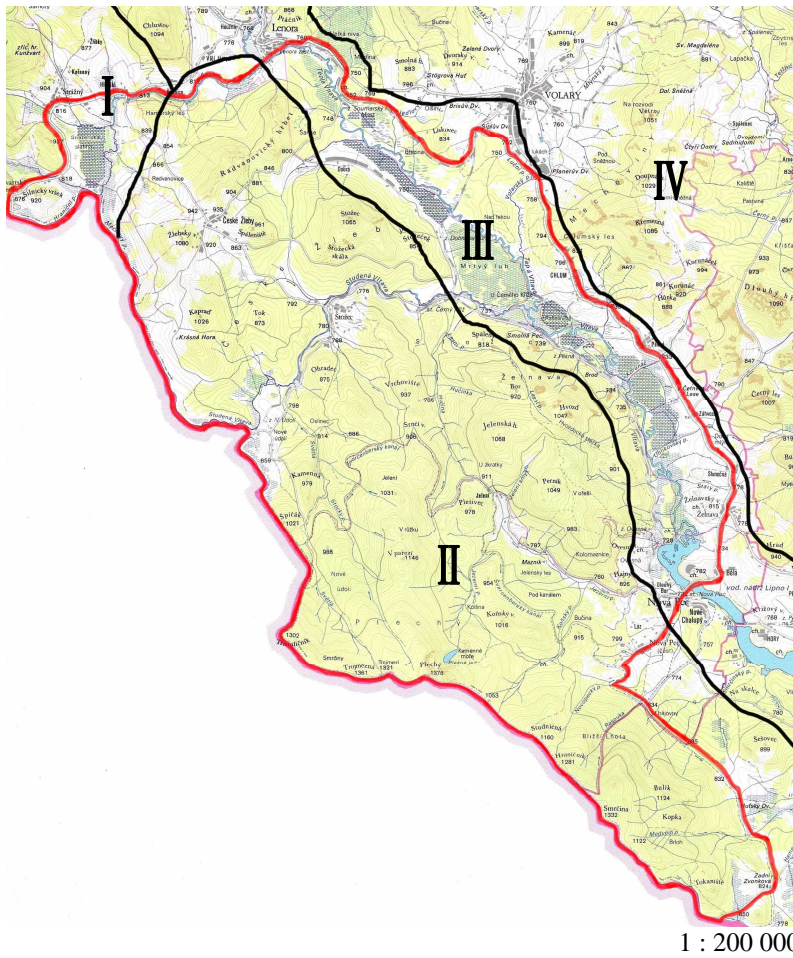
IV granity

V syenity

VI ruly pestré série

VII pararuly pestré série

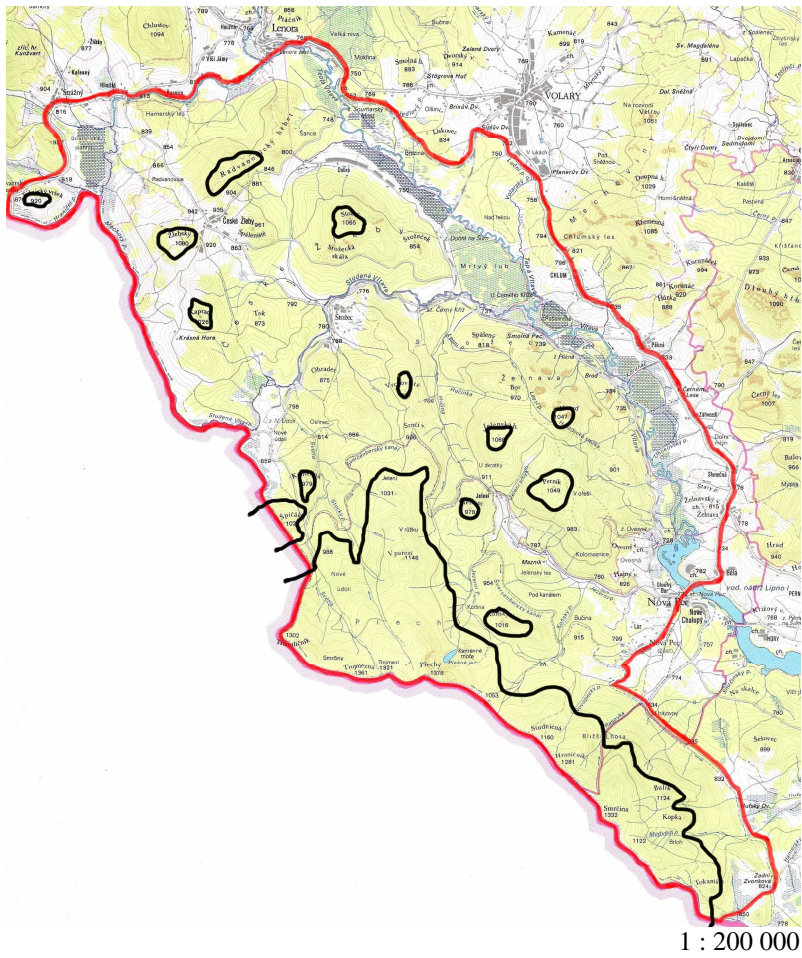
Mapa geomorfologického členění

- hranice popisovaného území
- hranice geomorfologických celků Šumavské subprovincie

- I** Šumavské pláně
- II** Trojmezenská hornatina
- III** Vltavická brázda
- IV** Želnavská hornatina

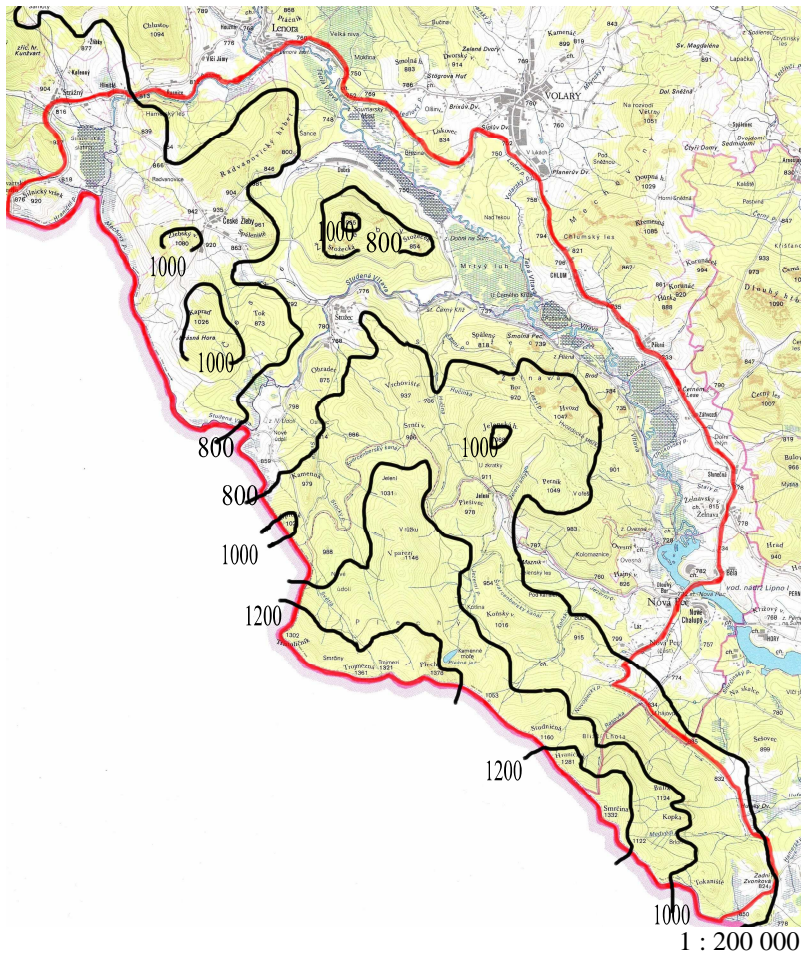
Mapa průběhu roční izotermy 5°C

— hranice popisovaného území

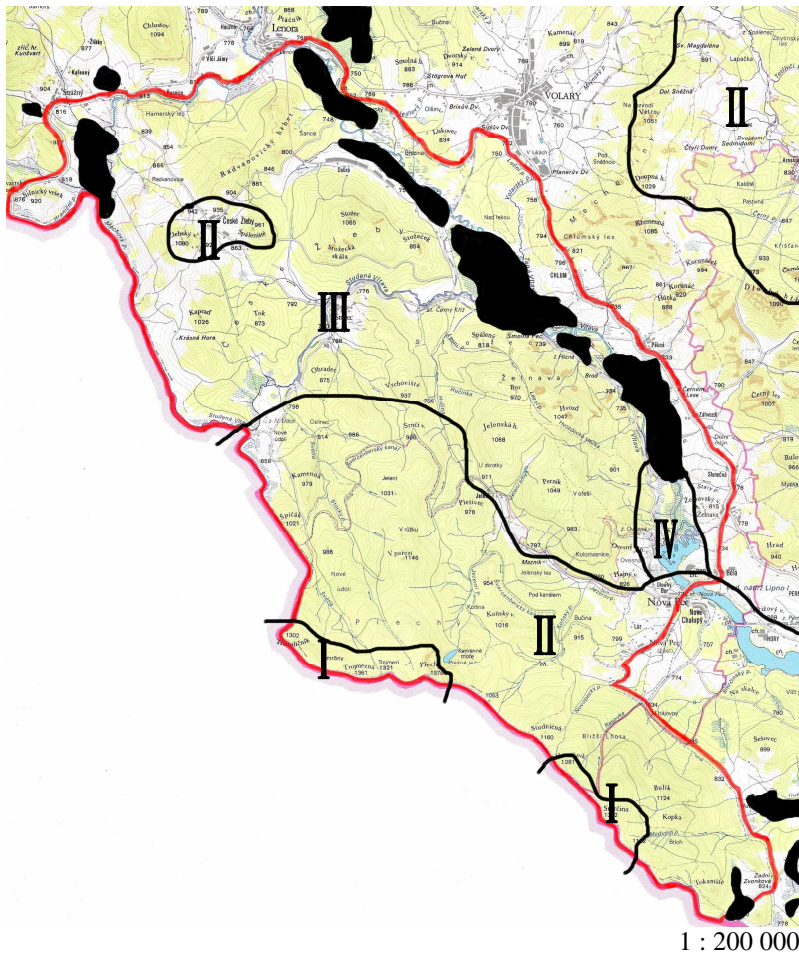
— roční izoterma 5°C

Mapa rozložení průměrného ročního úhrnu srážek

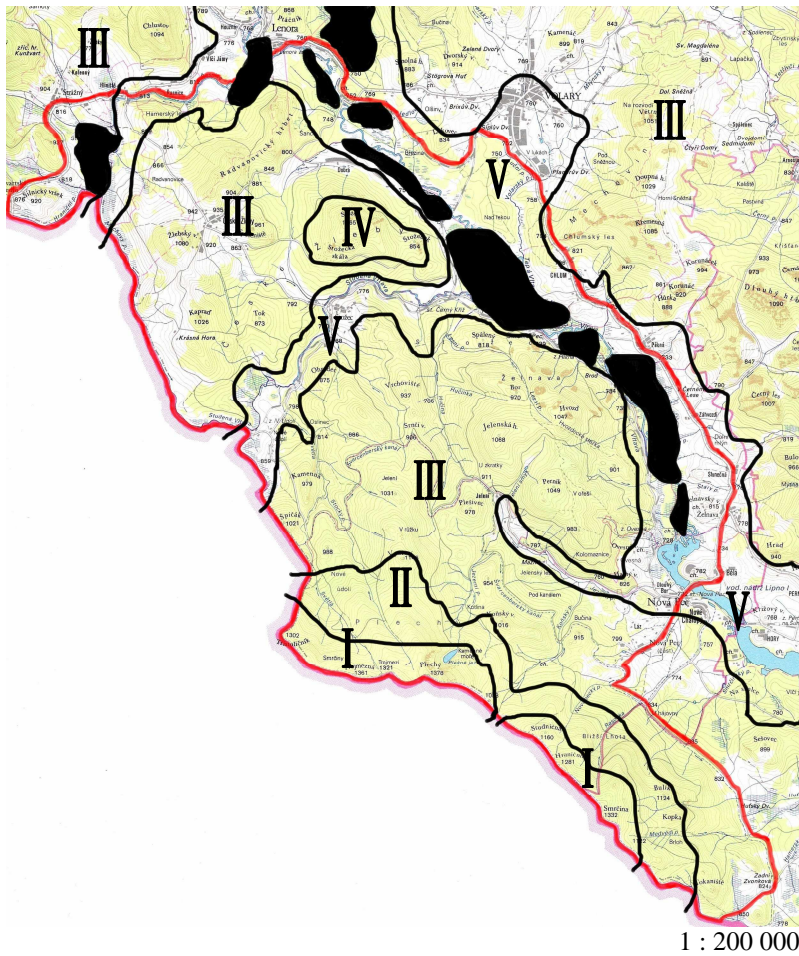
- hranice popisovaného území
- izohyety (číslo udává průměrný celkový roční úhrn srážek v milimetrech)

Mapa půdních skupin

- hranice popisovaného území
- hranice půdních skupin
- I** skupina mladých nevyvinutých půd
- II** skupina podzolů
- III** skupina hnědých lesních půd
- IV** skupina glejových půd
- skupina rašelinističných půd

Mapa původní přirozené vegetace

- hranice popisovaného území
- hranice typu původní přirozené vegetace
- I horské klimaxové smrčiny
- II acidofilní horské bučiny
- III květnaté bučiny
- IV suťové jilmové javořiny
- V podmáčené smrčiny
- rašeliniště

HISTORICKÝ VÝVOJ ÚZEMÍ

Pravěk a starověk

Archeologické doklady svědčí o pobytu člověka střední doby kamenné (mezolitu) v řešeném území. Nález štípaných nástrojů (datovány 10000-5000 př. n. l.) ve Vltavické brázdě, v oblasti dnešní údolní nádrže Lipno dokládá pobyt loveckých, sběračských a rybářských skupin, jejichž pohyblivý styl života vyžadoval rozsáhlé území, a existenci jejich sídlišť. Jelikož jde o náhodný a nesystematický objev, není dosud známo, zda se jednalo o sídliště stálá či sezónní.

V oblasti Trojmezenské hornatiny byly objeveny stopy neolitického (období mladší doby kamenné 5500 – 3500 př. n. l.) osídlení. Neolitické osídlení obecně je charakteristické usedlým zemědělským způsobem života spíše v nížinách. Proto stopy v tomto území mohou souviset s frekventovanou spojnici Čech a Podunají kolem geografického prostoru tzv. Linecké brány. Mohou být také dokladem sezónních aktivit (například těžby vybraných dřev), o čemž mohou svědčit třeba ojedinělé nálezy kamenných sekerek. Souvislé neolitické osídlení ale toto území nezasáhlo.

Existenci trvalých sídlišť v průběhu doby bronzové (2000 – 750 př. n. l.) nelze ve vymezené oblasti spolehlivě dokázat. To však neznamená, že zde neexistovaly specializované typy sídelních aktivit související s dálkovými kontakty mezi bavorským Podunajím a českým teritoriem nebo s doplňkovými ekonomickými či rituálními aktivitami. Archeologické stopy těchto aktivit vymezují významné historicko-geografické liniové prvky – historické komunikace. Byla dokázána shoda těchto komunikací s historicky doloženými zemskými stezkami. O tom svědčí nálezy ojedinělých bronzových předmětů (například bronzová kopí ze Strážného a Stožce z období kolem roku 1000 př. n. l.).

V době železné (750 př. n. l. – 500 n. l.) v období halštatském, laténském, římském i v období stěhování národů nejsou na sledovaném území žádné stopy trvalého osídlení. I přesto že Keltové (v době laténské 400 př. n. l. – 0) budovali svá výšinná sídliště na jiných lokalitách horské Šumavy, v řešeném území se žádné stopy nenašly. Lze pouze předpokládat existenci obchodní stezky v době železné přes území Stožicka mezi dnešním Pasovem a Prachatickem, známé již ze starších období. Svědčí o tom nálezy antických mincí např. u Mlynářovic na Prachaticku nebo poblíž Bavorova (mimo popisované území).

Středověk

Ani v období raného středověku (500 – 1000) není doloženo trvalé osídlení tohoto území. Jedná se o období, kdy do Čech přišlo slovanské obyvatelstvo, které se živilo především zemědělstvím. (První raně středověké památky v jižních Čechách, které lze připsat Slovanům, pochází z 8. až 9. století). Stožecko se proto pro svou nadmořskou výšku, okrajovou polohu a neprostupnost nemohlo zákonitě stát osídlenou oblastí.

V době formování Českého státu (konec 9. a 10. století) bylo řešené území (obecně vzato stejně jako celé jižní Čechy) mimo zájem vládnoucího Přemyslovského rodu. Oblast byla ve druhé polovině 10. století součástí panství Slavníkovců. Po vyvraždění Slavníkovců (roku 995) byly jihočeské hrady, zapojené do hradské soustavy, svěřovány do správy nevládnoucích členů panovnického rodu. Tím se oblast, i když stále neobydlena, dostala pod přímou vládu Přemyslovců, z celé Šumavy se stalo hraniční pásmo Českého státu.

Českou, stejně jako německou stranu pokrýval hustý, neproniknutelný les, jehož hranice byla měřítkem „civilizace“. Řešené území protínala důležitá obchodní cesta, používaná již v dřívějších dobách - Zlatá stezka („Via Bohemica“, „Goldsteig“). Nejstarší písemná zmínka o ní pochází z konce 10. století.

Zlatá stezka se dělila na tři hlavní stezky (větve), z nichž dvě vedly přes území Stožecka. Nejstarší z nich byla Prachatická cesta (vedla z Pasova přes obce Leopoldsreut, Bischofsreut, České Žleby, Soumarský most na Volary a dále přes Libínské Sedlo do Prachatic). Druhou byla Vimperská větev Zlaté stezky. Ta vedla z Röhrnbachu přes Strážný a Solnou Lhotu do Vimperku. Třetí větev Zlaté stezky vedla mimo popisované území přes Kvildu na Kašperské Hory a Sušici.

Po stezce se dovážela hlavně sůl. Kromě toho se dovážela řada dalších druhů zboží – drahá sukna, hedvábí, víno, mořské ryby, jižní ovoce, železo a zbraně. Z Čech se vyváželo především obilí, slad, chmel, pivo, máslo a další zemědělské produkty a řemeslnické výrobky, později také české sklo.

V první polovině 11. století daroval kníže Břetislav clo na Zlaté stezce poustevníku Vintířovi a v roce 1086 bylo vybírání cla svěřeno Vyšehradské kapitule a jejímu proboštovi. Kapitula pak k jeho obraně dala zbudovat tvrze ve Stožci a Strážném. Od doby působení Oty z Lonsdorfu na biskupském stolci v Pasově (1254 – 1265) do začátku husitských válek (počátek 14. století) zintenzivněl solní obchod s Čechami. To vyvolalo stavbu nových opěrných bodů okolo stezky – např. České Žleby.

Mimo samotné Zlaté stezky probíhaly přes Stožec ještě další dvě doložené stezky, které se však ze Zlaté stezky vydělovaly. Zbytinská (z Waldkirchenu přes Stožec, Pěknou, Zbytiny do Prachatic) a Hornoplánská (spojovala soumarské městečko Waldkirchen dvěma směry přes vysokou horskou hradbu Třístoličníku a Plechého s osadou kláštera Zlaté Koruny Horní Planou). Jedna větev vedla přes Novou Pec a druhá přes Zvonkovou. Vznik Hornoplánské stezky spadá zřejmě do počátků panování Lucemburků v Čechách (od roku 1310).

Během 12. a 13. století přecházela území Šumavy z moci panovníka státu pod správu rodících se šlechtických rodů. V jižní části Šumavy to byli především Vítkovci (a jejich rozrodem vzniklí Rožmberkové). Jejich rodová moc a území se rozrůstaly natolik, že vládnoucí přemyslovský rod byl nucen jejich moc omezit. To učinil Přemysl II. Otakar založením královského města Českých Budějovic (1265) a zřízením cisterciáckého kláštera Svatá (Trnová) Koruna (1263), později přejmenovaného na Zlatou Korunu. Majetkem tohoto kláštera se staly osady Pěkná a Želnavá (obě poprvé zmiňovány ve 14. století). Cisterciáci sem lákali nové osadníky, zejména z německy mluvících zemí.

Oblast od zemské hranice až po Husinec, tedy i část území Stožeca, měl chránit a spravovat vládce hradu Hus (mimo popisované území) zbudovaný ve čtyřicátých letech 14. století a spravovaný pány z Janovic, kteří měli statky na Vimpersku.

Po husitských válkách, kdy došlo k vypálení Zlaté Koruny (1420), přešlo území, které klášter vlastnil, do držení Rožmberků, a to trvalo až do vlády posledního Rožmberka Petra Voka, který ho prodal císaři Rudolfovi II. roku 1601. Během husitských válek a po nich klesl význam osad kolem Zlaté stezky, protože obchod na ní se úplně zastavil.

Novověk

Během třicetileté války byla oblast obsazena císařskými vojsky. Osady kolem cest, kudy vojska táhla postihlo vojenské drancování a vypalování. Mnoho obyvatel kraje bylo pobito, jiní pro víru odešli. Volarské a Krumlovské panství, ke kterým patřilo Stožec, získal do držení Jan Oldřich z Eggenberku. Po třicetileté válce nastalo období rekatolizace – v roce 1613 se už žádný obyvatel krumlovského panství nehlásil k nekatolické víře. Eggenberkové ovládali panství až do roku 1710, kdy se jejich držav ujaly Schwarzenberkové - Adam František ze Schwarzenberku, jako první z nich.

Po třicetileté válce upadal význam Zlaté stezky. Dovoz pasovské soli podlehl konkurenci s císařskou solí z Gmundenu. Po roce 1692 dovoz soli z Pasova ustal úplně.

Do konce 17. století vzniklo na Stožecku několik osad. Mimo již existujících obcí Pěkná a Želnavá došlo k rozšíření strážných osad Zlaté stezky – Stožce a Strážného na dřevařské osady. Novými osadami byly Nová Pec, dřevařská osada (první písemná zmínka z roku 1686), Zadní Zvonková, založená ve druhé polovině 17. století, obývaná dřevorubci a uhlíři, a Huťský Dvůr, založený počátkem 17. století jako sklářská huť. Přicházeli sem zejména německy mluvící lidé z okolních zemí. Proběhla druhá kolonizace oblasti.

Šumavské oblasti byly hospodářsky zaostalejší. Kompaktnější obor hospodářské výroby představovalo pouze sklářství, hamernictví, těžba a zpracování dřeva. K průmyslové nedotčenosti oblasti přistupovala ještě celková zaostalost zemědělské výroby. Tehdejší osady se proto příliš hospodářsky nerozvíjely a jejich populační růst byl minimální.

19. století

Průběh napoleonských válek (1799 – 1815) měl negativní dopad i na oblast celé Šumavy, přestože zde nikdy nedošlo k přímým vojenským operacím. Během tohoto období se vlivem inflace a nucených dávek pro armádu projevil hlad a bída, doprovázené navíc infekčními chorobami. V roce 1808 byla na základě císařského patentu Františka I. zřízena tzv. zemská obrana v souvislosti s očekávaným útokem Napoleona směrem z Bavorska do Pošumaví. Na Šumavě se konstituoval 1. batalion zemské obrany v Prachaticích s oddílem ve Volarech a několik dalších batalionů. V březnu 1809 byl v Pošumaví vyhlášen stav bojové pohotovosti a vojsko se přemístilo přes Vimperk a Strážný směrem na Pasov. K předpokládanému tažení Napoleona však

obr. 12 Plavení kanálem na konci 19. st.

nakonec nedošlo, takže se vojsko vrátilo zpět na Šumavu.

Významným počinem pro rozvoj oblasti byla výstavba Schwarzenberského plavebního kanálu, která začala roku 1789. V roce 1791 se uskutečnila první plavba. Druhá etapa výstavby proběhla v letech 1821 – 1822. Nárůst těžby dřeva po otevření plavebního kanálu vyvolal v oblasti horních šumavských revírů potřebu

zvýšení počtu pracovních příležitostí. Z toho důvodu

sem přicházeli za prací lesní dělníci, zejména dřevorubci se svými rodinami a zakládali s povolením vrchnosti nové dřevařské osady. Právě v té době vznikaly nebo se rozrůstaly vesnice Huťský Dvůr, Nová Pec, Jelení Vrchy, Stožec, Nové Údolí s typickou architekturou horských dřevěných domů.

Na počátku 30. let 19. století se na celé Šumavě objevila cholera, takže byly uzavřeny zemské hranice, mnoho lidí nákaze podlehl. O několik let později, v roce 1844, zažili místní obyvatelé velkou sněhovou kalamitu, jejímž důsledkem byla neúroda.

2. polovina 19. století znamenala velký ekonomický rozmach a nastupující průmyslová revoluce zákonitě ovlivnila také šumavskou oblast, i když zdaleka ne tak výrazným způsobem jako ostatní, průmyslově vyspělejší regiony Českých zemí. Ke starším a tradičním hospodářským činnostem se postupně přidružovaly další ekonomické aktivity. Na území Stožicka fungovala malá sirkařská provozovna a výroba sodové vody, obě ve Strážném, a závod na přípravu ozvučného dřeva na hudební nástroje založený roku 1855 Františkem Bienertem ve Stožci. Jeho činnost byla zastavena až roku 1929, protože závod neobstál v konkurenci s firmami z balkánských zemí. Na konci své existence podnik vyráběl už spíše parkety, než součásti hudebních nástrojů.

Přes všechny nové podnikatelské počiny si celá Šumava zachovala svůj klasický ráz a charakter i v hospodářské oblasti. Drobná řemeslná výroba (např. dřeváků, dřevěného drátu, šindelů, krabiček na zápalky, hospodářského náčiní či domácí tkaní plátna) a především malozemědělská produkce zůstávala nadále dominantní sférou pro obživu převážné části obyvatel této oblasti. Mezi nejdůležitější ekonomické aktivity obyvatel Šumavy patřila samozřejmě těžba, doprava a zpracování dřeva.

obr. 13 Výroba dřeváků

V letech 1868 a 1870 postihla Šumavu ničující vichřice. Po kalamitě byly lesy napadeny kůrovcem. Odstraňování následků ohromných škod trvalo několik let a podílelo se na něm mnoho domácích i zahraničních dřevařů. Zlatý věk poměrně velkých výdělků (odstraňování škod subvencovala částečně i rakouská vláda) však skončil a jelikož většina domácích dřevařů neuměla s penězi příliš hospodařit, kraj znovu zchudl.

Velice důležitým krokem k posílení ekonomické sféry regionu byla výstavba železniční tratě. Myšlenka na vytvoření systému pošumavských místních drah vznikla koncem 19. století, jejich realizace se chopilo železniční komitě pod vedením knížete Adolfa Schwarzenberka. Roku 1892 byla otevřena trať z Českých Budějovic do Želnavy (Nové Pece), roku 1899 z Prachatic do Volar a Lenory.

Roku 1873 došlo ke krachu na vídeňské burze a následná hluboká krize se negativně projevila na životní úrovni obyvatel. Došlo k úpadku živností a zbídačení obyvatelstva, což se také odrazilo ve stagnaci demografického přírůstku.

20. století

První světová válka se svými boji území vyhnula, měla ale negativní důsledky pro obyvatelstvo. Mnoho mužů bylo odvedeno, hospodářství bylo v troskách, zboží bylo na příděl. Během roku 1915 byl zaveden lístkový systém, nucený odprodej zrna, brambor a skotu pro armádu. Celkovou hospodářskou krizi ještě umocnily ztráty na životech mužů na frontách.

Po válce se zformovala samostatná Československá republika. Šumava nadále

obr. 14 Těžba lesního velikána 1910

zůstávala hospodářsky silně zaostalým regionem s nedostatečně vybudovanou infrastrukturou. Německé obyvatelstvo chtělo hned po skončení války odtrhnout pohraničí a připojit ho k Rakousku a k Německu. V oblasti Šumavy se zformovala župa Böhmerwaldgau. Povstání bylo potlačeno vojensky. Během trvání první republiky a po nástupu fašismu v okolních

zemích docházelo k rozporům mezi Němci a Čechy. Na Stožecku se naprostá většina obyvatel hlásila k německé národnosti. Ve třicátých letech všechny volby vyhrávala na Šumavě jednoznačně Sudetendeutsche Partei (SdP) napojená a otevřeně hlásající myšlenky německé NSDAP Adolfa Hitlera. Koncem 30. let napětí rostlo a docházelo i k ozbrojeným konfliktům. Vše vyvrcholilo po 30. září 1938, kdy Československo bylo nuceno odstoupit pohraničí Německé říši. Celá oblast Stožicka byla samozřejmě odtržena od Československa. Čeští obyvatelé byli nuceni se vystěhovat.

V době druhé světové války bylo charakteristickým jevem uzpůsobení průmyslu pro válečné účely. Byla potřeba mnoha pracovních sil. To bylo řešeno tzv. totálním nasazením, kdy na práci do průmyslu i zemědělství bylo donuceno nastoupit mnoho lidí

z okupovaných zemí a zajatců. Zajatci mnoha různých armád se nacházeli na území Českokrumlovsko a Prachaticka, tedy i na Stožecku.

Koncem války se území bývalého Československa stalo svědkem mnoha transportů smrti. Jednalo se o centrálně řízenou akci, jejímž cílem bylo především rozptýlit do menších skupin vězně koncentračních táborů, dělníky z východu a zajatce a v případě nutnosti je fyzicky zlikvidovat. Tyto akce probíhaly zejména v lednu až březnu 1945. Transporty procházely i územím Stožocka, zejména přes obce Strážný Volary, Želnavu, Horní Planou. Jednotlivé transporty měly i více jak tisíc zajatců.

Osvobození probíhalo postupnými operacemi spojenců, nejprve nálety, zejména na průmyslové objekty a železnice, poté pozemními operacemi. 1. května 1945 přijel první americký tank do obce Strážný. Šlo však jen o průzkumnou akci. Samotné osvobozování začalo 5. května. Prachaticko a Českokrumlovsko osvobodil 12. sbor 3. armády USA. I když Američané většinou nenaráželi na větší odpor, byl jejich postup doprovázen důkladným zajištěním včetně dělostřelecké podpory. Odpor jim kladli německé jednotky hlavně v prostoru Soumarského mostu. Do večera 6. května bylo celé Stožocko osvobozeno americkou armádou.

Bezprostředně po válce bylo rozhodnuto o obsazení pohraničí československou armádou. Armády Sovětského svazu i USA opustily zemi prakticky do konce roku 1945. Období od května 1945 je charakterizováno tzv. divokými odsuny a násilnostmi vůči německému obyvatelstvu. Bylo to logické vyústění předchozích, zejména válečných událostí. Podle vládních představ mělo být německé obyvatelstvo odsunuto. Výjimky existovali pouze pro antifašisty a odborníky v určitých profesích. Organizovaný odsun probíhal v roce 1946 a dozníval v následujícím roce. Odsun byl prováděn i s ohledem na potřebu pracovních sil. Němci byli zaměstnáváni v různých oborech především však v zemědělství a lesnictví. Bylo potřeba zpracovat dřevo z kůrovcové kalamity, která v letech 1945 a 1946 Šumavu postihla.

Odsun německého obyvatelstva vytvořil předpoklady pro jednu z největších změn celkové národnostní struktury v regionu. Se změnou osídlení se změnila i tvářnost krajiny. Vláda měla zájem na tom, aby se pohraničí dosídlilo. V první živelné etapě přišlo mnoho zlatokopů, kteří chtěli rychle zbohatnout rabováním. Ve druhé etapě šlo o organizovaný proces. Do pohraničí přišli Češi z vnitrozemí, Slováci, rumunští Slováci, Slováci z Maďarska a Romové. Živili se především jako zemědělci a lesní dělníci.

Po únorovém komunistickém převratu se Šumava stala periferní oblastí. Hranice byla neprodyšně uzavřena. Veškerý život byl postupně podřizován vojenským a bezpečnostním cílům. V dubnu 1951 bylo zřízeno podél hranic se Spolkovou republikou Německo a Rakouskem zakázané pásmo a pohraniční pásmo. Zakázané pásmo tvořilo pruh území od státní hranice do vzdálenosti až 2 kilometrů. Z tohoto území bylo veškeré obyvatelstvo vystěhováno. Na území Stožicka to znamenalo definitivní zánik vesnic Zadní Zvonková, Josefův Důl, Huťský Dvůr, Nové Údolí, Krásná Hora, Kamenná Hlava, Horní a Dolní Cazov a Radvanovice. Kromě několika budov a kostela v Zadní Zvonkové byla všechna obydlí zničena, aby se zde nemohli ukrývat přeběhlíci.

Hraniční pásmo zasahovalo 6 až 10 kilometrů do vnitrozemí. Do tohoto pásma měli civilisté přístup pouze na zvláštní povolení. Hraniční prostor byl hlídán jednotkami Pohraniční stráže. Na hranici byly instalovány různé zábrany a ploty, místy pod elektrickým proudem, se signalizací. Od zátarasů s elektrickým proudem se upustilo v polovině 60. let. V Novém Údolí byla ukončena železniční trať vedoucí až do Pasova. Jediné vlaky, které jezdily z Černého Kříže do Nového Údolí byly plné dřeva, které se v Novém Údolí překládalo na německá nákladní auta. Dřevo bylo předmětem mezinárodního obchodu. Vlák byl vždy důkladně prohlídnut a řízen spolehlivými pracovníky.

Vzdušný prostor byl střežen radiolokátory a posádkami na vidových hláskách. Výstavba byla vyvolána průnikem německého vrtulníku, který dvakrát v průběhu 70. let vyzvedl několik osob k emigraci na Západ z oblasti Lipenska.

Železné opony se Šumava zbavila až po listopadovém převratu v roce 1989. Ploty byly odstraněny a do kraje se vrátili lidé. Celá oblast se otevřela cestovnímu ruchu. Pohraničí si díky své uzavřenosti zachovalo poměrně přírodní ráz. Proto byl v březnu 1991 vyhlášen Národní park Šumava.

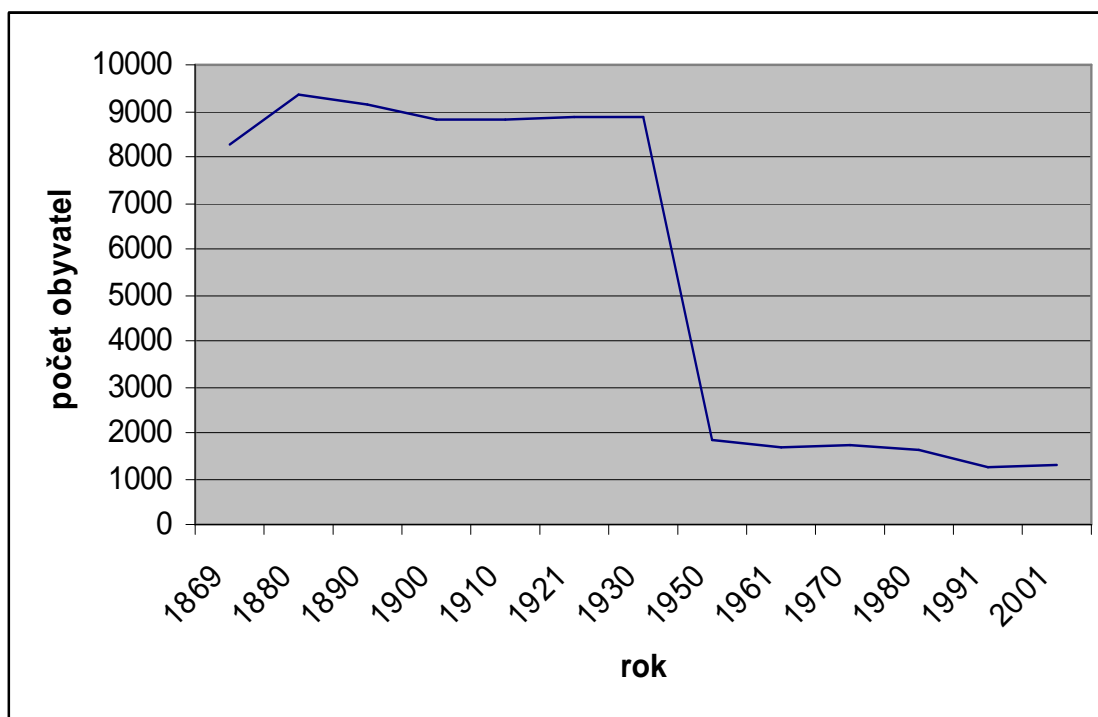
SOCIÁLNĚ - GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Vývoj počtu obyvatel

Události, které zapříčinily současný stav obyvatelstva jsou uvedeny v kapitole „Historický vývoj území“. Po listopadové revoluci v roce 1989 se počet obyvatel v Nové Peci a v Želnavě snížil. Je to důsledek vystěhovávání obyvatel za prací do vnitrozemí a vymírání starousedlíků z doby dosídlování pohraničí. Obyvatelstvo zde pomalu stárne. V obcích Strážný a Stožec došlo k mírnému nárůstu počtu obyvatel. Příčinu je možno hledat v mírném nárůstu pracovních příležitostí. V případě Strážného je přírůstek způsoben i přistěhováním vietnamské menšiny, která zde provozuje tržnice kolem silnice vedoucí k hraničnímu přechodu. Ve Stožci se zvýšil počet pracovních míst v oblasti cestovního ruchu. Celkově v regionu Stožecko obyvatel přibývá (přirozený přírůstek byl v roce 2001 4,7 %, což je hodnota vysoce nad celorepublikovým průměrem, tato situace je způsobena vyšším podílem romské populace, celkový přírůstek byl 20,4 %).

V následující tabulce a grafu je ukázán vývoj počtu obyvatel, jak jej uvádí statistické lexikony obcí. Je zde zejména vidět obrovský propad počtu obyvatel po druhé světové válce.

graf 1 Vývoj počtu obyvatel na Stožecku

tabulka 1 Vývoj počtu obyvatel

Sídlo\rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Nová Pec	1446	1696	1760	1838	1952	1928	2131	578	657	768	726	640	632
Bělá	264	347	404	351	387	376	396	147	76	74	42	40	29
Dlouhý Bor	64	71	85	85	86	65	130	57	76	66	47	46	51
Jelení Vrchy	197	199	218	219	240	258	254	50	51	34	28	22	43
Láz	129	164	115	119	149	184	195	82	110	118	87	62	53
Nová Pec	655	760	763	811	820	794	843	118	58	52	28	24	25
Nové Chalupy	137	155	175	253	270	251	313	124	286	424	429	380	370
Pěkná											65	66	61
Stožec	2654	2920	2847	2733	2721	2731	2811	599	378	254	213	168	219
České Žleby	1388	1560	1483	1446	1377	1349	1403	176	134	79	59	43	59
Dobrá	470	525	563	547	591	585	562	31	77	23	4	1	6
Stožec	796	835	801	740	753	797	846	392	167	152	150	124	154
Strážný	2374	2476	2378	2169	2098	1987	1881	211	190	282	274	259	269
Hliniště	173	174	187	173	173	170	164	49	53	52	39	33	29
Strážný	2201	2302	2191	1996	1925	1817	1717	162	137	230	235	226	240
Želnavá	1266	1535	1407	1439	1418	1578	1428	260	251	285	153	152	134
Pěkná	321	354	344	360	351	386	383	73	67	59			
Slunečná	210	236	226	228	216	232	231	0	36	30	9	9	2
Záhvozdí	464	581	496	471	464	581	442	49	45	35	12	19	19
Želnavá	271	364	341	380	387	379	372	138	103	161	132	124	113
Chlum	547	713	723	638	627	626	638	184	210	144	83	38	22
celkem	8287	9340	9115	8817	8816	8850	8889	1832	1686	1733	1602	1257	1276

Struktura obyvatel

Na území Stožecka v roce 2001 žilo 1276 obyvatel na rozloze 203 km². V průměru tak připadá pouze asi 6 obyvatel na km², což vypovídá o velice řídkém zalidnění území. Tato hodnota je hluboce pod průměrem kraje a Česka. Příčinou nízkého zalidnění území je vedle fyzickogeografických determinantů podmiňujících vznik sídel v minulosti, hlavně nepříznivý populační vývoj po roce 1945.

Z celkového počtu obyvatel území Stožecka je 609 (47,7 %) žen a 667 (52,3 %) mužů, přičemž nadpoloviční většina mužů je ve všech obcích kromě obce Strážný. Tato data se liší od krajského i republikového stavu, kde mají převahu ženy. Podle struktury obyvatel na základě rodinného stavu tvoří nejvíce zastoupenou skupinu mezi ženami

vdané a následuje skupina svobodných, u mužů je tomu naopak, nejvíce je svobodných, potom až ženatých.

V roce 2001 se dětská složka podílela na celkovém stavu populace Stožicka 17,3 %, což je ve srovnání s Jihočeským krajem a s Českem údaj nadprůměrný. Atypická situace je způsobena vyšším podílem romské populace. Produktivní obyvatelstvo tvoří nejpočetnější skupinu, která se v roce 2001 podílela na celkovém počtu obyvatel území Stožicka 67,5 %. Kategorie poproduktivního obyvatelstva dosahovala v roce 2001 hodnoty 15,2 %.

Z hlediska stupně vzdělání (sledováno u obyvatel patnáctiletých a starších, kterých je v řešeném území 1045, k tomuto základu se vztahují i relativní údaje) má naprostá většina obyvatel regionu (asi 93 %) nízké či střední vzdělání. Převažuje skupina vyučených a se středním odborným vzděláním bez maturity, která je následována skupinou obyvatel se základním vzděláním a s maturitou. Ve srovnání s administrativně řádově vyššími regiony je tato vzdělanostní struktura podprůměrná, nepříznivá. Na Stožecku však nejsou pracovní příležitosti pro kvalifikované pracovníky a odborníky.

Z hlediska národnostní struktury převažují v řešeném území obyvatelé hlásící se k české národnosti (91,8 %). Dále jsou významněji zastoupeni Slováci (7,2 %), což je vysoko nad celorepublikovým průměrem. K ostatním sledovaným národnostem se hlásí pouze nepatrné procento obyvatel území Stožicka, přestože zde žijí také Rómové, Vietnamci a reemigranti z Maďarska a Rumunska.

Na Stožecku je 224 věřících osob, to odpovídá 17,5 %. Z hlediska podílu věřících jde v celorepublikovém průměru o podprůměrnou hodnotu (v Česku je asi třetina obyvatel věřících z celkového počtu obyvatel). Naprostá většina věřících se hlásí k římskokatolické církvi, ostatní církve jsou zastoupeny pouze několika věřícími jedinci.

Ze struktury obyvatel podle ekonomické aktivity vyplývá, že v řešeném území je 675 ekonomicky aktivních (tj. 51,9 % z celkového počtu obyvatel), z čehož je 104 osob nezaměstnaných (15,4 %). Zaměstnanost ekonomicky aktivních obyvatel v jednotlivých hospodářských sektorech se vyznačuje vysokým podílem pracujících osob v zemědělství, lesnictví a rybnářství (35 %), což jsou tradiční odvětví na Stožecku, a nižším podílem osob zaměstnaných ve službách (40 %) při srovnání s krajem a republikou.

Výskyt a těžba nerostných surovin

Stožecko náleží k těm oblastem, které nejsou nerostnými surovinami příliš bohaté. Výskyt surovin a jejich ložisek souvisí těsně s geologickou stavbou a geologickým vývojem území.

Starou tradici má zejména těžba rud zlata. Na území Stožicka se nachází pouze druhotná ložiska v náplavech Vltavy. Systematicky prováděné výzkumy ukázaly jednoznačně nerentabilitu těžby zlata. Zlato v náplavech se získávalo rýžováním již ve 13. století. Vrstvy bohatší na zlato se usazovaly zejména tam, kde se zmínil spád a tím i rychlost proudění vody. Kromě zlata a běžných horninotvorných nerostů (křemen, slídy, živce) obsahují náplavy tzv. těžké minerály (granáty, magnetit, ilmenit, zirkon, rutil aj.)

Křemen – základní surovina k výrobě skla – se v minulosti získával pro potřeby sklářských hutí z křemenných žil, které na mnoha místech prorážejí přeměněné a vyvěřelé horniny. Jeden z lomů se nacházel v blízkosti Lenory. U Strážného vybírali místní obyvatelé křemen z náplavů Strážského potoka.

Hořlavé horniny biologického původu jsou zastoupeny pouze rašelinou. Rašeliště horního Povltaví leží v nadmořské výšce 700–900 m. Široce otevřená údolí Vltavy a jejích přítoků poskytla velmi příznivé podmínky pro vznik a růst plošně rozsáhlých rašelišť. Velká část rašelišť byla zatopena vodami přehradní nádrže Lipno I. Pásmo nezatopených rašelišť je soustředěno jižně od Volar: Pěkná, Chlum, Mrtvý luh, Soumarský most, Stráženská slatina aj.

Všechna rašeliště na Stožecku jsou nyní zákonem chráněna, a proto jejich těžba nepřichází perspektivně v úvahu. Těžba po druhé světové válce probíhala pouze u Soumarského Mostu. Na území Stožicka od zřízení NP Šumava neprobíhá žádná těžba.

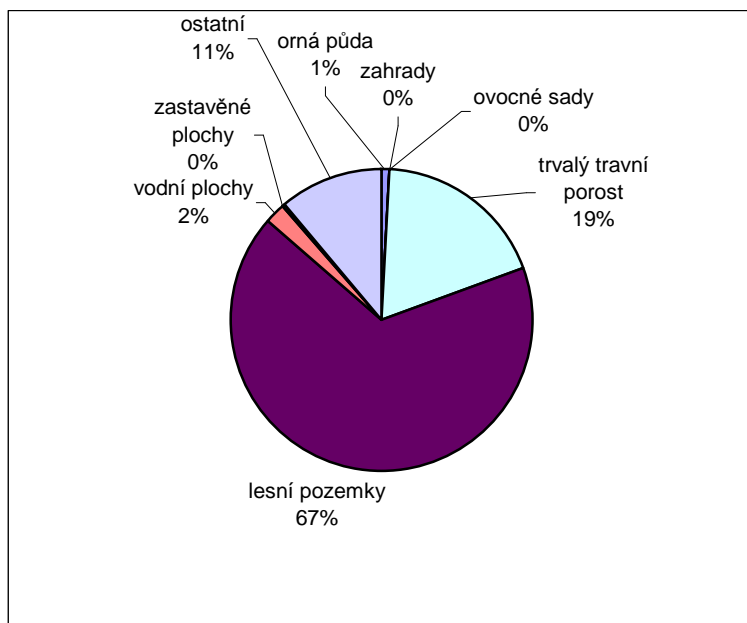
obr. 15 Rašeliště Soumarský most

Zemědělství, lesnictví a rybářství

Území Stožicka bylo vždy hlavně lesnickou oblastí, protože klimatické a půdní podmínky nejsou pro zemědělskou produkci příznivé a neumožňují pěstovat náročnější plodiny. Ve struktuře půdního fondu zabírá lesní půda 67 % celkové plochy Stožicka,

zemědělská půda se nejčastěji využívá jako louky a pastviny (trvalý travní porost 19 % plochy území. Plochy orné půdy jsou malé, pouze méně než 1%. Strukturu půdního fondu Stožicka ukazuje graf 2 Land use.

graf 2 Land use

Po roce 1989 se zemědělství výrazně extenzifikovalo. Rozpadly se státní statky, zmenšil se počet ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v zemědělství. Uplatňuje se zejména chov dobytka. V regionu se pěstují píce a zelenina.

V živočišné výrobě, která převládá nad rostlinou výrobou, převažuje chov skotu extenzivní formou. Dále je zastoupen i chov prasat, někteří soukromí zemědělci chovají koně a ovce. Největšími firmami zabývající se zemědělskou výrobou na Stožicku jsou Zemědělská farma Strážný, Biofarma Slunečná a soukromí zemědělci J. Kopej a L. Trampota.

Pohraniční lesy byly v minulosti velkou zásobárnou dřeva. I nyní je tato surovina pro oblast velice důležitá. Lesnictví je jedním z významných odvětví v regionu. Na většině území se jedná o uměle vysázené smrkové monokultury, místy jsou zachovány původní porosty, které jsou předmětem ochrany. Těžba dřeva je omezena tím, že celé území se nachází v Národním parku Šumava, v I. zóně se netěží vůbec. Naprostou většinu lesů na Stožicku obhospodařuje Správa NP a CHKO Šumava, další firmy zabývající se lesním hospodářstvím v regionu jsou Volarská lesní a dřevařská společnost s.r.o., Městské lesy Volary s.r.o., Jan Hrdlička – Těžba a přibližování dřeva (se sídlem ve Stožci), Silva Natura s.r.o. (se sídlem v Českých Žlebech), Progres holding a.s. (se sídlem Bělá, Nová Pec).

V oblasti nejsou žádné větší chovné rybníky, rybářství se uplatňuje zejména v údolní nádrži Lipno. Rybolov organizuje Český rybářský svaz. Chovem ryb se zabývá firma Trampota, se sídlem v Nové Peci. Zajímavostí regionu je chov raků, který

provozuje zmíněná firma Trampota. Horní Vltava a její přítoky jsou pstruhovými vodami. Ve Stožci bývaly pstruhové sádky.

Průmysl

Stožecko nikdy nebylo průmyslovou oblastí. Rozsáhlá průmyslová výroba se zde nerozvinula, oblast stála stranou zájmu továrníků z důvodu nedostatečných surovinových zdrojů. Uplatňoval se zde pouze potravinářský, dřevozpracující a sklářský průmysl. Přímo ve Stožci byla továrna na výrobu rezonančních prkének, později předělaná pro výrobu parket a ve Strážném sodovkárna a malá sirkárna. V Josefově Dole a v Huťském Dvoře byly sklárny.

V současné době se zde v omezené míře uplatňuje potravinářský průmysl – Biofarma Slunečná, kde se zpracovává maso a v malé mlékárně se vyrábí mléčné produkty, a dřevozpracující průmysl – Silva Natura s.r.o. v Českých Žlebech, kde funguje malá pila. V Nové Peci provozuje pilu firma Progres holding a.s.

Doprava

Vzhledem k dlouhodobé perifernosti území je současná dopravní síť málo rozvinutá. V minulosti přes území Stožicka vedly významné obchodní stezky, jejich bližší popis je v kapitole „Historický vývoj území“.

Územím prochází železniční trať číslo 194 spojující České Budějovice a Volary. Do oblasti přichází v Nové Peci. V Černém Kříži z ní vychází odbočka Stožec – Nové Údolí. Na Stožecku má tato trať zastávky Nová Pec, Ovesná, Pěkná, Černý Kříž, Dobrá. Železnice je vnitřní dopravní páteří oblasti. Každoročně v létě se na Stožecku pořádá tzv. Šumavské léto s párou, kdy parní vlak jezdí na trase Nové Údolí - Stožec - Černá v Pošumaví a zpět.

obr. 16 Parní vlak

Druhou železniční tratí na Stožecku je trať číslo 198, spojující Volary a Strakonice. Trať tvoří severní hranici území Stožicka a nachází se zde pouze jediná zastávka – Soumarský most.

Silnice první třídy (číslo 4 a 39) tvoří západní a severovýchodní hranici oblasti. Silnice třetí třídy uvnitř sledovaného území mají většinou provoz omezen zákazovými značkami. To platí zejména pro silnici z Nové Pece do Nového Údolí a z Nové Pece

na Jelení Vrchy. Stožec je dostupný po silnici třetí třídy ze Soumarského mostu přes České Žleby, odbočka této silnice zpřístupňuje také Dobrou.

Dopravní obslužnost zajišťuje na Stožecku železniční i autobusová doprava. Obec Nová Pec má přímé spojení železniční i autobusovou dopravou do středisek vyšších řádů Volary a Horní Planá. Do Volar jede denně dvanáct spojů (šest autobusových a šest vlakových), v období od 18.5. do 10.9. k nim ještě přibývají čtyři vlakové spoje. Do Horní Plané jezdí denně rovněž šest vlakových a čtyři autobusové spoje. Obec Stožec má rovněž denně šest vlakových spojů do Volar i do Horní Plané. Spoje však nejsou přímé, musí se přesezat v Černém Kříži, ale spoje zde na sebe navazují. Dva přímé autobusové spoje jezdí denně do Volar. Železniční spojení s Volary je pravidelné, ale ráno pro místní obyvatele nedostatečné, neboť první vlak ze Stožeka dorazí do Volar až v 8 hodin. Pro účely cestovního ruchu je železniční spojení dostatečné oběma směry. Sídla ležící při silnici číslo 39 mají dobré autobusové spojení s Volary (sedm spojů denně tam a sedm zpět). Spojení s Horní Planou je řídké (dva spoje denně s přestupem v Želnavě). Nejhorší spojení hromadnou dopravou mají sídla České Žleby, kde jede autobus pouze dvakrát za den do Volar a dvakrát do Stožce, Jelení Vrchy, kde není stálá autobusová linka (funguje zde letní ekologická autobusová doprava - linka č. 370843, provozovaná Správou Národního parku Šumava). Sídlo Dobrá má spojení jak železnicí, tak autobusovou dopravou, ale zastávky se nachází ve vzdálenosti 2 km (autobusová), resp. 3,5 km (železniční), od centra.

V letním období (1.7. – 1.9.) jezdí denně na Stožecku cyklobusy Jihotrans, organizované Správou Národního parku Šumava. Autobusy dopravují osoby i kola. Jezdí na trasách Černá v Pošumaví – Horní Planá – Nová Pec – Černý Kříž (tři spoje a čtyři spoje zpět), Volary – Černý Kříž – Stožec – Nové Údolí (dva spoje a tři spoje zpět), Nová Pec – Jelení Vrchy (pět spojů a šest spojů zpět)

V regionu se nachází značně frekventovaný silniční hraniční přechod do Německa (Strážný / Philippsreut) a méně frekventovaný silniční hraniční přechod do Rakouska (Zadní Zvonková / Schöneben), který byl do roku 2005 otevřen jen pro pěší a cyklisty. Denně od 9 do 21 hodin je pro pěší, cyklisty a motocykly do 50 cm otevřen hraniční přechod do Německa (Stožec-Nové Údolí / Haidmühle) a sezónně jsou pro pěší a cyklisty otevřeny přechody do Rakouska (Plechý I/10 / Holzschlag) a do Německa (České Žleby-Mlaka / Bischofsreut).

Služby a technická infrastruktura

V území je vzhledem k počtu obyvatel spíše nižší vybavenost službami. Ve Stožci, Strážném a v Nové Peci jsou po jednom v každé obci základní zdravotnická zařízení poskytující základní zdravotní péči, mateřské školy, pošty, základní školy, ale pouze první stupeň. V Nové Peci a ve Strážném jsou obvodní oddělení policie ČR. V provozu jsou prodejny smíšeného zboží, restaurace, sportoviště. Obyvatelstvo se může realizovat v různých zájmových sdruženích (tělovýchovná sdružení, dobrovolní hasiči, včelaři, zahrádkáři, myslivci...). Služby pro turisty jako jsou ubytování, restaurace, infocentra, půjčovny jsou popsána u jednotlivých sídel v kapitole „Turistické zajímavosti území“.

Úplně bez služeb nebo s málo službami jsou malá sídla, ve kterých se nachází třeba jen hostinec nebo prodejna základních potravin. Nejsou zde školská ani lékařská zařízení, pošta, služebna policie a další. Lidé jsou nuceni za službami dojíždět do střediskových sídel. Stejně tak je potřeba dojíždět za prací. Lidé nejčastěji dojíždí do Volar a Horní Plané. V menší míře lidé každodenně dojíždí za prací do sousedního Německa či Rakouska.

Vybavenost sídel technickou infrastrukturou a její stav se odvíjejí od velikosti sídla. Výrobu a rozvod elektřiny, plynu a vody zajišťují různé subjekty, hlavním dodavatelem elektřiny je ČEZ, jejím distributorem je EON, spravující rozvodnou síť vysokého i nízkého elektrického napětí. Územím prochází plynovod, ale menší sídla jsou bez připojení plynu. Plynifikace je provedena jen v obcích Stožec a Strážný. Vytápění ostatních obcí probíhá hlavně na bázi lokálního spalování pevných paliv, což není ideální řešení ve vztahu k ochraně životního prostředí v Národním parku Šumava.

V území jsou obce připojeny k rozvodné vodovodní síti a na kanalizaci s napojením na ČOV, která se nachází ve Stožci. Některé základní sídelní jednotky mají vlastní zdroje vody (studny). Odkanalizování v těchto ZSJ je problematické a je řešeno septiky a domácími čistírnami. Technickou infrastrukturu doplňuje radiokomunikační síť, obce jsou napojené na telefon, k dispozici jsou i veřejné telefonní automaty. Pokrytí signálem mobilních operátorů je místy problematické, zejména v bezprostřední blízkosti hranic. V sídlech je signál vysílačů dobrý. Svoz komunálního odpadu zajišťují technické služby obcí, v Nové Peci, Stožci, Strážném a Želnavě je zajištěn i svoz tříděného odpadu. Čerpací stanice je pouze ve Strážném a ve Volarech (těsně za hranicí popisovaného území).

Cestovní ruch a regionální rozvoj

Území Stožeka má vysoký, především přírodní, potenciál pro cestovní ruch a to díky své zachované a dosud málo poznané přírodě a krajině, protože pohraniční oblast byla dlouhou dobu veřejnosti nepřístupná. Po otevření pohraničního pásma se většina turistů zaměřovala na Šumavě především na oblast Šumavských plání. V posledních letech turisté začínají objevovat i krásy Stožeka.

Atraktivní přírodní prostředí nabízí velkou možnost letních i zimních aktivit. V regionu postupně vznikala a dodnes se rozvíjí turistická infrastruktura, byly vybudovány naučné stezky přírodovědného i technického zaměření (Medvědí stezka – z Ovesné do Černého Kříže, Schwarzenberský plavební kanál – z Jeleních Vrchů k rozcestí Raškov nad Novou Pecí, Stožecká skála – od rozcestí pod Stožeckou skálou ke Stožecké skále). Je zde možná pěší turistika, cyklistika, běžkování, sjezdové lyžování a vodní turistika.

Problémem oblasti byl krátkodobý pobyt turistů a ten byl navíc orientován na letní období. V území proto vzniklo mnoho služeb pro turisty, jedná se o služby v oblasti nocování, stravování, půjčoven sportovního vybavení, infocentra a další (jsou popsána u jednotlivých sídel v kapitole „Turistické zajímavosti území“). Dalším počinem bylo po roce 2000 upravování zimních běžeckých tras a zprovoznění lyžařského vleku na Radvanovickém vrchu. To zatraktivnilo oblast i v zimním období. Bezesporu velkým přínosem pro oblast a lákadlem pro veřejnost bylo vyhlášení NP Šumava.

Další rozvoj doprovodné turistické infrastruktury spolu s podporou středního a malého podnikání a zlepšením propagace oblasti je jednou z priorit obcí, které v území jižní Šumavy vytvořily zájmové sdružení Mikroregion Horní Vltava - Boubínsko. Z oblasti Stožeka do tohoto sdružení patří obce Stožec, Strážný a Nová Pec (další obce, již mimo Stožeko: Volary, Vimperk, Borová Lada, Horní Vltavice, Kubova Huť, Kvilda, Lenora, Zbytiny).

Mikroregion Horní Vltava - Boubínsko vznikl z potřeby koordinace a společného postupu při rozvoji cestovního ruchu. Postupem času přerostla potřeba koordinace celkového rozvoje regionu k dalším cílům: součinnost na významných investičních akcích, zkvalitnění infrastruktury, zvýšení kvality občanské vybavenosti, řešení nedostatku pracovních příležitostí, optimální využití místních zdrojů pro ekonomický rozvoj obcí, koordinace obecních územních plánů a územní plánování v regionu, sladování zájmů a činností místních samospráv a společné ovlivňování

výkonu státní správy v zájmovém území, propagace Mikroregionu Horní Vltava - Boubínsko a celého zájmového území, ochrana životního prostředí. Mikroregion vznikl dne 20.10.1999.

Obce se snaží i o spolupráci s příhraničními regiony Německa a Rakouska, jsou organizovány přeshraniční aktivity a setkání, vyhledávají se potenciální partneři pro podnikání a zájmovou činnost (spolkové aktivity, sportovní utkání aj.) na obou stranách hranice.

S nárůstem cestovního ruchu v regionu ale dochází i k problémům. Dostávají se do konfliktu zájmy ochrany přírody s dalším rozvojem cestovního ruchu. Větší počty turistů ohrožují přírodu v Národním parku Šumava.

Především jde o stále rostoucí počty vodáků, kteří ohrožují rostlinstvo Vltavy a ničí okolí řeky, které jsou často I. zónou NP. Správa Národního parku uvažuje i o omezení počtu lodí sjíždějící horní úsek řeky.

Obce na Stožecku chtějí ještě rozšířit možnosti zimní turistiky, a tím docílit i nárůstu pracovních míst. Existuje projekt na vznik areálu sjezdového lyžování na Smrčině. Příznivci argumentují tím, že na tomto kopci jsou již sjezdovky na rakouské straně, a tak přírodní prostředí je již stejně narušeno, dalším argumentem je zvýšení počtu pracovních příležitostí. Výstavbou i na české straně by vzniklo velké centrum lyžování. Jednoznačným argumentem proti je, že na Smrčině je I. zóna NP s klimaxovými smrčinami. Jelikož v první zóně se nesmí nic budovat, musela by být zrušena.

TURISTICKÉ ZAJÍMAVOSTI ÚZEMÍ

Černý Kříž

Černý Kříž tvoří několik roztroušených stavení na okraji ploché nivy Studené Vltavy při vyústění do údolní kotliny Vltavy. Leží 4 km východně od obce Stožec, v nadmořské výšce 745 m. Osada známá spíše jako významný v lesích ukrytý šumavský „železniční uzel“ tratí (směr Volary – České Budějovice, odbočka do Nového Údolí). Před výstavbou železniční tratě (v roce 1910) zde stával jen kamenný kříž, podle nějž získalo místo i jméno. Podle pověsti zde byl kříž umístěn na památku schwarzenberského hajného, kterého v těchto místech zastřelili pytláci.

obr. 17 Kříž na břehu Studené Vltavy

Ve druhé polovině 20. století památný kříž zmizel a byl obnoven až v 90. letech díky Stifterovu pošumavskému železničnímu spolku. Vydržel na původním místě až do jara 2006, kdy ho velká voda svalila na zem. Vzhled původního asi 6 metrů

obr. 18 Železniční stanice

vysokého kříže byl zachován na několika starých pohlednicích. 20.7. 2006 byl na původním místě přesně takový kříž vztyčen. Na kříž by měl být ještě upevněn ukřižovaný Kristus a celé dílo bude pak vysvěceno. V roce 1980 zde žilo 17 obyvatel, v roce 1991 18 a v roce 2001 16 stálých obyvatel. 3 km na jihovýchod se

nacházela malá německá osada – Smolná Pec, čítající v roce 1930 21 obyvatel. Území obou osad administrativně náleží ke Stožci.

Ubytování

Penzion Černý Kříž, Černý Kříž 43, 384 44, Stožec, tel.: 388 335 108, mobil: 603 714 173

Občerstvení

bufet v nádražní budově, Penzion Černý Kříž

České Žleby

České Žleby leží 4 km severozápadně od Stožce, v nadmořské výšce 932 m. Osadu založil roku 1709 Jan Kristián z Eggenbergu v místech, kde předtím stávala napájecí koryta pro soumary, přepravující zboží po hlavní trase Zlaté stezky z Pasova do Prachatic. Koryta (žlaby, žleby) dala osadě jméno. Osada byla uváděna také pod jmény Česká Koryta, České Trouby, Böhmisch-Röhren, Röhrenhäuser, Rinnhäuser. Od svého vzniku až do zrušení poddanství v polovině 19. století náležely České Žleby k panství Český Krumlov. Brzy poté byly ustanoveny samostatnou obcí, v níž se usazovali především Němci. Roku 1910 čítala osada 882 Němců, 8 Čechů a 106 domů, v roce 1930 to bylo již 915 obyvatel, z nichž 37 bylo české národnosti. Od konce 18. století zde

obr. 19 České Žleby

fungovala škola, od roku 1871 pošta, obec měla svého lékaře, spořitelní spolek, sídlo finanční stráže, veřejnou knihovnu a také tři mlýny. V provozu bylo několik hostinců, z nichž nejznámější byly v hotelech Washington a Böhmerwald. Barokní kostel sv. Anny z let 1788-91 se nedochoval. Roku 1965 byl odstraněn.

Do 2. světové války byla obec s více než 1000 obyvateli významnější než Stožec. Po odsunu převažujícího podílu německého obyvatelstva v roce 1945 až 1946 a vzniku hraničního pásma se staly České Žleby jednou z nejdlehlších šumavských osad. Až po roce 1989 byla osada renovována, avšak převážně pro rekreační účely. Jako jediná nová výstavba po válce byly postaveny řadové rodinné domky pro zaměstnance státních lesů, nepočítáme-li v osmdesátých letech výstavbu areálu

obr. 20 Pramen a pamětní kámen

bývalé Pohraniční stráže za obcí směrem k hranici. Z dochovaných zbytků památek v dnešní osadě stojí za zmínku snad jen hřbitov či kamenná kašna v centru osady. Na okraji vsi (směrem na Kamennou Hlavu) je pramen pitné vody se stolem a lavičkami a pamětní kámen Zlaté stezky. V obci se nachází také informační středisko NP Šumava zaměřené na život lesních savců.

Roku 1996 byl otevřen hraniční přechod do bavorského Bischofsreutu. České Žleby jsou rodištěm historika a národopisce Šumavy Rudolfa Kubitschka (1895-1945).

Ubytování

Ahoj chalupa Šumava, <http://www.webpark.cz/ceskezleby/>

Penzion Zahrada, České Žleby 24, 384 44, Stožec, mobil: 602 696 784

Rekreační chalupa České Žleby, České Žleby 19, 384 44, Stožec,

mobil: 777 344 541, e-mail: toman@beton-masters.cz, <http://www.knw.cz/zleby>

SPŠO Čáslav, České Žleby 4, 384 44, Stožec, tel.: 388 335 195,

mobil: 604 670 753, e-mail: ceske.zleby@seznam.cz, <http://www.sps-caslav.cz>

Občerstvení

Hostinec České Žleby, SPŠO Čáslav

Informační středisko České Žleby, tel.: 388 335 208, e-mail: isstozec@npsumava.cz

Dobrá

Původně dřevařská osada se rozkládá na severním úpatí lesnatého masívu Stožce, 4 km severně od obce Stožec, v nadmořské výšce 765 m. Je to jedna z nejmladších

obr. 22 Dům čp. 10

obr. 21 Pohled do Dobré

šumavských obcí, založena v roce 1816. Roku 1930 zde žilo 560 Němců a 2 Češi. Dnes je prakticky jen rekreační osadou, v níž žije 6 obyvatel. V oblasti Šumavy je tato dlouhá, ulicová ves s domy po jedné straně jedinečně dochovaný a podstatněji stavebně ani architektonicky nenarušený téměř skanzen tzv. tyrolského

roubeného domu, přeneseného do oblasti Volarska již v 16. století přesídlenci z Tyrolska. Domy jsou pouze přízemní s plochou sedlovou střechou a často s vyřezávanými pavláčkami. Osada je dnes chráněna jako vesnická památková rezervace. Raritou Dobré je dům čp. 10, na jehož střeše je zvonička.

Narodila se zde Margaretha Fischerová. Z výnosu prodeje její knihy *Wege zur Mitte* (předmluvu ji napsala Matka Tereza) a peněžních sbírek byla v Indii postavena a roku 2002 i vysvěcena celá ves Anbu Nagar – Guthausen (Dobrá). Dále se zde narodila šumavská básnířka Rosa Tahedlová.

Ubytování

U Slámů, Dobrá 5, 384 51, Volary, tel.: 388 316 019, mobil : 737 285 790,
e-mail : ubytovani@hopi-tesarstvi.cz, <http://www.hopi-tesarstvi.cz/ubytovani/>

Ubytování U Němečka, Dobrá 7, 384 51, Volary, tel.: 388 334 134,
mobil : 606 823 871

Občerstvení

hostinec U Němečka

Jelení Vrchy

Osada v závěru Jelenského údolí, založená roku 1793 knížetem Josefem II. Janem ze Schwarzenberku v nadmořské výšce 865 m, 6 km severozápadně od Nové Pece. Jelení Vrchy byly označovány též Jelení, Hiršperky, Hirschbergen. Název má původ od výskytu jelení zvěře, která měla v této horské oblasti silně vyvinuté paroží a

žili zde jedni z nejsilnějších jelenů ze všech šumavských revírů.

Přitéká sem Jelení potok, na němž se nachází Jelení jezírko, které bylo používáno jako retenční nádrž pro plavení dřeva, dále Jezerní potok křižuje kanál u kapličky a směrem k Nové Peci vytváří pěkné údolí.

obr. 23 Plavební kanál, muzeum

První snaha o osídlení tohoto území byla již v roce 1728 v takzvaném Joklově lese. Byl to levý břeh a jižní svah nad Jelením potokem. Založení osady však zabránilo rozhodnutí knížecího lesního úřadu, který se obával ohrožení knížecího lovu jelenů, a tak se zde objevují dřevorubci až v roce 1793. Postavili si šest dřevěných domků okolo „inženýrské boudy“, postavené na Jeleních Vrchích pro stavbu kanálu.

obr. 24 Dolní portál

Na okraji osady se nachází dolní portál plavebního kanálu, kterým ústí tunel druhé části plavebního kanálu zvaného „nový“, který vedl až k bavorským hranicím.

Hlavní živností zdejších obyvatel bylo dřevorubectví a kamenictví. Právě kameníci z Jeleních Vrchů postavili Stifterův pomník nad Plešným jezerem. Osada se postupně rozrůstala, v roce 1930 měla už 254 obyvatel, pouze německého původu. Do roku 1923 zde fungovala Jánská pila, na jejímž místě byla postavena hájovna. Byly zde dva hostince, a to u Předního a Zadního Fechtera. Po vysídlení obce v roce 1946 byla většina chalup opuštěna a roku 1953 stržena. Zachováno zůstalo pouze 9 domů, škola a hájovna. Později byla stržena i škola. Dnes zde žije 43 obyvatel.

Z dřívější dřevorubecké osady se stalo dnešní „centrum“ turistiky v celé oblasti mezi Stožcem a Novou Pecí. V bývalé hájovně u plavebního kanálu je malé muzeum, kde je možno se informovat o historii plavení dřeva.

Ubytování

Chalupa Jelení Vrchy, <http://www.ubytovani.cz/sumava/nova-pec/jeleni-vrchy/7695/?partner=9>

Penzion Eden, Jelení Vrchy 38, Nová Pec, 384 62, tel.: 606573229,
email: Jakub.Kozeluh@seznam.cz, <http://www.penzioneden.wz.cz/>

Občerstvení

bufet U Jiráska, hospoda Jelení Vrchy

Nová Pec

Obec na konci vzdušné Lipenské nádrže leží v nadmořské výšce 745 m. Vznikla jako dřevařská osada koncem 17. století, poprvé se připomíná v roce 1686. Její rozvoj později příznivě ovlivnily stavba a provoz nedalekého Schwarzenberského plavebního kanálu, s nímž byla od roku 1887 spojena tzv. Želnavským smykem. V Nové Peci se překládalo dřevo z plavebního kanálu na železniční vagóny, nebo na Vltavu a bylo splavováno dále do Čech, zejména ke zpracování v pile v Hůrce nebo do loučovických papíren. Naposledy se smykem plavilo roku 1962. V roce 1930 na území obce Nová Pec, pod kterou patřili osady Dlouhý Bor, Hiršperky (Jelení Vrchy), Nové Chalupy, Láz, Ovesná a Nová Pec, žilo celkem 1513 Němců a 63 Čechů. V samotné Nové Peci žilo 511 Němců a 2 Češi.

obr. 25 Budova nádraží

Při silnici směrem na Jelení Vrchy je přízemní zděná myslivna s polovalbovou střechou a zvoničkou z 19. století. Obec je východištěm cest (zejména část obce zvaná Stará Pec) k Plešnému jezeru a na Plechý a konečným stanovištěm pro vodáky sjíždějící horní úsek Vltavy.

obr. 26 Vltava před Novou Peci

Ubytování

Hotel U jezera, Nová Pec, 384 62, tel.: 388 336 051, fax: 383 383 616,
mobil: 723 773 338, e-mail: vendyb@seznam.cz, www.aa.cz/ujezera

Hotel U lišáka, Nové Chalupy 24, Nová Pec, 384 62, tel./fax: 388 336 336,
mobil: 602 166 144, e-mail: hotel_u_lisaka@quick.cz, www.primula-lisak.cz

Hotel Primula, Bělá 16 – 17, Nová Pec, 384 62, tel./fax: 388 336 336,
mobil: 602 166 144, e-mail: hotel_primula@quick.cz, www.primula-lisak.cz

Chalupa Nová Pec - Dlouhý Bor, Nová Pec, 384 62, tel.: 380 726 280,
mobil: 723 226 563, e-mail: novapec@quick.cz, http://www.dlouhybor.wz.cz/

Penzion Hvozd, Nová Pec 31, 384 62, tel.: 338 335 015, mobil: 607 858 497,
e-mail: ludek.svejda@atlas.cz, http://www.sumava.net/penzionhvozd/

Tábořiště Nová Pec

Penzion Aska, Bělá 8, Nová Pec, 384 62, tel: 388 336 131, mobil: 606 570 345,
e-mail: proaska@seznam.cz, <http://www.penzion-aska.cz/aska/>

Občerstvení

Hotel U jezera, Hotel U lišáka, Hotel Primula, restaurace U Zárubů, bistro
Tábořiště

Půjčovny

Hotel U lišáka – půjčovna kol, Hotel Primula – půjčovna kol

Infocentrum, tel.: 388 336 093, e-mail: asktic@tiscali.cz

Nové Údolí

Osada leží 4 km jihozápadně od Stožce, v nadmořské výšce 840 m. Nejstarší písemný doklad o obci pochází z roku 1812. Místo bylo známe ale již dříve, vedla tudy jedna z větví Zlaté stezky. Zprvu se osada nazývala Spitzberg (Spitzenberg). V roce 1823 měla již 22 domů, v roce 1840 pak 25 domů, což bylo o 10 více než v sousedním Stožci. V roce 1884 byla na bavorské straně u obce Haidmühle (česky Borský Mlýn) zřízena celnice. V listopadu roku 1910 sem pronikla z Černého Kříže železnice, čímž se celé jižní Šumavě dostalo přímého spojení s Bavorskem, a dosud poklidný lesní kout rázem ožil. V roce 1920 žilo v Novém Údolí již 273 osob, v roce jich bylo 281, z čehož bylo 17 Čechů a 264 Němců. V těchto dobách tvořilo vlastní osadu přes 40 stavení, volně roztroušené polosamoty v to nepočítaje.

Ve 30. létech zde byla zřízena stanice četnictva a finanční stráž, v osadě mimo jiné existovaly 2 hostince, taneční parket, schwarzenberský statek a nádraží. I po odsunu německého obyvatelstva po skončení 2. světové války osada ožila, její konec nastal teprve zřízením hraničního pásma po komunistickém převratu roku 1948.

obr. 27 Hraniční přechod

Železniční spojení do Bavorska bylo přerušeno a ve vzdálenosti 4 km od hranice směrem do vnitrozemí vyrostla v roce 1951 železná opona. Obyvatelé byli vystěhováni, stavení zbořena. Železniční osobní doprava byla do Nového Údolí obnovena 30. června roku 1990, přičemž oblasti by jistě prospělo znovuobnovení železničního spojení Volary - Pasov.

Nyní je v Novém Údolí muzeum, jež je umístěno v historickém vagónu z dvacátých let, který byl určen pro přepravu potravin. Muzeum je zaměřeno speciálně na šumavské lokálky, jejich historii i současnost. Kromě trojrozměrných exponátů jako jsou různá železniční zařízení, je páteří expozice sbírka unikátních obrazových dokumentů. Raritní pohlednice Vimperského zámku s lokomotivou řady 310, typickou pro lokální dráhy přelomu 19. a 20. století. Muzeum je v provozu pouze v letní sezóně. V současné době se rozvíjí Projekt Nové Údolí: je plánem na obnovení bývalé mezinárodní železnice Volary – Pasov, alespoň v symbolickém rozsahu. Dnes zde nejsou žádní stálí obyvatelé.

Ubytování

Chata Nové Údolí – Ganea, Nové Údolí 7, 384 44, tel/fax: 388 335 333, e-mail: ganea@cbox.cz, <http://www.noveudoli.cz/Czech%20uvod.htm>

Ubytování Nádraží Stožec, Nové Údolí 69, 384 44, tel.: 388 335 003, mobil: 604 915 675, e-mail: nadrazistozec@seznam.cz

Občerstvení

Chata Nové Údolí – Ganea

Pěkná

Osada nad levým břehem Vltavy při silnici z Horní Plané do Volar leží 7 km severně od Nové Pece, v nadmořské výšce 770 m. Pěkná byla zvána též Šenava, Mšenná, Schönau. První písemná zmínka o místě pochází z roku 1360, kdy bylo majetkem kláštera Zlatá Koruna. Je pravděpodobné, že zlatokorunští cisterciáci ves ve 2. polovině 13. století také založili.

obr. 28 Pohled na Pěknou

Roku 1412 získal osadu král Václav IV. a za husitských válek připadla rožmberskému panství Krumlov.

V letech 1788-91 vznikl na místě starší dřevěné kaple zděný barokní kostel sv. Anny. K jednolodní svatyni přibyla na jižní straně roku 1903 také čtyřhranná věž. V majetku panství Český Krumlov zůstala ves až do poloviny 19. století. Původně česká osada nedokázala čelit cílené germanizaci a časem se stala ryze německou. Koncem 19. století čítala 344 Němců a 38 domů, až do počátku druhé světové války zde žili pouze Němci.

Škola zde fungovala od roku 1787 a kolem roku 1900 byla vedena jako německá trojtřídká. Za I. republiky býval ve vsi hostinec Sajer a po válce byl otevřen hotel Lysá. Od roku 1901 úřadovala v místě poštovna, roku 1944 ji nahradila pošta, ale již v následujícím roce byla zrušena. Po druhé světové válce byli téměř všichni obyvatelé odsunuti a poté byla ves částečně dosídlena.

Plechý a Plešné jezero

Plechý, německy Plöckenstein. Oblý vrchol 8 km se nachází 8 km západně od Nové Pece, na hranici s Rakouskem. Nejvyšší vrchol české i rakouské části Šumavy (1378 m) tvoří výrazný okraj hraničního hřbetu, k východu klesá do hlubokého sedla (1 017 m n. m.), za kterým se opět zvedá a vrcholí Smrčinou (1332 m). Vrcholová skalka s rozpadajícími se bloky žul je dnes již bez výhledu. Velmi drsné klimatické podmínky při horní hranici lesa jsou patrné na porostech. Zakrslé polámané smrky jsou často vlnkovitých forem, z jiných druhů dřevin se daří pouze jeřábu. Sněhová pokrývka zde leží asi půl roku, průměrná roční teplota dosahuje 3 °C, roční úhrn srážek je kolem 1400-1700 mm. Severovýchodní svah Plechého tvoří skalní stěna ledovcového karu Plešného jezera a čelní moréna z mohutných žulových bloků, porostlých klečí. (tzv. Kamenné moře). Stěna je velmi strmá s výškou až 250 m. Roste na ní horská smrčina s jeřábem a javorem, místy travnatá společenstva (s vrbou velkolistou a hořcem panonským). Nad karem, 600 m severně od vrcholu, ve výšce 1311 m, stojí 14,5 m vysoký památník šumavského spisovatele a básníka 19. století Adalberta Stiftera, který mu zde, v obtížně přístupném srázu nad jezerem, postavili v letech 1876-77 kameníci na místě, odkud rád vyhlížel do kraje. Před pomníkem je skalní plošina s výhledem. Vše je součástí I. zóny NP, vstup mimo značené cesty přísně zakázán a pokutován. Na vrcholu Plechého je geodetický bod.

Plešné jezero leží v nadmořské výšce 1090 m, má plochu 7,5 ha, obvod 1242 m a největší hloubku 18,3 m. Objem zadržované vody představuje 617 000 m³. Morénová hráz je vysoká 30 - 40 m, kamenné moře sestupuje až 150 m pod jezero. Jezerní pánev byla vyhloubena ve starších čtvrtohorách ledovcem Plechého. Voda z jezera odtéká Jezerním potokem do Vltavy. V letech 1789-91 byla čelní moréna utěsněna a zvýšena v souvislosti se stavbou Schwarzenberského kanálu. Současně bylo do morény umístěno výtokové zařízení pro zlepšení průtoku potoka. U hráze je vytesaný kámen s korunkou a nápisem JS 13. August 1868, připomínající návštěvu tehdy osmiletého prince Jana ze Schwarzenberku. Od roku 1911 zde stála turistická Lucemburská chata, přestavěná počátkem 50. let na objekt Pohraniční stráže. Roku 1989 byl objekt odstraněn a prostoru čelní morény z části navrácen přírodní ráz. Přírodovědnou zajímavostí na březích jezera je výskyt několika skupin borovice kleče (kosodřeviny), jednoho z nemnoha míst na Šumavě, kde kosodřevina roste mimo rašeliniště,

obr. 29 Plešné jezero

na minerálním podkladu. V jezeře roste vzácná vodní kapradinka šídlatka jezerní.

Schwarzenberský plavební kanál

Myšlenka spojení Vltavy a Dunaje, dvou řek tekoucích do rozdílných moří, vznikla již v polovině 14. století, v době císaře Karla IV. K realizaci tohoto nápadu došlo až na konci 18. století. Tehdy se projevil ve vnitrozemí nedostatek dřeva a jeho cena stále stoupala. V pohraničních jihočeských oblastech zůstávaly obrovské plochy lesa dosud nevyužity, protože k nim nevedly žádné přístupové cesty. Za účelem dopravy dříví byl vybudován Schwarzenberský plavební kanál, jedna z nejpodivuhodnějších vodních staveb své doby. Nová vodní cesta umožnila splavování polenového dříví ze Šumavy a jeho dopravu na odbytiště ve Vídni, čímž se podařilo hospodářsky využít lesní bohatství dosud nepřístupných šumavských hvozdů.

Návrh na zřízení plavebního kanálu vypracoval inženýr Josef Rosenauer (1735 - 1804), rodák z Chvalšín, zaměstnanec vrchnostenské správy schwarzenberského panství se sídlem v Českém Krumlově. Tento stavitel předložil v roce 1775 plán na vybudování vodní cesty, kterou by se splavovalo polenové dříví z lesních porostů

v okolí sv. Tomáše, Želnavy a Stožce. Plánované vodní dílo mělo vést od ústí potoka Zwettelbach (Světlý potok) do řeky Grosse Mühl u rakouského města Haslachu, přes lesy rakouského kláštera Drkolná (Schlägl) na česká území schwarzenberského panství do oblastí Smrčiny a Plechého k Jelením vrchům. Konečným cílem Rosenauerova projektu byl potok Světlá nedaleko bavorské hranice.

V roce 1779 tehdejší majitel panství Jan ze Schwarzenberku návrh schválil, ale s prací se začalo až o deset let později, v roce 1789. Tehdy skončilo pasovskému biskupství císařským patentem udělené výsadní právo na plavbu dřeva po řece Mühl vlévající se do Dunaje, která byla nezbytnou součástí plánů na dopravu šumavského dříví do Vídně. Právo na plavení dřeva po řece Mühl bylo nově uděleno knížeti ze Schwarzenberku. Následně byly Schwarzenberkům pronajaty pozemky kláštera Drkolná, potřebné pro vedení nové vodní cesty na rakouské straně hranice.

Stavba Schwarzenberského plavebního kanálu postupovala velmi rychle. Během prvního roku byl postaven 29,3 km dlouhý úsek kanálu od potoka Zwettelbach k potoku Rasovka, který ústí do Vltavy u obce Hory. V roce 1791 byl kanál doveden až k Jezernímu potoku, který vytéká z Plešného jezera, jež se stalo nádrží k vypouštění vody pro potřebu plavby. V roce 1793 bylo koryto kanálu prodlouženo až k Jelenímu potoku u osady Jelení Vrchy. Tím byla dokončena celá první část kanálu, nazývaná později „starý kanál“. Se stavbou se dále nepokračovalo, protože sám Rosenauer vyslovil pochybnosti, zda voda z přítoků bude stačit k plynulému provozu.

obr. 30 Plavební kanál nad Novou Pecí

V roce 1791 byla provedena první souvislá plavba dřeva po celé délce kanálu. Volná polena plula Schwarzenberským kanálem a dále po řece Mühl až do Neuhausen, kde byl vybudován vyloďovací kanál a přístaviště lodí. Před ústím řeky Mühl do Dunaje byla polena zachytávána v rechlich a nakládána do lodí, které dřevo odvážely do Vídně. S využitím nízkých dopravních nákladů bylo možné šumavské dříví na vídeňských trzích dobře zpeněžit.

Zpracované dříví bylo přebíráno na konci léta, protože do zahájení plavby muselo řádně vyschnout. K plavení se vybírala pouze kvalitní, rovná a zdravá polena. Dříví nahnilé ani větve se neplavily. Polena bylo třeba nejprve dopravit z vysokých

horských svahů na břeh kanálu. Protože ještě nebyly vybudovány pevné dopravní cesty, sváželo se připravené polenové dříví z hor v zimě pomocí ručních saní. S plavbou se začínalo na jaře, většinou na konci března nebo počátkem dubna, když tající sníh naplnil přítoky kanálu dostatkem vody. Dříví mělo být do koryta vhazováno rovnoměrně, aby nedošlo k závalům. Musela být přesně dodržena kapacita koryta kanálu, které měřilo ve dně 1,5 - 2 metry a na horní hraně 3,5 - 4 metry. Při dobrém provozu mohlo být splaveno až 800 m³ dřeva denně. Na dobrý průběh plavby dohlíželo kolem kanálu asi 200 lidí, kteří odstraňovali z koryta nahromaděná polena a jiné překážky. Plavení bylo ukončeno, když korytem proplulo veškeré připravené dříví, nebo když nastal nedostatek vody. V takovém případě bylo třeba plavbu přerušit a pokračovat v ní znovu až po deštích.

Dobrá odbyt dříví a jeho stále větší spotřeba vedly k myšlence dokončit stavbu kanálu podle původního projektu a zpřístupnit tak další oblasti lesů pro těžbu dřeva. Druhá část kanálu od Jeleního potoka k bavorským hranicím pod Třístoličnickem, včetně 419 m dlouhého tunelu u Jeleních Vrchů, byla postavena v letech 1821 - 1822. Stavbu provedli podle Rosenauerova projektu ředitel správy schwarzenberského panství Arnošt Mayer, inženýři Josef Falta a Jan Kraus. Tunel proráží hřbet Plešivce (978 m), je 2,6 m široký s klenutým stropem 2,8 m vysokým. Tunel je na obou stranách zakončen portály, horní je postaven ve stylu novogotickém, dolní ve stylu novorenesančním.

První plavba „novým kanálem“ se uskutečnila v roce 1824. Celková délka vodní cesty po spojení obou částí kanálu, dosáhla od ústí řeky Mühl do Dunaje po potok Světlá, včetně regulovatelné části potoka Zwettlbach a všech smyků, 89,7 km. Délka vlastního kanálu je 44 km. Kanál byl napájen vodou z 21 potoků. V roce 1835 byla pro zlepšení stavu vody vybudována nádrž Jelení jezírko, později Rosenauerova nádrž a nádrž Říjiště. Do kanálu ústily tři vodní smyky, Jelení smyk, Jezerní smyk a Koňský smyk.

obr. 31 Plavební kanál před Klárou

Celé rozsáhlé vodní dílo doplňovalo 87 mostů a můstků, 80 vodních propustí, 78 vodních příkopů a 22 stavidel. Hráz Plešného jezera byla upravena a instalovaná stavidla s přepadem umožnila zvýšit hladinu až o tři metry. Kolem kanálu byla zřízena cesta, která umožňovala pochůzku kolem celého vodního díla. V údolí Koňského

potoka byl zřízen cca 75 m dlouhý akvadukt a pomocný kanál.

Ve druhé polovině 19. století začalo stále žádanější uhlí vytlačovat užívání topného dříví, a tím klesla potřeba těžby polenového dřeva. Zároveň stoupala poptávka po dřevu dlouhém, kmenovém. Pro plavení dlouhého dříví byl Schwarzenberský kanál nevhodný, a proto se hledaly pro jeho dopravu jiné způsoby a nová odbytíště. Část kanálu mezi potokem Rakovka (Hefenkriegbach) a potokem Světlá na bavorské hranici byla v roce 1887 upravena pro plavbu celých kmenů. V tomto úseku, dlouhém 22,3 km, byly upraveny oblouky kanálu tak, aby jimi propluly kmeny do délky 19,5 metru. Z plavebního kanálu byl vybudován 3,8 km dlouhý Želnavský (Hefenkriegský) smyk, který u Nové Pece spojil koryto kanálu s řekou Vltavou a umožnil plavbu dřeva z lesních porostů v okolí kanálu až k Vltavě. V té době vzniklo v Nové Peci nové překladiště dříví, ve kterém se hromadila kulatina dopravená sem po vodě z horního toku Vltavy i ze Schwarzenberského kanálu. V Nové Peci byly kmeny vázány do vorů a po řece Vltavě plaveny až do Prahy. Dříví ze Šumavy získalo dobrá odbytíště nejen v Praze, ale i v Sasku a severním Německu. Pokračovala také plavba dřeva Schwarzenberským kanálem a řekou Grosse Mühl až do rakouského Haslachu. Přeprava dříví z Haslachu do Vídně byla z důvodů nízké poptávky ukončena v roce 1891.

Železniční trať Želnavá (Nová Pec) - Český Krumlov - České Budějovice, dokončená v roce 1892 znamenala nový levný způsob dopravy kulatiny na všechna odbytíště. Kmeny šumavských velikánů se plavily po Vltavě i po Schwarzenberském plavebním kanále Želnavským smykem k novému železničnímu nákladnímu překladišti. Tam byly naloženy do vagónů a odvezeny spotřebitelům. Prodloužení železničního spojení z Volar přes Nové Údolí do bavorského Heidmühle v roce 1910 umožnilo snadnou a levnou dopravu metrového i dlouhého dříví z nejméně dostupných úseků šumavských lesů. Železnice s konečnou platností zvítězila nad vodní tepnou. Plavba dříví Schwarzenberským kanálem pomalu ztrácela na významu a v roce 1916 se po celé délce kanálu plavilo už naposledy.

Pouze menší část koryta kanálu byla používána ještě ve 20. století. Želnavským smykem putovalo dříví až do roku 1962, kdy kanál definitivně přestal sloužit svému účelu. Od roku 1963 je Schwarzenberský plavební kanál veden v seznamu nemovitých kulturních památek technického významu. V letech 1999 - 2001 provedla Správa Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava rozsáhlou rekonstrukci tohoto jedinečného díla. Byl tak obnoven úsek mezi Jeleními Vrchy a Želnavským smykem v délce téměř 11 km a úsek mezi potoky Světlá a Stocký potok dlouhý necelé 2 km.

Tyto úseky, na kterých by bylo možné plavit dříví doplnily již dříve obnovené úseky na česko-rakouských hranicích v blízkosti hraničního potoka Ježová / Iglbach a ve spáditém úseku pod rakouskou osadou Morau. Na těchto úsecích probíhají každý rok v několika termínech ukázky plavení dřeva.

Soumarský most, Volarské šance

Původně brod a později most přes který vedla ve středověku Zlatá stezka, 4 km západně od Volar, v nadmořské výšce 752 m. Název místo dostalo podle tažných zvířat, která dopravovala zboží na Zlaté stezce. V okolí mostu je tábořiště, nástupní místo pro sjíždění Vltavy.

obr. 32 Kemp

V blízkosti bylo v 60. letech otevřeno rašeliniště s těžbou rašeliny, výměra 84 ha, zásoba rašeliny 1,9 mil.m³. Ložisko je situováno

v horní části náplav Teplé Vltavy v nadmořské výšce cca 740m. Rašeliniště Soumarský Most představuje typické údolní vrchoviště, které se zformovalo pravděpodobně v odstaveném rameni řeky Vltavy. V současné době je ložisko zcela vytěženo na zbytkovou mocnost rašeliny, jež se pohybuje kolem jednoho metru. V okolí (směr Lenora) je I. zóna NP Malá a Velká niva – vrchovištní rašeliniště porostlé borovicí blatkou.

obr. 33 Zbytky příkopů opevnění

Poblíž se nachází též Volarské šance – zbytky opevnění z let 1618-20 vybudované českými stavy ke střežení vstupu do Čech (200 m vlevo po odbočení na tzv. Zelenou cestu). Až 3 m hluboké zbytky příkopů opevněného objektu chránícího strategický bod na Zlaté stezce zůstaly zachovány. Čtvercová pěchotní reduta o hraně asi 50 m s dvojicí dělostřeleckých baterií z počátku

třicetileté války zažívala v prvopočátku tohoto konfliktu zajímavé zvraty, užívali ji stavovské i císařské jednotky. Většinou si však kontrolu udržela císařská armáda.

Strategické umístění reduty stavovská strana plně vycítila až nedlouho před bělohorskou bitvou. Pětitisícová císařská armáda pod vedením generálů Mansfelda a Thurna zahájila třídní obléhání 27.7. 1620. Tři stovky obránců přečkaly i podkopání a následný pokus o zlikvidování střelným prachem, až 29.7. byla dohodnuta kapitulace výměnou za možnost volného odchodu, posádka valonského pluku de Croy tak odtáhla k Českému Krumlovu. Po Bílé hoře mužstvo pevnůstku bez boje opustilo. V dalším průběhu války plnila jen funkce zásobovací až zcela zanikla. Archeologické nálezy můžeme vidět, včetně rekonstruované reduty, v okresním muzeu v Prachaticích.

Ubytování

Tábořiště Soumarský most, Tábořiště část A, mobil: 605 832 012, Tábořiště část B, mobil: 605 831 917

Občerstvení

bistro tábořiště Soumarský most

Půjčovny

Půjčovna lodí, mobil: 603 935 244, tel: 388 333 271, amk_volary@seznam.cz

Stožec

Obec leží v mírné kotlině na toku Studené Vltavy, v nadmořské výšce 785 m. Původní osídlení bylo spjato s obchodní stezkou procházející touto oblastí již v pravěku. Trvalé osídlení je doloženo od 13. století. Později, s poklesem významu Zlaté stezky, osada zanikla. Znovu byla obnovena roku 1769 jako osada dřevařů.

V polovině 19. století se Stožec (německy Tusset) stal významným střediskem dřevařské výroby z rezonančního smrkového dřeva, jehož byly okolní lesy vždy bohatým zdrojem (od roku 1855 zde byla továrna firmy Bienert na výrobu ozvučných desek, přenesená sem z Modravy a známá ze Stožce ještě v roce 1929). Vzestup významu obce na úkor dříve podstatně lidnatějších sousedních Českých Žlebů znamenala zejména výstavba železniční tratě Prachatice - Volary - Černý Kříž - Stožec - Nové Údolí - Waldkirchen - Passau od roku 1910, dokonce s přímým vlakovým spojením Praha - Passau v dobách největší slávy tratě mezi dvěma světovými válkami.

V roce 1958 byla ukončena osobní přeprava, byť pro dopravu dřeva fungovala dále. V roce 1976 byla na bavorské straně z ekonomických důvodů trať zcela zrušena.

Ráz obce značně narušila výstavba z 60. let. Přestože Stožec nemá historicky významné či chráněné stavby, stojí za zmínku např. pěkný objekt bývalé schwarzenberské lesovny (dnes sídlo Lesní správy Stožec) směrem k Černému Kříži, skrytý v zeleni nad Studenou Vltavou. Asi nejznámější budovou Stožce je Hotel Pstruh při záchytném parkovišti pod železniční stanicí Stožec, ale i některé dřevařské domky či usedlosti roztroušené po otevřeném okolí Stožce.

Právě Stožec a právě hotel Pstruh se staly v únoru roku 1850 místem největší pytlácké bitvy v Evropě. Bavorští pytláci si tu tehdy vyřizovali účty se svými rivaly. V počtu desítek ozbrojených mužů zaútočili na obec a posléze dlouho obléhali místní lesní personál, který se zabarikádoval v hotelu Pstruh. Množství kulí zavrtaných do trámů roubené budovy bylo nalezeno při rekonstrukci hotelu ve 30. letech 20. století. Konflikt měl i své mrtvé.

obr. 34 Hotel Pstruh

obr. 35 Pohled z horní části obce

V roce 1869 měl Stožec (i s přilehlými osadami) celkem 2654 obyvatel. V roce 1900 to bylo 2733 a sčítání z roku 1930 zaznamenalo 2811 obyvatel. V samotném Stožci žilo v tomto roce 353 obyvatel, z čehož bylo pouze 13 Čechů. Důsledkem 2. světové války bylo vystěhování většiny obyvatel.

V obci je obecní úřad, základní škola, pošta, malá vodní elektrárna a nová čistička odpadních vod, obchod se smíšeným zbožím. Autobusové spojení je minimální a tak jen dosud dosti časté vlakové spojení napomáhá spádovosti obce k Volarům. Právě železnice napomáhá propagaci dnešního Stožce, když jej zviditelňuje již tradičními jízdami nostalgických parních vlaků. Od roku 1993 je každoročně pořádáno Šumavské léto s párou, což je nejrozsáhlejší akce tohoto typu od dob ukončení parního provozu u nás. Po několik měsíců v roce se nádraží ve Stožci stává základnou historické parní

lokomotivy a soupravy dobových železničních vozů, včetně kompletního týlového zabezpečení, když tu probíhají vyhlášené a mimořádně oblíbené jízdy parního vlaku na trase Nové Údolí - Stožec - Černá v Pošumaví a zpět.

Krajinné krásy okolí Stožce jsou nezaměnitelné a nezpochybnitelné, tradice a ráz místa rovněž tak. V obci již dlouhá léta žije spisovatel Petr Pavlík, který ve svých knihách ať již přímo či skrytě popisuje často právě prostředí Stožce a okolí. Po roce 1990 obohatil navíc nabídku zdejších restauračních služeb o Rosenauerovu chalupu, v níž proměnil svůj vlastní dům.

Ve Stožci se nachází jedno z informačních středisek NP Šumava. Hlavním tématem expozice jsou lesní společenstva Národního parku Šumava. Na panelech jsou charakterizovány jednotlivé ekosystémy, typičtí zástupci z říše živočichů i rostlin, možné negativní vlivy s následkem zániku společenstva. Druhá část expozice se zabývá proměnou krajiny s příchodem člověka a historií území. 23. 6. 2005 byla otevřena v blízkosti informačního střediska geologická expozice – Geopark. Na dvou tabulích jsou zde podány informace objasňující

obr. 36 Z Geoparku

obecné geologické termíny, výskyt typů hornin v území a podmínky, které utvářely krajinu jižní části Šumavy. Uvnitř parku jsou vzorky hornin, které se na Stožecku nacházejí, s popiskem. U vybraných vzorků jsou tabulky formátu A4 s rozšiřujícími informacemi o výskytu horniny v území, jejich vlastnostech a užití. Informační středisko je otevřeno denně od 8:00-16:00 (zavřeno je v listopadu), telefon je 338335014.

Ubytování

Hotel a ubytovna Pstruh, Stožec 3, 384 44, tel.: 338 335 111, e-mail: vzpstruh@o2active.cz, <http://www.pstruh.eu/>

Hotel - Restaurant U Mauritzů, Stožec 42, 384 44, tel.: 338335166, 02232 2774, e-mail: max@volny.cz, <http://www.sweb.cz/umauritzu/>

Penzion Druid, Stožec 64, 384 44, tel./fax.: 388 335 134, e-mail: info@penziondruid.net, <http://www.penziondruid.net>

Penzion Hana, Stožec 65, 384 44, tel.: 338 335 018, e-mail: ha.dr@email.cz

Chalupa Zahrada Šumavy, <http://www.ubytovani.cz/sumava/stozec/zahrada-sumavy/7306/?partner=9>

Ubytování U Devíti koček, Stožec 14, 384 44, tel.: 338 335 189, mobil: 602 454 603, e-mail: 9kocek@9kocek.cz, <http://www.9kocek.cz>

Hospoda a ubytování Kameňák, Stožec 18, 384 44, mobil: 602 950 638

Penzion Stožecká kaple, Stožec 13, 384 44, tel.: 338 335 101, e-mail: penzionstozec@centrum.cz, <http://www.ceskehory.cz/penzionstozec>

Ubytování OÚ Stožec, Stožec 54, 384 44, mobil: 604 252 830, e-mail: obec.stozec@tiscali.cz

Občerstvení

Hotel a ubytovna Pstruh, Hotel - Restaurant U Mauritzů, Penzion Druid, Rosenauerova chalupa, Hospoda a ubytování Kameňák

Půjčovny

Hotel a ubytovna Pstruh – půjčovna kol a lyží, Penzion Druid – půjčovna kol, lyží a kánoí,

Půjčovna „Monty“ – půjčovna kol, Stožec 20, 384 44, tel.: 388335151, http://www.stozec.cz/trips/monty_ramD.htm

Stožecká skála a kaple

Místo se nachází asi 2 km severně od Stožce, v nadmořské výšce 950 m - kaple, 974 m - skála. Od 13. století střežil Zlatou stezku hrádek na Stožecké skále pod vrcholem Stožce (1065 m). Na žulovém skalisku je umístěn 5 m vysoký železný kříž, nedaleko od něj jsou nevýrazné zbytky strážní věže tohoto hrádku. Od kříže je výhled směrem na Třístoličník, za dobrých podmínek jsou vidět vrcholky Alp.

K původu názvu vrchu Stožec (německy Tussetberg) se váže pověst o ženě, která prý na svého neposedného syna - rytíře vykřikla „Tu sed!“ . Z jejího naléhavého zvolání se nakonec ustálil název pro vrchol, na jehož špici dala tato žena vystavět pro syna hrad.

Pod Stožeckou skálou visel prý odnepaměti obraz Panny Marie, písemně byl zmiňován od roku 1791, kdy k němu vykonal pouť slepý volarský kovář Jakub Klauser. Když se mu po omytí očí ve studánce vrátil zrak, postavil zde z vděčnosti malou dřevěnou kapli.

Roku 1804 byla zbudována nová kamenná kaple, roku 1815 přibyl obraz Panny Marie s růží a děťátkem, od volarského malíře Ignáze Schramla (1762-1846). Vedly sem tři křížové cesty: ze Stožce, z Českých Žlebů a z Dobré. V roce 1867 navštívil kapli pražský arcibiskup Bedřich Schwarzenberg, bratr Jana Adolfa - majitele českokrumlovského panství, který ji nechal rozšířit.

obr. 37 Stožecká kaple

Kolem roku 1914 získala kaple podobu švýcarského stylu s dřevořezbami. 15.8.1920 na svátek Nanebevzetí Panny Marie přišlo na bohoslužbu 5600 lidí z obou stran hranice.

Po roce 1948 kaple chátrala. V letech 1987-88 se podařilo kapli obnovit, zejména zásluhou Jana Kocourka z Prachatic. Slavnostní otevření se konalo otevřena 9.11.1988 a 25.8.1990 byla vysvěcena. Přesnou repliku kaple si roku 1985 postavili bývalí obyvatelé oblasti v Philippsreutu v Bavorsku.

Strážný

Obec Strážný, dříve zvaná též Kunžvart, Brloh, Kuschwarda, leží 834 metrů nad mořem. Vznikla v roce 1672, ale již od 14. století stál 2 km severozápadně od dnešní obce na kopci Strážném hrad, založený Janem Lucemburským a zvaný Králova Stráž. Jeho úkolem bylo střežit hranici a Zlatou stezku. Dodnes jsou na tomto místě dobře patrné ruiny strážní věže.

V letech 1543-1547 v oblasti Strážného vybudoval Petr Malovec pravděpodobně nejstarší rybník v Čechách. Z důvodů velké plochy rybníka a nedostatečnosti hráze byl proti Petr z Rožmberka. Jeho obavy byly opodstatnělé, hráz se skutečně protrhla a voda zničila okolní usedlosti. Několikrát se uvažovalo o opravě a zvažovalo se o využití rybníka k chovu ryb, ale k realizaci opravy nikdy nedošlo.

Za třicetileté války bylo postaveno opevnění u Strážného nazývané švédský val.

V roce 1781 byl uprostřed vsi postaven barokní kostel Svaté Trojice, který byl pro havarijní stav zbořen v roce 1965.

Roku 1930 bylo ve Strážném hlášeno 557 Němců a 48 Čechů v 93 domech. V místě byla obecná pětitřídková škola a roku 1925 k ní přibyla také česká menšinová škola, ale tu roku 1938 zavřeli němečtí okupanti. Od roku 1850 zde fungovala pošta, později lékař, lékárna, finanční stráž, spořitelna a několik hostinců. Byla zde výroba dřevěného nádobí.

obr. 38 Kaple Panny Marie

Až do dvacátého století byl Strážný nenápadnou vsí bez většího významu, toho nabyla až s růstem cestovního ruchu a obchodu v druhé polovině 20. století. Obec a její

obr. 39 Vrch Strážný nad obcí

okolí se spolu s nedalekou Kubovou Hutí stala díky řadě lyžařských vleků vybudovaných na přilehlých svazích navštěvovaným střediskem zimní rekreace.

Strážný je významný hraniční přechod do Bavorska při státní hranici Česka s Německem.

Ubytování

Ski Hotel Strážný, Strážný 17, 384 43, tel./fax: 388 437 119, mobil: 603 227 878
email: info@skihotel-strazny.cz, <http://www.skihotel-strazny.cz/index.php?&id=1100>

Ubytování v soukromí Eva Mičanová, Hliniště 37, 384 43, tel.: 388 437 245,
mobil: 721 879 576, 728 609 304, e-mail: e.micanova@volny.cz,
<http://www.volny.cz/e.micanova/>

Vila Strážný Šumava, <http://www.chatatour.cz/cz/oo337-vila-strazny-sumava>

Pension Lutovský, Strážný 97, 384 43, tel.: 607 702 512, 380 120 186,
e-mail: jlutovsky@seznam.cz, <http://www.pension-lutovsky.cz/>

Občerstvení

Ski Hotel Strážný, restaurace U dubu

Třístoličník

Vrchol leží ve výšce 1311 m n. m., 6 km jižně od Nového Údolí. Tvoří jej skupina tří výrazných skal, prochází zde hranice Čech a Bavorska. Na bavorské straně leží horský hotel s restaurací Berggasthof Dreisesselberg. Z bavorské strany je možné vrcholu dosáhnout po silnici. Severní svahy patří k nejcennějším zbytkům horských přirozených smrčín u nás.

Vrch dostal název podle toho, že kamenné bloky, které jsou seskupeny v trojici u vrcholku (německy Dreisesselberg), vymodelovalo zvětrávání do podoby skalních věžiček s miskovitými prohlubněmi ve tvaru sedátek. Podle pověsti se zde scházeli králové tří sousedních zemí. Každý seděl v jednom sedátku, přitom každý seděl ve své zemi. Až do roku 1765 se zde stýkaly hranice Čech, Bavorska a Německa. Dnes se hranice sbíhají v místě 3 km vzdálené směrem na jihovýchod nazývaném Trojmezí. Na vrchol vede 37 kamenných schodů, z upravené plošiny se otvírá daleký výhled do Bavorska, za jasného počasí je odtud možné spatřit Alpy.

obr. 40 Restaurace Berggasthof Dreisesselberg

Jde vlastně o předvrchol Hochsteinu (1332 m n. m.) s vrcholovým křížem a kaplí sv. Jana Nepomuka Neumanna, rodáka z Prachatic (1811-1860), biskupa ve Philadelphii, svatořečeného v roce 1977. Na vrcholku je na zajímavé skalní vyvýšenině vybudováno vyhlídkové místo s velmi pěknými výhledy.

Na úpatí na bavorské straně Třístoličníku leží Rosenbergský zámeček (Rosenberger Gut) - dnes mládežnická ubytovna. V letech 1855-1866 navštěvoval tuto usedlost spisovatel Adalbert Stifter a popsal ji ve svém románu Wittiko (Vítek). V jedné části objektu je dnes zřízeno malé muzeum A. Stiftera.

Zadní Zvonková

Obec ležela 8 km jihovýchodně od Nové Pece, v nadmořské výšce 824 m. Prvními obyvateli osady se kolem roku 1670 stali dřevorubci. Byli německé národnosti a pro krumlovského pána Jana Kristiána z Eggenbergu zde na hornorakouském pomezí pálili dřevěné uhlí. Ves dostala jméno údajně podle modrých zvonků, které rostly

na okolních loukách. Jiné názvy pro Zvonkovou byly Klek, Zvonkov pod Smrčinou, Glöckelberg.

Roku 1794 zde byl dostavěn zděný kostel sv. Jana Nepomuckého. Vznikl v místě starší kaple, při níž od roku 1788 existovala německá škola. Ta se postupně rozrostla na obecnou čtyřtřídku a výuka zde probíhala až do roku 1945. Kostel byl po požáru roku 1876 obnoven novogoticky v letech 1878-80.

V roce 1871 začala v obci úřadovat pošta, pohostinství zde provozovaly rodiny Kasy, Poferl, Schacherl a Löffler. Roku 1930 evidovala obec 689 Němců 10 Čechů a 115 domů. Po roce 1945 přišli do vystěhované vsi noví obyvatelé, včetně několika rumunských Slováků. Turistický pension zde tehdy otevřel pan O. Schrabal, s touhou navázat na dobu I. republiky, kdy si místo oblíbili turisté i lyžaři (roku 1935 byl u Josefova Dolu – bývalá osada vzdálená 1,5 km od Zadní Zvonkové, kde v 19. století fungovala sklárna – zprovozněn lyžařský můstek).

Období po roce 1948 znamenalo pro příhraniční Zvonkovou nové vysídlení a následný zánik. Z rozsáhlé obce zůstal zachován pouze kostel, fara, zdevastovaný hřbitov a jeden dům, kde nyní funguje pension. Na počátku 90. let byl kostel opraven a obnoven hřbitov (100 náhrobků) v rámci akce nazvané Arge-Böhmerwald, jejímž organizátorem byl místní rodák Horst Wondraschek z Lince. Necelé 2 km jihozápadně odtud je již celoročně otevřen hraniční přechod do Rakouska.

Zadní Zvonková je dějištěm povídek spisovatele pražské německé školy Johanna Urzidila (1896-1970), spisovatele, novináře, diplomata a přítele Jana Zrzavého, který zde pobýval v letech 1933-38. V povídce Trauermantel (Černoplášťík), líčí mládí A. Stiftera.

obr. 41 kostel sv. Jana Nepomuckého

Ubytování

Penzion Marie, Zadní Zvonková, Horní Planá, 382 26

Zaniklé obce

V příhraniční oblasti Stožecka zaniklo po druhé světové válce několik sídel. Území bylo dříve osídleno a obděláváno. Převažující německé obyvatelstvo bylo po válce odsunuto. Přišli sem sice nový osadníci, ale i ti byli vyhnáni. Po vysídlení obyvatel nabývala oblast postupně opět dávného charakteru ryze přírodní krajiny, zejména když za komunistického režimu patřilo po celá desetiletí k přísně střeženému hraničnímu pásmu. Vsi a samoty byly srovnány se zemí, aby budovy nesloužily jako úkryty pro uprchlíky. Některé domy zůstaly zachovány, protože v nich sídlila Pohraniční stráž. Pole a louky byly ponechány návratu lesa. Už jen místní znalec tady dokáže nalézt stopy někdejších lidských sídel.

Zadní Zvonkové, ve které zůstal zachovaný i kostel, který byl v devadesátých letech rekonstruován, je věnovaná samostatná kapitola.

Josefův Důl ležel 1,5 km severozápadně od Zadní Zvonkové. V osadě fungovala významná skelná huť na barevné sklo. Zakladatelem hutě byl sklářský mistr ze Zvonkové Leopold Schnudermacher, který tu začal na jaře 1822 stavět huť, stoupu na písek, brusírnu, obytná a hospodářská stavení pro sebe a 10 dvojdomků pro 20 sklářských rodin. V roce 1823 huť v Josefově Dole již pracovala. V pořadí druhý majitel huti, František Ricci z Lince, nedokázal udržet podnik v chodu, takže v roce 1858 provoz v huti ustal. Teprve v roce 1863 byl pro myšlenku obnovení sklárny získán známý huťmistr Karel Stölzle z Dolních Rakous, který ji koupil pro svou dceru a jejího manžela, skláře Josefa Palfingera. Oba skláři huť přestavěli a zvětšili její výrobní kapacitu, avšak krátký čas nato upadl Palfinger již jako samostatný podnikatel do finančních nesnází a musel po požáru v roce 1885 výrobu omezit a roku 1891 zrušit. V roce 1930 zde žilo 117 Němců a 1 Čech. Dnes na místě bývalé osady poznáme jen kamenné tarasy po bývalých domech, pár základů, nad potokem je rozpadlý plot. V potoce lze stále najít kusy skla z bývalé sklárny.

Huťský Dvůr, ležel stejně jako Josefův Důl na Schwarzenberském plavebním kanálu, 2,5 km severovýchodně od Zadní Zvonkové. I zde existovala skelná huť. Byla založena počátkem 17. století Niclasem Preysslarem. V té době se osada jmenovala Kaltenbrunn. Roku 1710 byla pro nedostatek dřeva vyhašena a roku 1715 definitivně zrušena. Na místě hutě pak vznikl zemědělský dvůr. Osada byla obydlena pouze německým obyvatelstvem, v roce 1930 zde žilo 489 Němců. Dnes zde najdeme jen sokl kříže a nepatrné zbytky základů.

Místo zvané Klápa leží 3 km jižně od Nové Pece dostal své jméno podle nájemce hotelu p. Klápy. V padesátých letech se bývalý hotel stal objektem Pohraniční stráže. Nyní je zde stanoviště pohraniční policie.

Zemědělská a dřevařská osada Ovesná ležela 2,5 km severozápadně od Nové Pece, pod kterou také správně spadala. V roce 1930 zde žilo 171 obyvatel německé národnosti. Po odsunu všech obyvatel osada zanikla, dnes je zde železniční zastávka, výchozí místo naučné Medvědí stezky.

Další bývalé osadě Novému Údolí je také věnována samostatná kapitola.

Nad Novým Údolím, asi 3,5 km severozápadně (890 m n. m.) ležela ves Krásná Hora (Schönberg), rozdělovala se na dvě části - horní a dolní. Ves byla roztroušena podél silničky vedoucí vprostřed polí a luk, sahajících až bezprostředně k bezlesému temeni vrchu Mlaka, s četnými samotami. První obydlí bylo postaveno roku 1795, škola byla zřízena v roce 1874. Roku 1930 zde žilo 359 Němců. Dnes ves připomíná

obr. 43 Zřícená usedlost

pamětní deska, kamenné tarasy, základy některých domů a dvě zřícené budovy, z nichž jedna bývala četnickou stanicí a druhá zemědělskou usedlostí.

Na trase bývalé Zlaté stezky asi 1,5 km jihozápadně od Českých Žlebů ležela v téměř tisícimetrové nadmořské výšce osada Kamenná Hlava. Ves založená roku 1795 byla pojmenována po jednom z kamenů, který svým tvarem připomíná lidskou hlavu. Kolem cesty a na okolních loukách jsou roztroušené žulové balvany roztodivných tvarů - krajina kamenných stád. Ves zanikla stejně jako ostatní okolní sídla v roce 1956. Její existenci připomíná pamětní deska v kameni na nejvyšším místě cesty.

obr. 42 Pamětní deska

obr. 44 Pamětní deska

Jihovýchodně od Strážného, asi 3 – 4 km daleko, 830, resp. 860 m n. m., se nacházely osady Dolní a Horní Cazov (Unter Zassau a Ober Zassau). Každá z osad měla v roce 1930 necelých 150 obyvatel německé národnosti. Češi zde nebyli. Všechna obydlí byla do roku 1955 srovnána se zemí, pouze v Dolním Cazově byly do šedesátých kravíny. Dnes jsou obě bývalé osady bez známek dřívějšího osídlení, nyní se zde nachází několik rekreačních objektů.

Radvanovice (Schilerberg) se nacházely 1 km severozápadně od Českých Žlebů, v nadmořské výšce 930 m. Jednalo se o malou zemědělskou osadu, ve které roku 1930 žilo 163 německých obyvatel. Po odsunu Němců se už ves znovu nezabydlovala. Dnes jsou zde pouze málo patrné základy některých domů a nově zbudované rekreační objekty.

Želnavá

Želnavá leží v nadmořské výšce 775 m, byla založena v 1. polovině 14. století na pohraničním statku vyšehradského probošta. Již roku 1360 přešla do majetku kláštera Zlatá Koruna. Ves se tehdy nazývala Seldinaw, podle německého Seldenau (luh s chýšemi). Další názvy pro obec byly Zelnavá a Salnau. Po husitských válkách byla ves zastavena Rožmberkům, roku 1460 ji načas získal Prokop z Rabštejna a připojil ji k Prachaticím. Roku 1501 připadla Želnavá opět Rožmberkům, kteří ji přiřadili ke krumlovskému panství. Při Českém Krumlově pak zůstala až do zrušení poddanství.

Zprvu slovanská Želnavá se nevyhnula germanizaci. Zásahu na tom měli hlavně zlatokoronští opati, kteří do kraje lákali osadníky z německých zemí. Koncem 19. století zde evidovali 379 Němců a 36 domů. První zmínky o místní škole pocházejí z roku 1628. Od roku 1891 zde stála nová školní budova, která roku 1900 fungovala jako německá obecná pětitřídká. Roku 1926 sem přibyla i česká jednotřídká. Pošta vznikla roku 1869 a úřadovala do roku 1978. V meziválečném období měla ves i četnickou stanici, hasičskou zbrojnici a hostince Schestauer a Moldau. Pracovala zde také panská cihelna a knížecí myslivna. Na návsi zůstal dodnes zachován zděný válcový vodojem z roku 1818.

obr. 45 Válcový vodojem

Vesnice má nepravidelnou návěs a její dominantou je kostel sv. Jakuba, který je připomínán již roku 1395. V letech 1708-12 byl rozšířen barokně a roku 1892 prošel

obr. 46 Pohled na Želnavu

další rekonstrukcí. Věž kostela je gotická, zvýšená roku 1722. Vnitřní zařízení kostela je většinou barokní a vzniklo kolem roku 1700. Na jednom z bočních oltářů stávala pozdně gotická socha Madony z 2. čtvrtiny 15. století. Z kostela pocházel i deskový gotický obraz Klanění králů

ze Želnavska z roku 1420, který je dnes umístěn v Národní galerii v Praze.

Odsunutí původní obyvatelé mají pamětní šumavskou jizbu obcí Želnav a Pěkná v rakouské vsi Klaffer. Při Vltavě leží Želnavské rašeliniště. 2 km jihovýchodně je bývalé hradiště Valtrův Hrádek (Hausberg či Waltershausen), o kterém napsal v roce 1922 Hermann Schefczik román *Goldenes Sterben*. Založil jej roku 1360 Dětrich z Prodic a z Kugelweitu, poté co zabral část území kláštera Zlatá Koruna.

Ubytování

Penzion Jana, Želnav 1, 384 51, tel.: 388 336 114, mobil. 606 852 635,
e-mail: pension.jana@atlas.cz, <http://www.pensionjana.euweb.cz/>

Penzion a biofarma Slunečná, Slunečná 3, Želnav 384 51, tel.: 388 336 109,
mobil: 604 33 12 78, e-mail: sonnberg@quick.cz, <http://www.biofarma-slunecna.cz>

Občerstvení

Restaurace Siesta, hostinec Želnav

Půjčovny

Penzion Jana – půjčovna kánoí

TURISTICKÉ TRASY

Z Nové Pece na Plechý

Nová Pec, žel. st. – Nové chalupy (0,5 km) – Jezerní potok (3 km) – Rossbach (4,5 km) – Říjiště (5,5 km) – Jezerní stezka (7 km) – Plešné jezero (9 km) – Stifterův pomník (10,5 km) – Plechý (11,5 km) – hraniční přechod (13,5 km) – Říjiště (15,5 km) – Rossbach (16,5 km) – Nová Pec, žel. st. (21 km)

Výchozí místo: Nová Pec (železniční stanice)

Cílové místo: Nová Pec (železniční stanice)

Délka trasy: 21 km

Čas chůze: asi 7 hodin

Převýšení: 640 m

Náročnost: v úseku Nová Pec – Plešné jezero táhlé stoupání, od jezera na Plechý náročnější prudké stoupání kamenitou stezkou, dále sestup

Nejvyšší bod: Plechý 1378 m

Možnost občerstvení: Nová Pec – restaurace, Říjiště – sezónní bufet

Zajímavosti: Schwarzenberský plavební kanál, kamenné moře, Plešné jezero, Stifterův pomník.

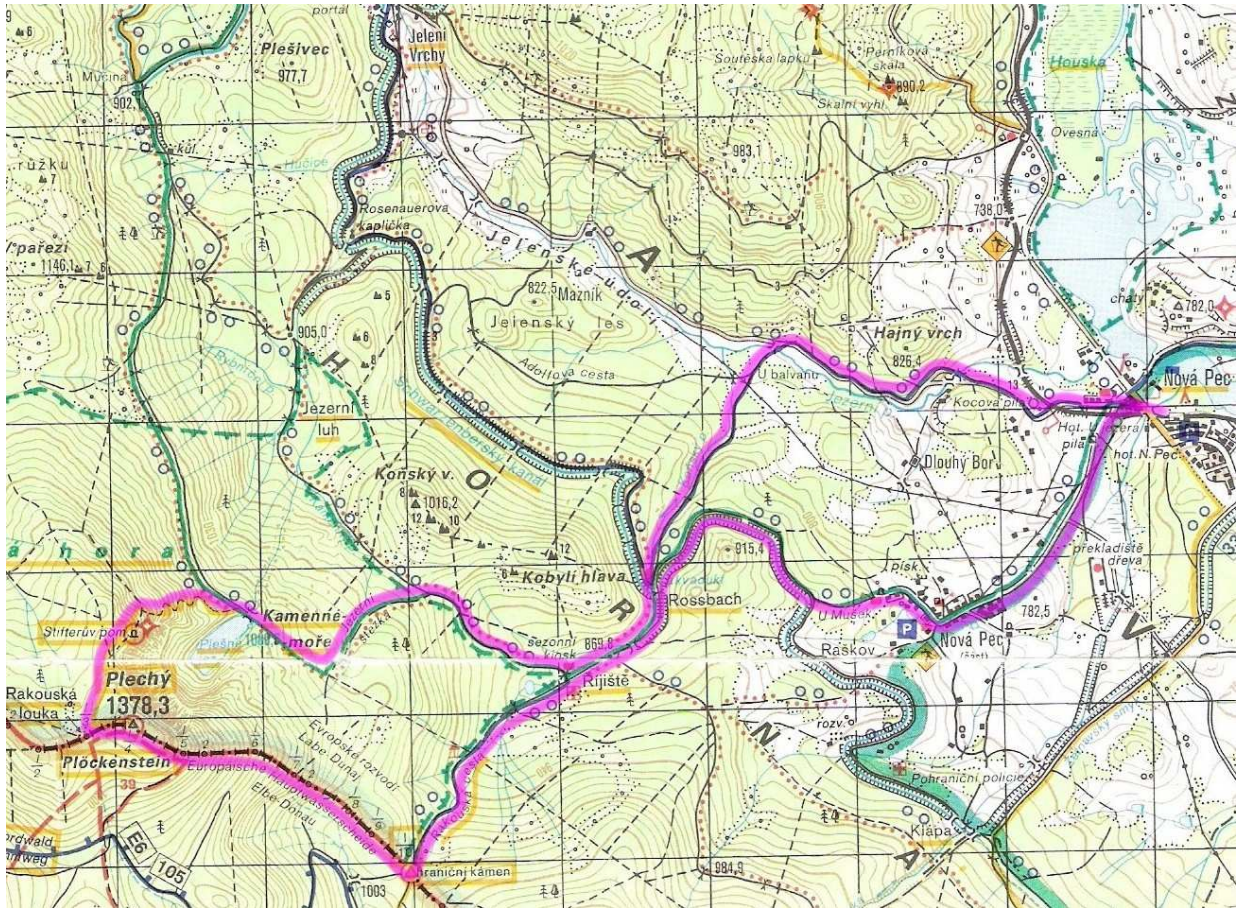
Od nádraží jdeme kolem parkoviště k turistické orientační tabuli u Nových chalup. Odtud pokračujeme po silnici po modré turistické značce přes trať a podél Jezerního potoka. Vlevo se klikatí potok v lukách, zprava lemuje silnici jehličnatý les. Přicházíme na místo, kde ze silnice odbočuje vlevo lesní cesta, po ní odbočíme společně s modrou turistickou značkou. Brzy začínáme strměji stoupat údolím Koňského potoka k Schwarzenberskému kanálu. Místo zvané Rossbach je nejen významnou křižovatkou turistických cest, ale i pozoruhodnou technickou památkou Koňský potok tu podtéká vlastní kanál a jeho doprovodnou cestu. Od Rossbachu stoupáme po zelené turistické značce k Říjišti, na tomto rozcestí se nachází dřevěná chaloupka – bufet. Z rozcestí se dáme vpravo po zelené turistické značce zprvu po zpevněné komunikaci, pak strmější Jezerní stezkou, v závěru přecházíme kamenné moře pod hrází Plešného jezera. Tvoří je mohutné mrazovým zvětráváním rozpukané žulové balvany, vesměs porostlé

kosodřevinou. Na okrajích vrůstá mezi balvany smrk, bříza, jedle a borovice lesní – ta se tady vyskytuje v nejvyšší poloze z celé Šumavy. Stezka přichází k Plešnému jezeru – u hráze jsou dřevěné lavičky a stolky, které nabízejí možnost odpočinku. Žlutá turistická značka nás úzkou klikatící se pěšinou dovede ke Stifterovu pomníku – za dobrého počasí se odtud otvírá jeden z nejvyhlášenějších šumavských výhledů. Hluboko pod námi je Plešné jezero, dohlédneme k Lipnu a na Želnavskou hornatinu. Od pomníku pokračujeme po žluté značce již jen mírně stoupající pěšinou na vrchol Plechého. Skalami ozdobený nejvyšší vrchol české a rakouské Šumavy opustíme po červené turistické značce vlevo – zprvu prudce klesáme, pak podmáčenou cestou pokračujeme k hraničnímu přechodu do Rakouska. Od přechodu se dáme vlevo po tzv. Rakouské cestě, kterou sleduje modrá turistická značka. Upravená cesta je

obr. 47 Pohled od Stifterova pomníku

místy lemována horskými loukami, mívá malou vodní nádrž a přivádí nás k Řijišti – na již známé místo. Stejnou cestou ovšem v opačném směru dojdeme k Rossbachu, tady ale zatočíme vpravo. Pohodlná značená cesta (zelená turistická značka) sleduje zátočiny Schwarzenberského kanálu. Na dalším rozcestí se cesty dělí – odbočíme vlevo, projdeme lesem a po silniče mezi břízami vstoupíme do Staré Pece k budově schwarzenberské hájovny. Projdeme mezi domky a po silnici se vrátíme do Nové Pece.

1:50 000

Medvědí stezka

Ovesná, žel. zas. – Jelení Vrchy (6,5 km) – Poslední medvěd (9 km) – Černý Kříž, žel. zas. (14 km)

Výchozí místo: Ovesná (železniční zastávka)

Cílové místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Délka trasy: 14 km

Čas chůze: asi 4 hodiny

Převýšení: 330 m

Náročnost: trasa vede lesními cestami, úsek Ovesná – Jelení Vrchy obsahuje obtížnější výstup, od Jeleních Vrchů se sestupuje po pohodlných cestách

Nejvyšší bod: Perník 1049 m

Možnost občerstvení: Jelení Vrchy – kiosky, Černý Kříž – kiosky, restaurace

Zajímavosti: skalní útvary, Schwarzenberský plavební kanál, pomník posledního medvěda

Výchozím bodem naučné stezky (nejstarší v jižních Čechách, vybudována roku 1967) je železniční zastávka Ovesná. Za tratí je chráněné blatkové rašeliniště Houska, přecházející v rašelinné bory a podmáčené smrčiny, lokalita rojovníku bahenního. K zastávce můžeme také dojít pěšky z Nové Pece (po silnici asi 2 km). Z Ovesné vykročíme po žluté turistické značce (která nás dovede až do Černého Kříže) do oblasti Jeleních vrchů

obr. 48 Viklan

obr. 49 Soutěska lapků

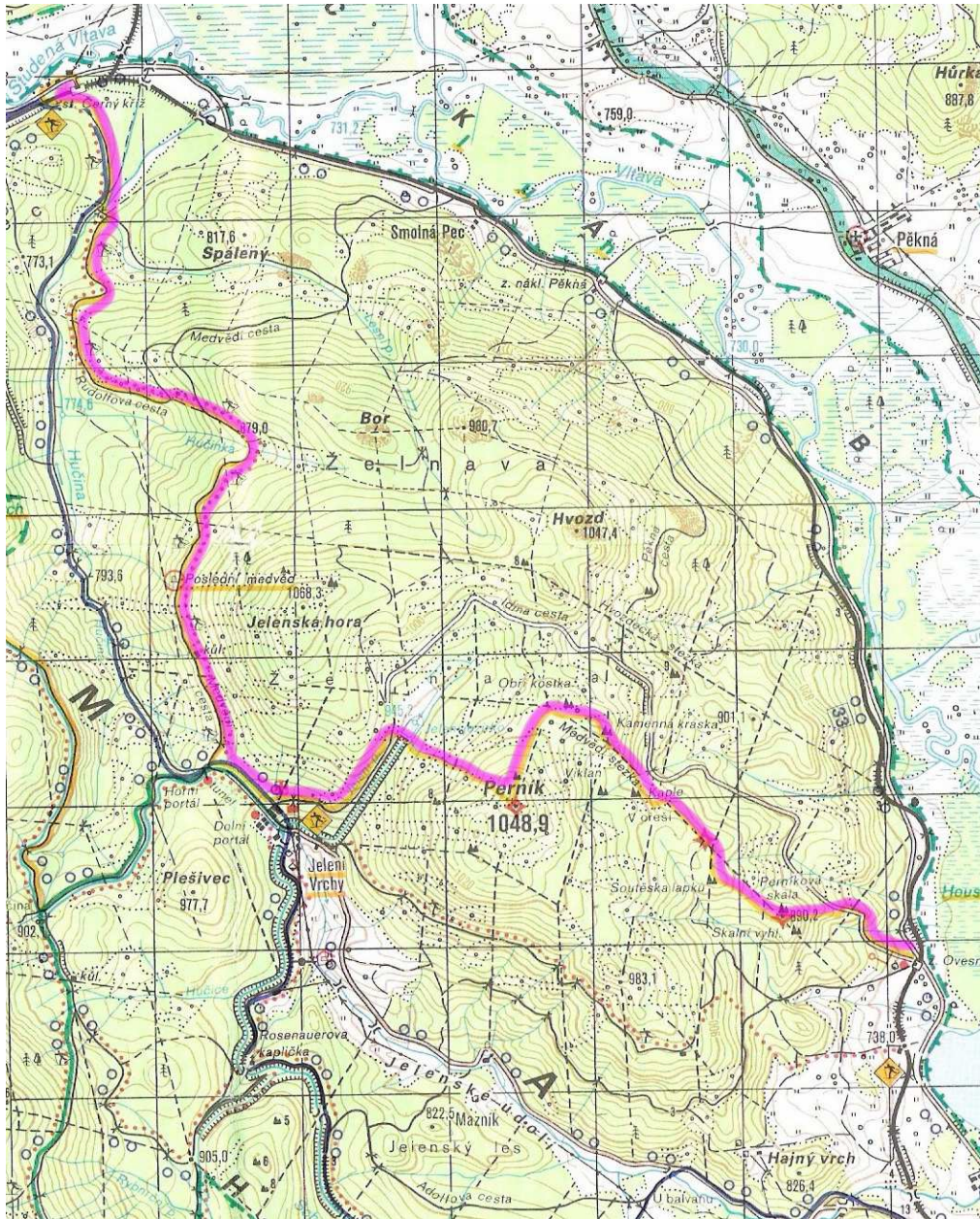
zprvu asi 0,5 km po lesní silničce, pak po stezce, která ostře stoupá vzhůru k žulovým skalním útvarům. Celkem zdoláme převýšení asi 330 m - po náročnějším úvodu je další pokračování pohodlnější. Míjíme jednotlivé zastávky naučné stezky – skalní útvary vzniklé mrazovým zvětráváním žuly. Názvy popisují

podobu skal. Budeme postupně potkávat: Dračí tlamu, Gotický portál Skalní hrad, Kazatelnu, Skalní kapli, Hřib, Viklan, Obří kostky a mnoho dalších. Poté vystoupáme na Perník (1049 m), nejvyšší místo celé trasy. Během cesty se nám otvírají výhledy do údolí Vltavy, na Želnavské hory a Boubín. Přes vrchol dojdeme asi po jednom kilometru k Jelenímu jezírku, umělé nádrži, která sloužila jako zásobárna vody pro plavení dřeva. Od něj pak pohodlně dorazíme do osady Jelení Vrchy. Značka nás dovede do její horní části k plavebnímu kanálu, který v těchto místech prochází 419 m dlouhým tunelem. U dolního portálu s kvádrem ve stěně tunelu s vytesanou knížecí korunkou a nápisem 18A.J.38, připomínajícím zdejší návštěvu tehdy šestiletého Adolfa Josefa Schwarzenberka, je informační tabule s informacemi o stavbě tunelu.

obr. 50 Nápis ve stěně dolního portálu

Dolní portál je novorenesanční. Od Jeleních Vrchů po lesní cestě s mírným klesáním doputujeme ke kameni s nápisem BÄRENSTEIN 14.11.1856. Tento pomníček připomíná místo skolení posledního šumavského medvěda. Asi 2 km za Medvědíím kamenem odbočíme vlevo dolů a lesní pěšinou sejdem ke kulatému kamenu s nápisem RUDOLFSTEIN 17.7. 1873. Nápis je otočen směrem dolů. Za ním dojdeme k dalšímu kamenu s nápisem KRONPRINZ RUDOLF STEIG. Tyto nápisy jsou zde na paměť cesty korunního prince Rudolfa po schwarzenberském panství. Odtud máme k cíli – železniční zastávce Černý Kříž – ještě necelé 3 km.

1:50 000

Z Černého Kříže do Lenory

Černý Kříž, žel. zas. – Studená Vltava, lávka (2,5 km) – Pod Stožečkem (3 km) – odbočka ke Stožecké skále (4 km) – Stožecká louka (6 km) – křižovatka U potoka (8,5 km) – Dobrá (9,5 km) – lávka u Dobré (10,5 km) – Soumarský most, žel. zast. (12,5 km) – začátek Zelené cesty (13,5 km) – Zelená cesta, rozcestí (15,5 km) – Lenora, žel. st. (17,5 km)

Výchozí místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Cílové místo: Lenora (železniční stanice)

Délka trasy: 17,5 km

Čas chůze: asi 5 hodin

Převýšení: 100 m

Náročnost: lehká trasa, mírné stoupání na začátku a před koncem trasy, pohodlné lesní a zpevněné cesty

Nejvyšší bod: 820 m

Možnost občerstvení: Černý Kříž - kiosek, restaurace, Dobrá – restaurace, Soumarský most – kiosek v kempu, Lenora - restaurace

Zajímavosti: horské louky, obec Dobrá (soubor tzv. tyrolského roubeného domu – vesnická památková rezervace), lehké opevnění (ŘOP), rašelinné louky, Volarské šance (zbytky opevnění ze 17. století), Lenora (muzeum, rechle, bývalý zámek, lidová architektura)

Od železniční zastávky Černý Kříž půjdeme asi 250 m po žluté značce k rozcestí, odkud nás povede značka modrá. Ta sleduje údolí Studené Vltavy a železniční trať po asfaltové silnici, po 2 km zahne vpravo k lávce přes řeku a pak stoupá zalesněným svahem k rozcestí Pod Stožečkem. Tady se napojíme na lesní silničku a jdeme po ní vlevo, zprvu jen velmi mírně vzhůru, později prakticky po vrstevnici k rozcestí pod Stožeckou skálou. Zde je možný výstup ke Stožecké kapli, který je popsán v trase Ke Stožecké kapli a prodlouží naši trasu asi o jeden kilometr. Zvolna klesající silnička nás přivede k turistickému rozcestí na Stožecké louce. Tady vyměníme modrou značku za žlutou a půjdeme po ní vpravo lesní silničkou bez výškových rozdílů, později mírně dolů při kraji lesa. Vlevo je pěkný pohled do údolí Žlebského potoka a

na protilehlý Radvanovický hřbet. Sejdeme až k rozcestí U potoka a za ním vstoupíme do vsi Dobrá. Tvoří ji jediná ulice, dlouhá téměř 3 km, s domy pouze po jedné straně, nad údolím Teplé Vltavy. V roce 1995 byla vyhlášena vesnickou památkovou rezervací. Po prohlídce vesnice odbočíme za kapličkou ve středu vsi vlevo a pěšinkou přes rašelinnou louku dojdeme k rozcestí turistických cest U doberské lávky. Za lávkou přes Teplou Vltavu žlutá značka končí, pokračovat budeme vlevo po zelené. Vede nás cestičkou přes louku k březovému lesíku, v něm u břehu řeky stojí dobře uchovaný objekt lehkého opevnění (tzv. ŘOP) ze 30. let 20. stol. Lesíkem podél řeky míříme k dalšímu „řopíku“, za ním se stočíme mírně vlevo a nakonec dojdeme ke známému vodáckému tábořišti a kempu Soumarský most. Jeho areál je rozložen po obou vltavských březích, my procházíme částí

obr. 51 Objekt opevnění ŘOP

označenou B. Dojdeme k hlavní silnici poblíž železniční zastávky. Soumarský most ležel na trase Zlaté stezky, právě v těchto místech se karavany se soumary brodily přes řeku, brod byl později nahrazen mostem, po kterém přechází i naše zelená značka.

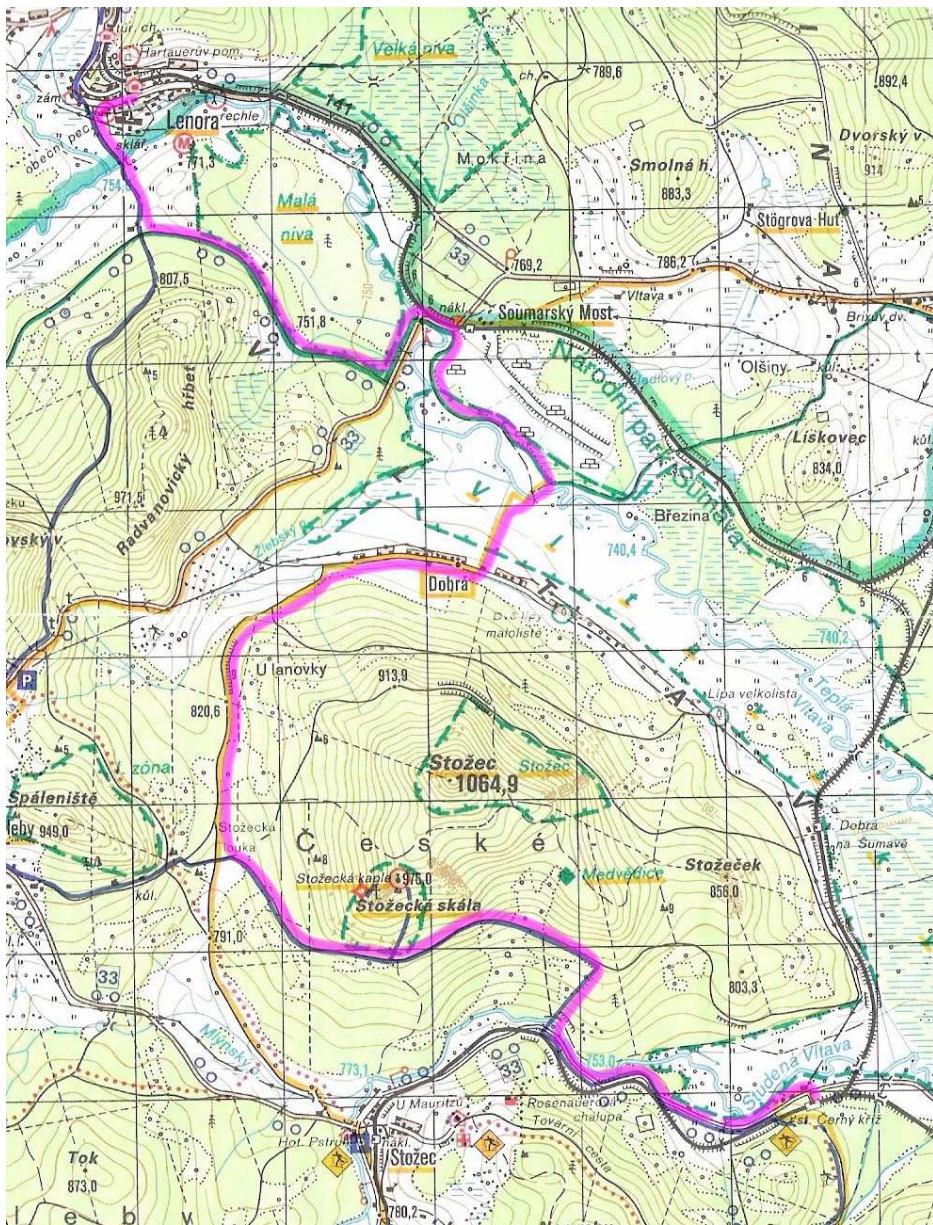

obr. 52 Soumarský most

Za mostem vpravo se táhne rozlehlá rašelinná louka zvaná Malá niva, 1. zóna Národního parku, vrchovištní rašeliniště porostlé borovicí blatkou, místy přecházející do keřové formy, zbytky rašelinných borů s podmáčenými smrčínami. Do chráněného území je vstup zakázán. Po půl kilometru odbočíme ze silnice vpravo na tzv. Zelenou

cestu (stále zelená turistická značka), asfaltovou lesní silničku, která nepříliš prudce, ale vytrvale stoupá po úpatí Radvanovického hřbetu. Vlevo od nás, na zalesněné výšině (asi 200 m od cesty), leží opevnění zvané Volarské šance, vystavěné v letech 1618-20 na ochranu Zlaté stezky. Dochoval se tu kruhový val a příkop. Zelená cesta nás vede lesy a loukami k rozcestí, kde naposledy vyměníme značku. Pustíme se vpravo po modré a zvolna sestupujeme za hezkých výhledů na Lenoru a Boubín k Teplé Vltavě v místech, kde se do ní zleva vlévá

potok Řasnice. Za mostem vstoupíme do Lenory a míříme vlevo k hlavní silnici. Slávu lenorského skla si můžeme připomenout exponáty v místním muzeu, poté máme možnost prohlédnout si památky v obci (rechle, bývalý zámek, lidovou architekturu ad.) Po prohlídce Lenory nás ze středu obce dovede modrá značka po silnici až k železniční stanici.

1:50 000

Za posledním medvědem

Černý Kříž, žel. zas. – Medvědí kámen (5 km) – Jelení Vrchy, horní portál (7 km) – Černý Kříž, žel. zas. (13,5 km)

Výchozí místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Cílové místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Délka trasy: 13,5 km

Čas chůze: asi 3,5 hodiny

Převýšení: 160 m

Náročnost: lehká trasa, mírné stoupání i klesání, pohodlné lesní cesty

Nejvyšší bod: 879 m

Možnost občerstvení: Jelení Vrchy – kiosky, Černý Kříž- kiosky, restaurace

Zajímavosti: Schwarzenberský plavební kanál, pomník posledního medvěda

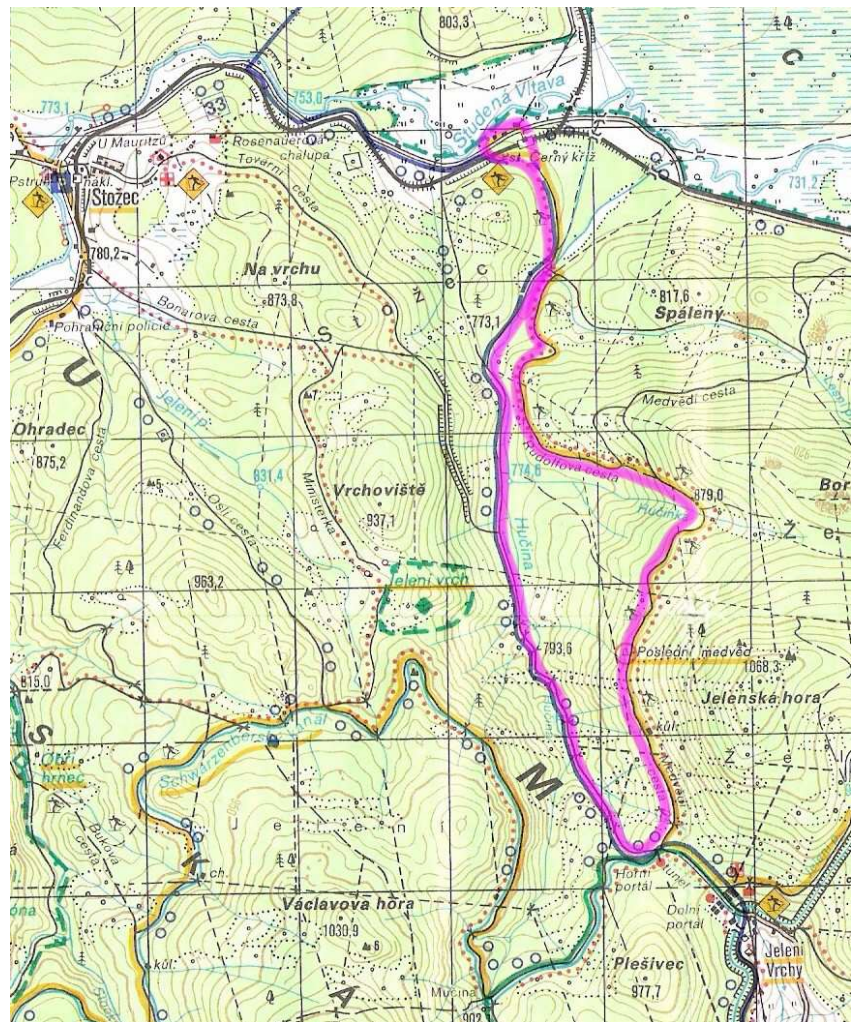
Od zastávky jdeme po žluté turistické značce po silnici a pak pár kroků vlevo k rozcestí. Pokračujeme vlevo přes trať po pohodlné zpevněné komunikaci, provází nás žlutá a modrá značka. Příjemná cesta nás přivádí na rozcestí u potoka Hučiny - tady uhybáme vlevo po žluté, stoupáme hlubokým lesem, překročíme potok Hučinku a nepřehlédneme krátkou odbočku vpravo z cesty k pomníčku posledního medvěda. Podrobnější popis místa je popsán v trase Medvědí stezka. Stoupáme dál vysokým lesem až k rozcestí, odtud můžeme odbočit do Jeleních Vrchů. Pak se vrátíme zpátky na rozcestí a pokračujeme dolů z kopce k hornímu – novogotickému – portálu tunelu Schwarzenberského kanálu. Po modré turistické značce pak klesáme údolím Hučiny. Dorazíme na rozcestí se žlutou značkou, pokračujeme k okraji lesa, odtud je vyšlapaná pěšina přímo k železniční zastávce Černý Kříž.

obr. 53 Pomník zastřelení posledního medvěda

obr. 54 Pomník prince Rudolfa

1:50 000

Ke Stožecké kapli

Stožec, žel. st. – Stožecká louka (2,5 km) – Stožecká kaple (4,5 km) – lávka přes Studenou Vltavu (7,5 km) – Stožec, žel. st. (9 km)

Výchozí místo: Stožec (železniční stanice)

Cílové místo: Stožec (železniční stanice)

Délka trasy: 9 km

Čas chůze: asi 3 hodiny

Převýšení: 200 m

Náročnost: lehká trasa, pouze výstup ke kapli je prudkým stoupáním

Nejvyšší bod: Stožecká skála 976 m

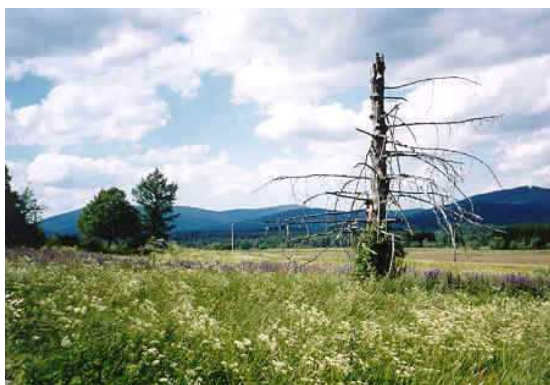
Možnost občerstvení: Stožec – restaurace

Zajímavosti: lesní kaple, horské louky, výhled ze Stožecké skály

Na tuto poměrně krátkou trasu na horu Stožec a ke Stožecké kapli se vydáme od železniční stanice po žluté turistické značce ve směru na Dobrou. Mírným stoupáním po cestě vedoucí přes horskou louku asi po 2,5 kilometrech dorazíme na rozcestí na Stožecké louce, kde se kříží naše žlutá značka s modrou, po níž se vydáme vpravo dál po cestě. Po naší levé ruce již můžeme vidět jeden z cílů naší cesty – vrch Stožec. Přibližně po 1,5 kilometru pohodlné cesty lesem dojdeme ke značce ukazující na pěšinu vlevo ke Stožecké kapli. Lesní pěšina strmě stoupá až ke zmíněné Stožecké kapli v nadmořské výšce 950 m. Vydáme-li se po pěšině za kaplí po skále. Po pár metrech vystoupáme na vrchol Stožecké skály v nadmořské výšce 976 m ozdobený 5 metrů vysokým železným křížem. Vlevo od něho jsou stále patrné zbytky zdí strážní věže z poloviny 13. století, sloužící k ochraně soumarských povozů na Zlaté stezce. Z vrcholu je nádherný výhled na obec Stožec, údolí Studené Vltavy, Třístoličnick, Smrčinu, bavorské Haidmühle a budeme-li mít štěstí na počasí dohlédnete až do Alp. Kolem kaple se

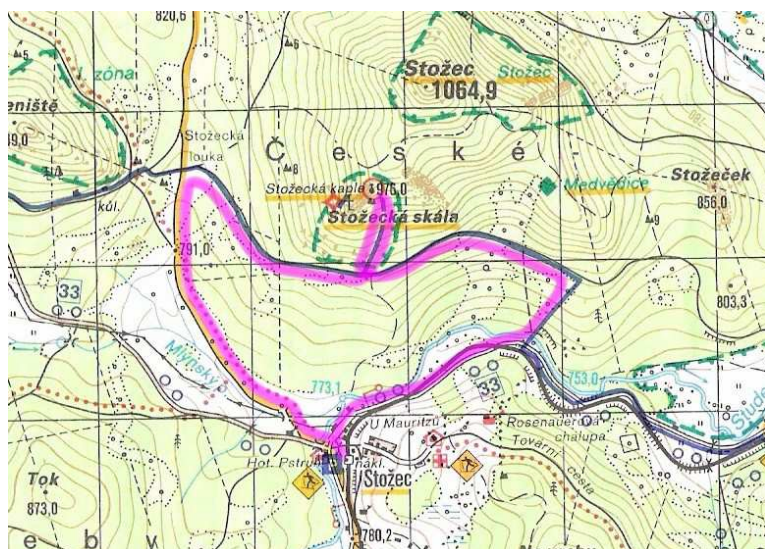

obr. 55 Stožecká skála

obr. 56 Stožecká louka

po stezce vrátíme na rozcestí pod kaplí a budeme dál pokračovat vlevo po modré značce k lávce přes Studenou Vltavu, po jejímž překročení přijdeme na silnici mezi Stožcem a Černým Křížem. Odbočíme vpravo směrem na Stožec a po neznačené cestě lemované železniční tratí se vrátíme zpět do Stožce.

1:50 000

Okolo Stožce – Zlatou stezkou

Stožec, žel. st. – Nové Údolí (5 km) – V podkově (7,5 km) – Krásná Hora, rozcestí (9,5 km) – Mlaka (11 km) – Kamenná Hlava (12,5 km) – České Žleby (14,5 km) – hájovna Pod Spáleništěm (15,5 km) – Stožecká louka (17 km) – U hájenky (19 km) – Stožec, žel. st. (19,5 km)

Výchozí místo: Stožec (železniční stanice)

Cílové místo: Stožec (železniční stanice)

Délka trasy: 19,5 km

Čas chůze: asi 6 hodiny

Převýšení: 220 m

Náročnost: lehčí trasa

Nejvyšší bod: pod Žlebským vrchem 970 m

Možnost občerstvení: Stožec – restaurace, České Žleby – restaurace

Zajímavosti: rašeliniště Spálený luh, zbytky Zlaté stezky, bývalé osady Nové Údolí, Krásná Hora a Kamenná Hlava, informační středisko NP Šumava

Ze středu obce od železniční zastávky půjdeme po žluté značce do Nového Údolí. Cesta vede po asfaltové silnici podél trasy železnice údolím Studené Vltavy. Z Nového Údolí budeme pokračovat po červené značce, která prochází v blízkosti železniční stanice. Přejdeme po lávce Studenou Vltavu a po zpevněné lesní silničce míříme k lesu. Po pravé straně míjíme nejjižnější bod rašeliniště Spálený luh. Následující asi dvoukilometrový lesní úsek absolvujeme prakticky po rovině, v závěru se cesta stočí vpravo přes paseku a zvolna stoupá krajem horské louky k rozcestí V podkově. Pamětní kámen připomíná, že až sem sahala ves Krásná Hora. Z rozcestí pokračujeme širokou cestou vlevo. Postupně míjíme zarostlé zbytky bývalých stavení, obklopené skupinami zplanělých ovocných stromů. Projdeme lesíkem a zvolna stoupáme horní částí bývalé obce. Míjíme řadu

obr. 57 Výhled od rozcestí V podkově

mohutných kamenných náspů, ohraničujících někdejší políčka. Vlevo se otvírají hezké výhledy do Německa. Na konci vsi stojí dvě opuštěná, chátrající stavení, jediná, která z původní zástavby zůstala. Objekt vlevo od cesty býval četnickou stanicí, po roce 1948 jej využívala Pohraniční stráž. Před ním vpravo u vozovky stojí pomník četnického strážmistra Jindřicha Vrabce, kterého na tomto místě v červenci 1928 zabil blesk. Na konci vsi, u rozcestí Krásná hora, je další pamětní kámen. Odtud se dáme vlevo

obr. 58 Pomník zabitého četníka

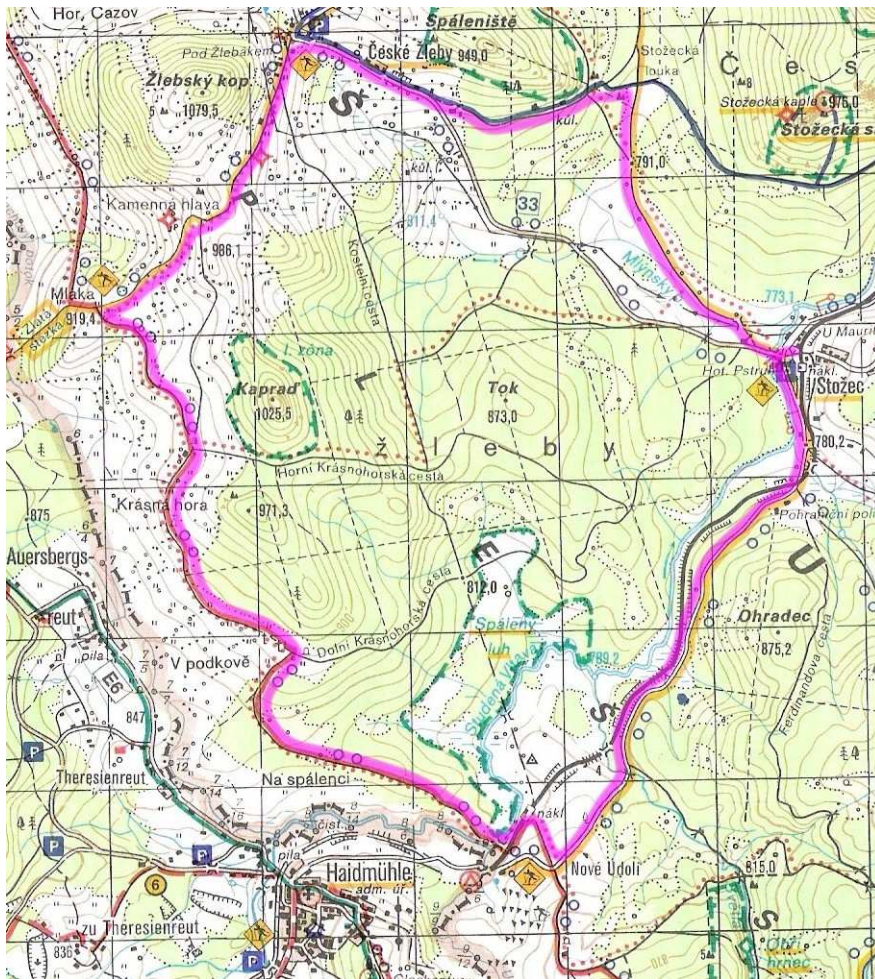
asfaltovou silničkou napříč horskými loukami, v závěru vpravo vzhůru k rozcestí Mlaka. Kdybychom zahrnuli vlevo, přišli bychom po 600 m k česko-německé hranici, kterou tu přechází přeshraniční turistická stezka České Žleby-Bishofsreut, sledující trasu bývalé Zlaté stezky. My však budeme pokračovat vpravo, dál po Zlaté stezce do vnitrozemí, spolu se žlutou značkou. Vede nás členitou krajinou většinou vzhůru do kopce k informačnímu panelu, na kterém si můžeme přečíst informace o historii této významné historické komunikace. Od panelu vystoupáme serpentinou k rozcestí Kamenná Hlava. Cestou si můžeme vychutnat výhledy na německou stranu Šumavy. Kolem rozcestí jsou louky i lesíky posety mohutnými balvany různých tvarů. Jeden z nich, připomínající lidskou hlavu, dal jméno i osadě Kamenná Hlava, založené v roce 1795 a zaniklé roku 1956. Její existenci připomíná pamětní deska v kameni na nejvyšším místě cesty. Následuje dlouhý sestup loukami a lesíky k hornímu okraji vsi České Žleby. Kostel sv. Anny z let 1788-91 byl po 2. světové válce devastován a v roce 1965 zbořen. V ohradní zdi hřbitova stojí kaplička se šindelovou střechou. Na okraji vsi míváme pramen pitné vody se stolem a lavičkami a pamětní kámen Zlaté stezky. Z rozcestí

obr. 59 Pohled na Stožec od Kamenné Hlavy

uprostřed obce půjdeme vpravo po modré značce. Vede nás dolů po silnici, v místech, kde vozovka zahýbá vpravo, pokračujeme v přímém směru cestou k pěkně opravenému areálu hájovny (informační středisko NP Šumava), za ní pak dál do lesa. Zvolna

klesáme po asfaltové silniče až k rozcestí Stožecká louka. Tady naposledy změňíme značku a pokračujeme po zpevněné vozovce spolu se žlutou turistickou značkou. Přes horské louky dojdeme k silnici a po ní vpravo do Stožce.

1:50 000

Na Třístoličnick a Plechý

Nové Údolí, žel. zast. – Nové Údolí, rozcestí (0,5 km) – Špičácké sedlo (2,5 km) – rozcestí U Světlé vody (3 km) – U Rosenauerovy nádrže (3,5 km) – Trojmezná a Třístoličnicková cesta (4,7 km) – státní hranice (5,5 km) – Třístoličnick (7 km) – Trojmezná (10 km) – Trojmezí (11 km) – Rakouská louka (12 km) – Plechý (12,5 km) – Stifterův pomník (14 km) – Plešné jezero (15,5 km) – rozcestí do Nové Pece (18,7 km) – Hučina (19,5 km) – Jelení potok (23 km) – Stožec, žel. st. (28 km)

Výchozí místo: Nové Údolí (železniční zastávka)

Cílové místo: Stožec (železniční stanice)

Délka trasy: 28 km

Čas chůze: asi 9 hodin

Převýšení: 620 m

Náročnost: náročná, dlouhá trasa s velkým převýšením a kamenitým terénem na výstupu na Třístoličnick – kolem státní hranice – na hřebenové stezce a při sestupu k Plešnému jezeru

Nejvyšší bod: Plechý 1378 m

Možnost občerstvení: Nové Údolí – restaurace, Třístoličnick – německá vrcholová restaurace (platba v eurech), Stožec – restaurace

Zajímavosti: Nové Údolí – zaniklá osada, Schwarzenberský plavební kanál, výhledy z Třístoličnicku, kamenná moře, místo styku hranic tří států, rašeliniště Rakouská louka, vrcholové skály na Třístoličnicku a Plechém, Plešné jezero, Stifterův pomník.

Výchozím místem cesty je osada Nové Údolí, od železniční zastávky půjdeme

obr. 60 Rosenauerova nádržka

vpravo po červené značce. Dojdeme k silnici a po ní k turistickému rozcestí Nové Údolí. Pokračujeme mírně vpravo po asfaltové silničce, která zvolna stoupá kolem několika osamělých stavení k lesu. Na rozcestí u jeho okraje se silnička s červenou značkou stočí vpravo a pokračuje stále vzhůru do Špičáckého sedla mezi vrcholy Špičák

(1021 m, vpravo) a Kamenná (979 m, vlevo), jejíž táhlý hřeben je chráněným územím, součástí I. zóny NP Šumava. Ze sedla sestoupíme k rozcestí U Světlé vody, potoka, jehož koryto je místy značně balvanité. O kus dál dojdeme k rozcestí U Rosenauerovy nádrže. Výchozím místem celého kanálu je tzv. Rosenauerova nádržka, k níž můžeme dojít po pěšině od pomníku (150 m). Již delší dobu je bez vody a zarostlá vegetací, jejím dnem protéká potok. Leží téměř na státní hranici s Německem. Od rozcestí u nádrže nás červená značka vede dál po široké lesní vozovce jen zvolna vzhůru nad potokem, pak klesne k menšímu potůčku a opět mírně stoupá k chatce Horské služby na rozcestí Třístoličnickové a Trojmezne cesty. První z nich nás povede dál. Zahýbáme na ni vpravo, přejdeme potok Světlou a lesem a pasekami jdeme nepřítušně vzhůru až ke státní hranici. Jsme zhruba v tisícimetrové výšce. Široká kamenitá cesta tu končí, stáčíme se vlevo a pokračujeme dobře upravenou pěšinou přímo do svahu podél hranice. Stezka se klikatí, převede nás mezi velkými balvany přes několik pasek, vzniklých převážně kalamitními vývraty.

obr. 61 Třístoličník – vrchol s vyhlídkou

Střídavě po české i německé straně vytrvale stoupáme až na vrchol Třístoličníku (1311 m). Jsme na jednom z nejnavštěvovanějších vrcholů Šumavy, hřbetu s četnými skalisky a balvanovým mořem. Z německé strany sem vede silnice sjízdná pro motorová vozidla a stojí tu (rovněž na německé straně) hotel s restaurací. Již v Bavorsku, těsně za českou hranicí, se tyčí skupina tří skal, kde jsou tři stolice, které daly hoře jméno, z upravené plošiny se otevírá daleký výhled do Bavorska, za jasného počasí je odtud možné spatřit Alpy. Na Třístoličníku je hraniční přechod pro pěší, takže

obr. 62 Výhled z Hochsteinu

pokud máme pas, můžeme se odtud vydat i na Hochstein (1332 m) na německé straně hranice. Vrchol Hochsteinu tvoří skalní skupina s vrcholovým křížem a s výhledem zejména na českou část Šumavy.

Z Třístoličníku pokračujeme po červené značce. Půjdeme stále po státní hranici. Nejprve

sestoupíme do sedélka. Následuje pozvolné, ale vytrvalé stoupaní horským lesem pralesovitého charakteru ke kótě 1341 m, pak přes další sedélko k mohutnému seskupení balvanů na vrcholu plochého hřebene. Jsme na Trojmezné (1364 m), Němci nazývané Bayerischer Plöckenstein. Velké skalní bloky, tvořené do sebe zaklesnutými žulovými deskami, dosahují asi osmimetrové výšky a vytvářejí skalní labyrint, kterým ze dvou stran - z české i německé prochází cesta. Při troše šikovnosti můžeme vylézt na vrchol, vyhlídka je však omezená. Kolem skalních bloků je rozsáhlé žulové kamenné moře. Na české straně hřebene roste nejrozsáhlejší a nejsouvislejší šumavský porost chráněné borovice kleče na ploše 1,6 ha, do jehož okrajů prolínají jeřábové smrčiny. Hora dala název i rozsáhlé rezervaci - I. zóně NP, která se táhne od úpatí Třístoličnicku přes Plechý a Smrčinu až za Medvědí potok. Červená značka pokračuje po hřebenu mírně dolů. Asi po 200 m míváme vpravo další výrazný skalní blok. Můžeme krátce odbočit vpravo k hornímu okraji rozsáhlého kamenného moře (již na německém území). Z balvanů se otvírá nádherný výhled do Bavorska a Rakouska, za příznivého počasí je krásně vidět hřeben Alp.

Pak sestoupíme do výrazného sedla, zvaného Trojmezí (1321 m). Je to jedno z nejnavštěvovanějších míst hřebene Plechý - Třístoličnick. Jak napovídá název, stýkají se tu hranice tří států - Česka, Německa a Rakouska. V roce 1993 tu byl vztyčen nový trojboký hraniční mezník ze žuly, ozdobený znaky všech tří zemí, který nahradil původní hraniční kámen z roku 1765.

obr. 63 Trojmezí

V tomto roce byl totiž styk hranic přeložen na toto místo - do té doby ležel na Třístoličnicku. Již v 19. století se (především z rakouské a bavorské strany) chodívalo na oblíbené výlety přes Trojmezí ke Stifterovu pomníku. Dnes prochází přes Trojmezí přeshraniční turistická stezka.

Ze sedla pokračujeme ještě asi 300 metrů původním směrem, pak se hranice a s ní i cesta lomí vpravo a stoupá mezi velkými kameny. Procházíme pásem rašeliniště, proto je chůze dost obtížná, místy musíme vpravo lesem obcházet silně zbahnělé a podmáčené úseky. Nakonec sestoupíme do dalšího sedla k Rakouské louce (1345 m), pastvině porostlé horskou trávou smilkou tuhou. Nachází se zde rovněž rašeliniště, které pozvolna přechází v horské vrchoviště. Je obklopené horskými klimaxovými

smrčínami. Krátký výstup nás pak přivede na skalnatý vrchol Plechého (1378 m). Tvoří jej výrazné seskupení žulových skal a balvanů. Z vrcholové plošiny býval výhled, dnes je celé okolí porostlé vysokými stromy.

Na Plechém vyměníme červenou značku a půjdeme vlevo po žluté. Vede nás jen zvolna dolů balvanitým terénem kolem vyhlídky na okraji ledovcové stěny k Stifterovu pomníku. Z vyhlídky na okraji plošiny, která kolmo spadá do hloubky několika set metrů, je překrásný pohled. Úchvatný je i pohled na samotnou jezerní stěnu. Od pomníku nás žlutá značka vede prudce dolů skalnatým terénem až na hráz Plešného jezera. Od jezera půjdeme dál po zelené značce. Vede nás zalesněným svahem nad údolím Kamenného potoka po pohodlné široké cestě. Mineme rozcestí, kde odbočuje cesta do Nové Pece, s krytým přístřeškem, stoly a lavicemi a brzy na to sestoupíme k rozcestí Hučina, kde se opět setkáme se Schwarzenberským kanálem. Zahneme podél něj vlevo na cestu, kterou sleduje žlutá turistická značka. Kanál kopíruje vrstevnici v zalesněném svahu. Příjemná pohodlná cesta nás posléze dovede ke skalnímu bloku zvanému Gabrielina skála (což dokládá vytesaný německý nápis), který kanál obchází ostrou zákrutou vlevo. Po půl kilometru dojdeme k místu, kde kanál křížuje Jelení potok. Na kamenném portálu křížení je letopočet 1842. Po dalších 350 m se dostaneme k rozcestí, kde značenou cestu opustíme. Dáme se vpravo po asfaltové silničce zvané Oslí cesta. Za stálého klesání sestoupíme do údolí Jeleního potoka, opustíme les a kolem areálu Pohraniční policie dojdeme k silnici, po které vede žlutá značka. Po ní vpravo údolím Studené Vltavy se dostaneme do středu Stožce, vpravo před křižovatkou je železniční stanice.

1:50 000

Velká hřebenová trasa

Nové Údolí, žel. zast. – Nové Údolí, rozcestí (0,5 km) – Špičácké sedlo (2,5 km) – rozcestí U Světlé vody (3 km) – U Rosenauerovy nádrže (3,5 km) – Trojmezná a Třístoličnicková cesta (4,7 km) – státní hranice (5,5 km) – Třístoličník (7 km) – Trojmezná (10 km) – Trojmezí (11 km) – Rakouská louka (12 km) – Plechý (12,5 km) – Studničná (16 km) – Hraničnick (17 km) – Smrčina (18,5 km) – U Tokaniště (23,5 km) – Josefův Důl (24,5 km) – Zadní Zvonková (26,5 km) – Přední Zvonková (28,5 km) – Bližší Lhota (32 km) – Horní Planá, žel. st. (32,5 km)

Výchozí místo: Nové Údolí (železniční zastávka)

Cílové místo: Horní Planá (železniční stanice)

Délka trasy: 32,5 km

Čas chůze: asi 10 hodin

Převýšení: 620 m

Náročnost: náročná, dlouhá trasa s velkým převýšením, vedoucí po hřebenu. Několik výstupů a sestupů po kamenitých stezkách

Nejvyšší bod: Plechý 1378 m

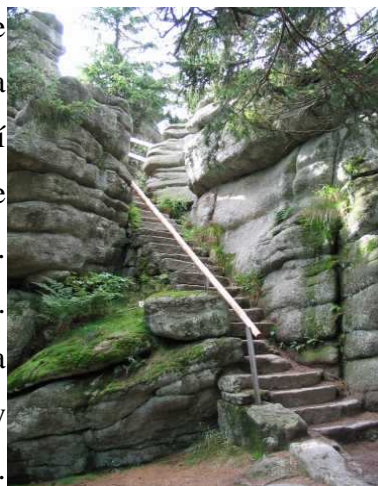
Možnost občerstvení: Nové Údolí – restaurace, Třístoličnick – německá vrcholová restaurace (platba v eurech), Přední Zvonková – restaurace, Bližší Lhota – sezónní kiosek, Horní Planá – restaurace, většina trasy vede liduprázdnými oblastmi, bez možnosti občerstvení.

Zajímavosti: Nové Údolí, Josefův Důl, Zadní Zvonková – zaniklé osady,

Schwarzenberský plavební kanál, výhledy z Třístoličnicku, kamenná moře, místo styku hranic tří států, rašelinště Rakouská louka, vrcholové skály na Třístoličnicku, Plechém, Hraničnicku a Smrčině, balvanité koryto Medvědího potoka

Vycházíme z Nového Údolí po červené turistické značce směrem na Třístoličnick. Nejprve cesta vede po asfaltové silnici až k rozcestí U Rosenauerovy nádrže. Zde uvidíme kamenný pomník Josefa Rosenauera, stavitele plavebního kanálu. Pokud zahneme z cesty doprava dostaneme se po 150 metrech k Rosenauerově nádrži, která sloužila k napájení plavebního kanálu. Dnes je zarostlá vegetací, protéká jí pouze

potok. Od rozcestí jdeme dále po červené značce pohodlnou lesní asfaltkou až k rozcestí Trojmezí a Třístoličnickové cesty, která nás povede dál až ke státní hranici. Široká pohodlná cesta zde končí, dále se ubíráme prudkým kamenitým svahem podél hranice. Asi po kilometru a půl dorazíme na Třístoličnick (1311 m). Zde se můžeme občerstvit v restauraci na německé straně a vystoupit na skupinu tří skal, kde jsou tři stolice, které daly hoře jméno. Je odtud pěkný výhled do Bavorska.

Z Třístoličnicku pokračujeme po červené značce. Půjdeme stále po státní hranici. Nejprve projdeme sedélkem, potom stoupáme k Trojmezí (1364 m). Zde jsou velké skalní bloky, tvořené do sebe zaklesnutými žulovými deskami, dosahují asi osmimetrové výšky a vytvářejí skalní labyrint, kterým ze dvou stran - z české i německé prochází cesta. Kolem skalních bloků je rozsáhlé žulové kamenné moře. Z Trojmezí klesáme kamenným mořem, kde se nám otvírají výhledy do Bavorska a Rakouska do sedla zvaného Trojmezí (1321 m). Stýkají se tu hranice Česka, Německa a Rakouska. Přes podmáčený úsek a menší vrcholek se dostaneme do dalšího sedla k Rakouské louce (1345 m), pastvině porostlé smilkou tuhou, horskou trávou. Je zde také rašeliniště přecházející do horského vrchoviště obklopené klimaxovou smrčínou. Krátkým výstupem se dostaneme na skalnatý vrchol Plechého (1378 m). Odtud klesáme dále po červené značce podél státní hranice k hraničnímu přechodu pro turisty zvanému Hraniční kámen (1020 m). Máme před sebou stoupání na horu Studničná (1160 m). Hora je bez výhledu, porostlá smrkovými lesy. Červená stezka nás vede dál krátkým klesáním do sedélka a už opět stoupáme na vrchol Hraničník (1283 m). Ve vrcholové části nalezneme menší skalní bloky. Čeká nás poslední sedlo a poslední stoupání. Tímto stoupáním se dostaneme na Smrčinu (1332 m). Vrchol na rakouské straně se nazývá Hochficht (1338 m). Vrchol Hochfichtu tvoří skalní skupina s vrcholovým dřevěným křížem. Výhled z obou vrcholů je omezen vzrostlými stromy. Na rakouské straně jsou sjezdovky, na české straně je I. zóna NP s klimaxovými smrčínami, kterými procházíme po naší trase. Trasa odbočuje ze Smrčiny vlevo, opouštíme státní hranici, a prudším klesáním se dostáváme na Seitzovu cestu, na níž odbočíme vpravo. Po pravé straně mjíme dřevěný srub. Zde opouštíme kamenné stezky a až do cíle už půjdeme po zpevněných a asfaltových cestách. Seitzovo

obr. 64 Třístoličnick – k vrcholu

cestou se dostaneme na křižovatku turisticky značených cest. Naše trasa vede vlevo po cestě, která je značena žlutou a zelenou značkou. Po kilometru dojdeme k dalšímu rozcestí, na němž odbočíme vpravo a dál jdeme jen po zelené značce podél Medvědího potoka, který je po levé straně. Za povšimnutí stojí jeho balvanité koryto. Podél potoka se dostaneme až ke Schwarzenberskému plavebnímu kanálu, v místech, kde stála

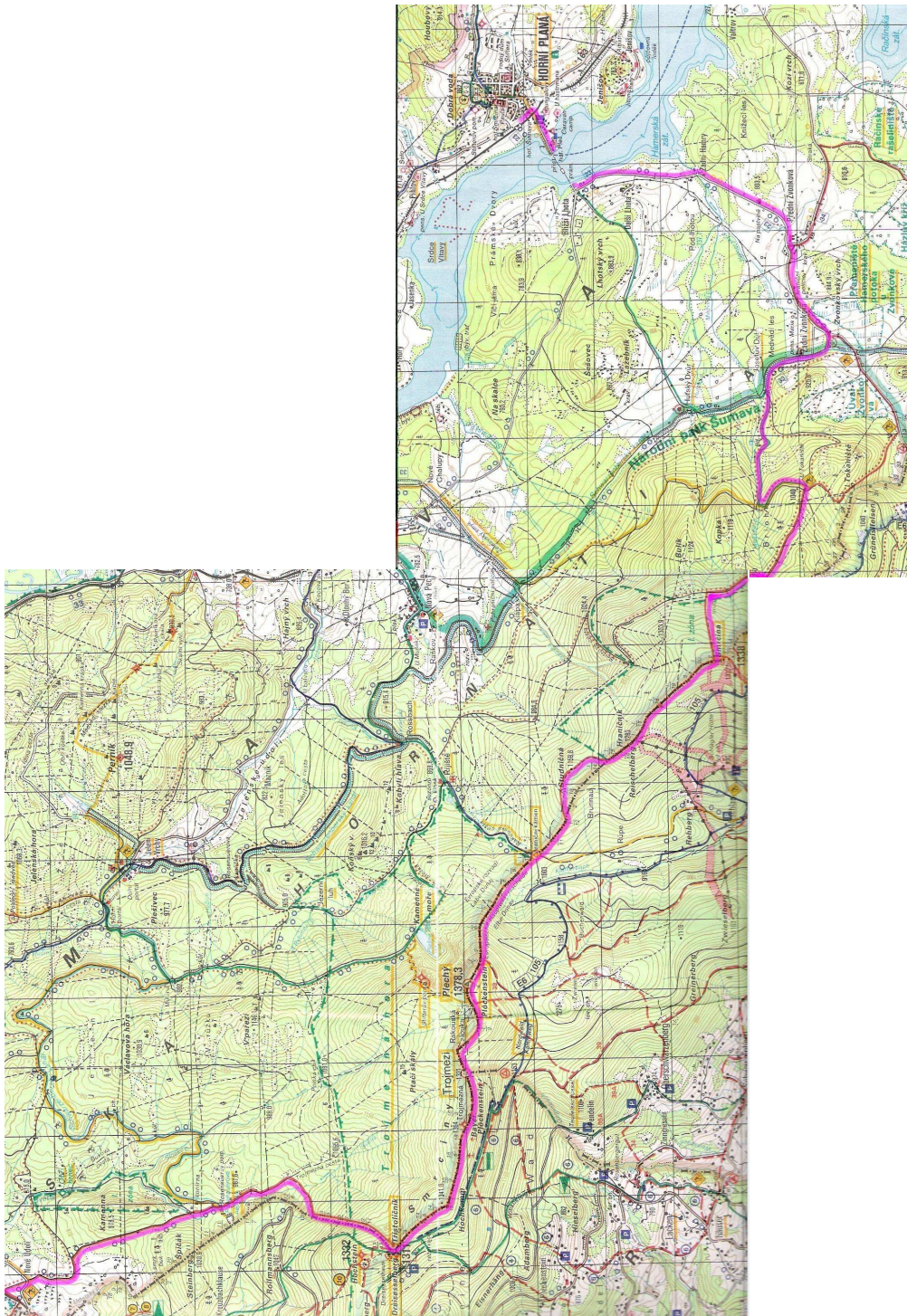
obr. 65 Kostel sv. Jana Nepomuckého a fara

sklářská osada Josefův Důl. U plavebního kanálu se dáme vpravo a podél něj, neznačenou cestou se dostaneme k bývalé osadě Zadní Zvonková. Především nás upoutá zrestaurovaný kostel sv. Jana Nepomuckého a u něj ležící hřbitov.

Odtud pokračujeme vlevo po červené značce okolo Zvonkovského vrchu a po 2 km dojdeme do níže položené Přední Zvonkové. Před obcí si vpravo povšimneme rozsáhlého opuštěného objektu bývalé Pohraniční stráže. U kravína v Přední Zvonkové se oddělíme od červené značky a klesáme neznačenou asfaltovou cestou. Kolem cesty jsou velké pastviny. V Zadních Hamrech překročíme Hamerský potok, jeden z přítoků Vltavy, po levé straně se nachází opuštěná budova hamru. Po břehu Lipna dojdeme do Bližší Lhoty. Přívoz nás převezde na druhý břeh do Horní Plané. Od přívozu jdeme nahoru po silnici, asi po 400 metrech překročíme koleje a vlevo asi 100 m již vidíme budovu železniční stanice – cíl naší trasy.

obr. 66 Horní Planá od Bližší Lhoty

Podél Schwarzenberského plavebního kanálu

Nové Údolí, žel. zast. – Nové Údolí, rozcestí (0,5 km) – Špičácké sedlo (2,5 km) – rozcestí U Světlé vody (3 km) – U Rosenauerovy nádrže (3,5 km) – Jelení Vrchy (14,5 km) – Rosenauerova kaple (16,5 km) – Rossbach (20,5 km) – Nová Pec, žel. st. (25 km)

Výchozí místo: Nové Údolí (železniční zastávka)

Cílové místo: Nová Pec (železniční stanice)

Délka: 25 km

Čas chůze: 8 hodin

Převýšení: 120 m

Náročnost: dlouhá, ale pohodlná trasa po zpevněných lesních cestách s malým převýšením.

Nejvyšší bod: Rosenauerův pomník 916 m

Možnost občerstvení: Nová Pec – restaurace, Jelení Vrchy – kiosky

Zajímavosti: Schwarzenberský plavební kanál, Rosenauerova nádrž a kaple

obr. 67 Haidmühle, kaple Panny Marie

Ještě než se vydáme na naši trasu, můžeme se podívat, pokud máme cestovní doklad, do blízkého bavorského městečka Haidmühle, které se nachází jen asi kilometr za státní hranicí. V obci a okolí se nachází lesní kaple se zvonkohrou, exteriérové dřevěné plastiky, slatinné jezírko a novogotický kostel sv. Maxmiliána.

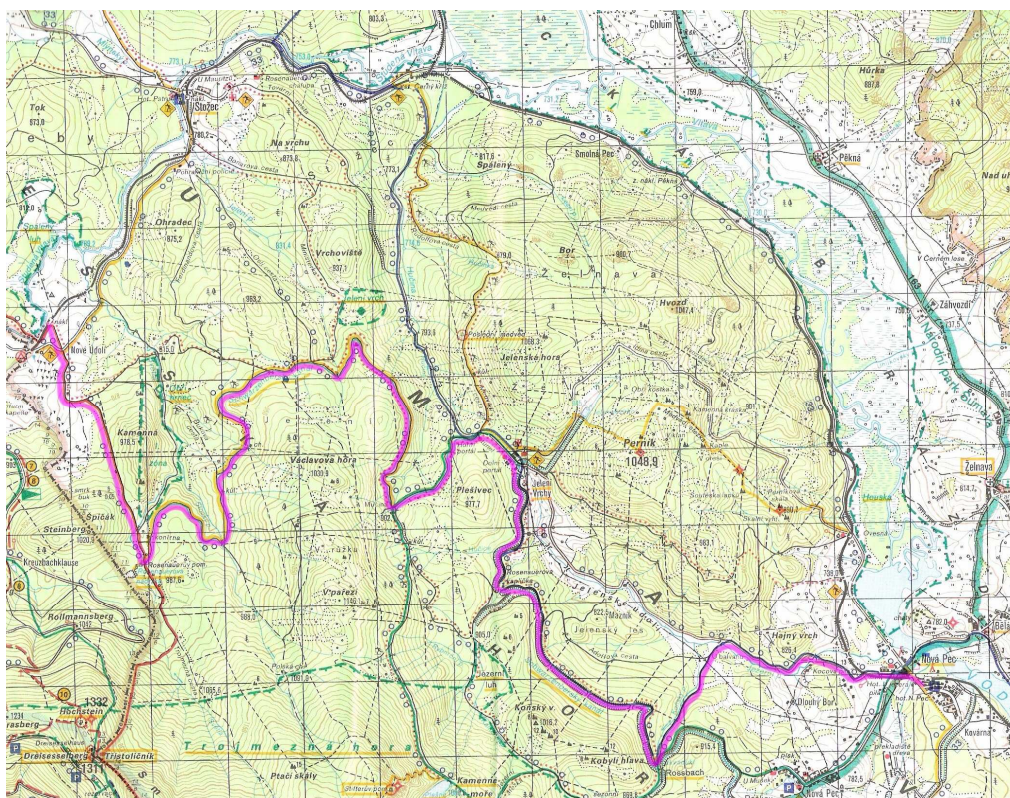
Z Nového Údolí se vydáme po červené značce směrem na Třístoličník. Asi po 4 km mírného stoupání přijdeme na rozcestí se žlutou značkou, k Schwarzenberskému plavebnímu kanálu. Vpravo se nachází pomník projektanta a stavitele kanálu, knížecího schwarzenberského inženýra Josefa Rosenauera. Vydáme se po žluté značce, která kopíruje levý břeh kanálu. Stále mírným klesáním obejdeme po vrstevnici Václavovu horu. Na zajímavých místech, jako jsou různá křížení s potoky, skalní zářezy, křížky, názvy cest atd., najdeme vytesané letopočty. Podle nich můžeme

sledovat rychlost, s jakou byl kanál stavěn. Po žluté značce se dostaneme k rozcestí Hučina, kde odbočíme vlevo na zelenou turistickou značku, která nás zavede k tunelu, jímž proplouvalo dřevo pod Plešivcem. Za dolním portálem voda padá smykem dolů a spojuje tak na Jeleních Vrchích novou a starou část kanálu. Z Jeleních Vrchů pokračujeme dále po modré značce k malé kapli, která nese název Rosenauerova. Zde křižuje kanál

obr. 68 Rosenauerova kaplička

Jezerní potok, který vytéká z Plešného jezera. Za kaplí přijdeme ke smyku, kterým připlouvalo od jezera dřevo. Další část cesty nás zavede na Rossbach. Koňský potok tu podtéká malým akvaduktem kanál a doprovodnou cestu. Do Nové Pece můžeme dojít po modré značce podél Koňského a Jezerního potoka odbočením vlevo, nebo pokračujeme podél kanálu a buď se oddělíme do Nové Pece se zelenou značkou nebo můžeme ještě po asi 1,5 km pokračovat dále po kanálu po neznačené cestě až na místo zvané Klápa. Zde kanál křižuje potok Rasovka a zároveň tu odbočuje smyk Želnavský smyk. Na Klápe odbočíme vlevo a podél smyku dojdeme po žluté značce dolů do Nové Pece.

1:100 000

Z Jeleních Vrchů k Plešnému jezeru

Jelení Vrchy – Hučina (2,5 km) – Plešné jezero (6,5 km) – Říjiště (9 km) – Rossbach (10 km) – Rosenauerova kaple (14 km) – Jelení Vrchy (16 km)

Výchozí místo: Jelení Vrchy

Cílové místo: Jelení Vrchy

Délka trasy: 16 km

Čas chůze: asi 4,5 hodiny

Převýšení: 230 m

Náročnost: lehká trasa s pohodlnými cestami s táhlým stoupáním od Hučiny k Plešnému jezeru, od jezera zpět pozvolné klesání

Nejvyšší bod: Plešné jezero 1090 m

Možnost občerstvení: Jelení Vrchy – kiosky, Říjiště – sezónní bufet

Zajímavosti: Plešné jezero, kamenné moře, Schwarzenberský plavební kanál, Rosenauerova kaple

Trasa začíná v osadě Jelení Vrchy, kam je možné se dopravit autobusem z Nové Pece. V Jeleních Vrchích si můžeme prohlédnout dolní novorenesanční portál tunelu plavebního kanálu. Od portálu půjdeme po zelené značce, která nás asi po půl kilometru přivede k hornímu, novogotickému portálu plavebního tunelu. Dále budeme stále pokračovat po zelené značce, která označuje asfaltovou silnici až Plešnému jezeru. Po cestě můžeme sledovat okolní smrkové lesy I. zóny národního parku.

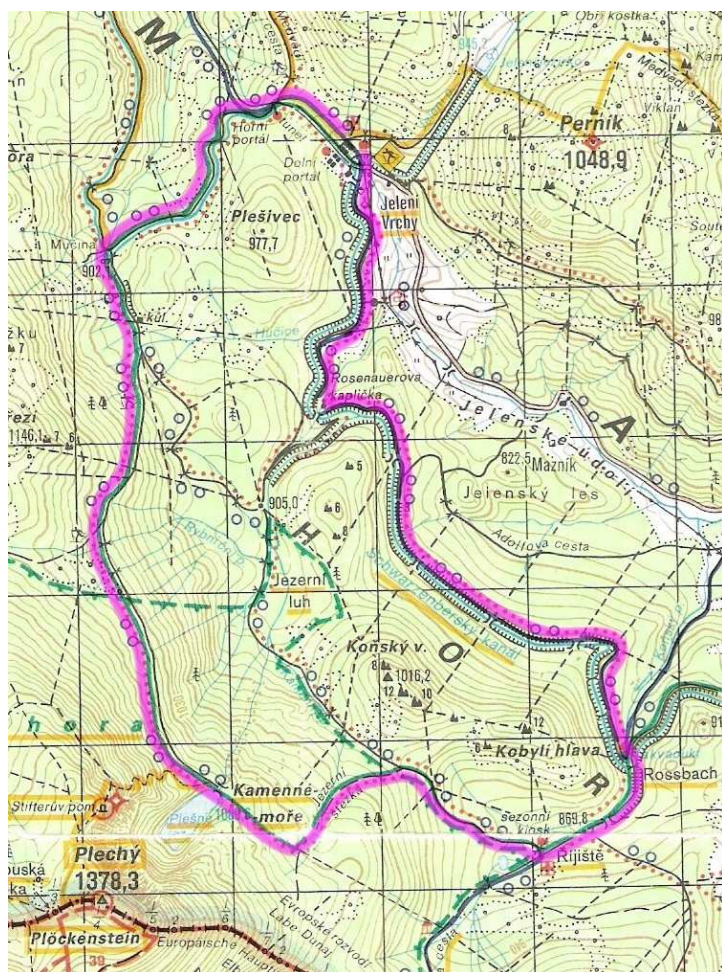
Po šestikilometrovém stoupání se před námi objeví Plešné jezero. Zde je možný odpočinek na dřevěných lavicích, při kterém se pokocháme pohledem na jezerní stěnu, na jejímž vrcholku se nachází Stifterův pomník. K němu je možné dojít po žluté turistické značce, ale jeden a půl kilometrový výstup kamenitou stezkou je

obr. 69 Nápis v kameni na Plešném jezeře

náročnější. My se vydáme dále po zelené značce, která prochází rozsáhlým žulovým kamenným mořem s porostem kosodřeviny. Po necelých dvou kilometrech se opět

dostaneme na asfaltovou silničku, která nás dovede k Říjíšti. Na rozcestí zahneme doleva směrem k Rossbachu. Rossbach je nejen významnou křižovatkou turistických cest, ale i technickou památkou Koňský potok tu podtéká vlastní kanál a jeho doprovodnou cestu. Odtud můžeme pokračovat přímo dolů do Nové Pece (asi 4,5 km po modré značce), nebo odbočit vlevo a vrátit se podél plavebního kanálu také po modré turistické značce do Jeleních Vrchů (asi 6 km). Na cestě podél kanálu asi po 4 kilometrech objevíme malou dřevěnou Rosenauerovu kapli. Na tomto místě

křížuje plavební kanál Jezerní potok, který vytéká z Plešného jezera. Do cíle nám již zbývají dva kilometry. Těsně před Jeleními Vrchy se nám otvírá pohled do Jelenského údolí a na samotnou osadu.

1:50 000

CYKLOTRASY

Z Nové Pece k Plešnému jezeru

Nová Pec, žel. st. – Rossbach (4,5 km) – Říjiště (5,5 km) – rozcestí nad Hučinou (10,5 km) – Plešné jezero (13,5 km) – Hučina (17,5 km) – Jelení Vrchy (20 km) – Nová Pec, žel. st. (26,5 km)

Výchozí místo: Nová Pec (železniční stanice)

Cílové místo: Nová Pec (železniční stanice)

Délka trasy: 26,5 km

Čas jízdy: asi 2 hodiny

Převýšení: 350 m

Náročnost: lehčí trasa, cestou k jezeru téměř stálé stoupání, které je prudké v úseku rozcestí nad Hučinou – Plešné jezero. Zpět do Nové Pece stálé klesání.

Nejvyšší bod: Plešné jezero 1090 m

Povrch cest: zpevněné, asfaltové silničky

Vhodný typ kola: bez omezení jakýkoliv typ

Možnost občerstvení: Nová Pec – restaurace, Jelení Vrchy – kiosky, Říjiště – sezónní bufet

Zajímavosti: Plešné jezero, Schwarzenberský plavební kanál, rašeliniště Jezerní luh

Od železniční stanice v Nové Peči vyrazíme po silnici k blízké křižovatce v centru obce, na ní odbočíme vlevo a mírným stoupáním nás zelená turistická značka, cyklostezka č. 1026, dovede přes horní část Nové Pece až k Schwarzenberskému plavebnímu kanálu. Zde odbočíme vpravo a stále po zelené značce dojedeme ke křižovatce Rossbach, kde si povšimneme zajímavé technické památky – malého akvaduktu, přes který Koňský potok podtéká kanál i doprovodnou cestu. Na křižovatce zatačíme vlevo k Říjišti, kde máme možnost se občerstvit. Z Říjiště se dáme vpravo, stále po zelené značce, cyklostezka č. 1028. Asi po jednom kilometru zelená značka zahne doleva, ale my stále pokračujeme po asfaltové cestě. Zelená značka prochází kamenným mořem, které je pro kola nesjízdné a vjezd sem je zakázán. Asfaltová cesta nás vede mírným sjezdem a poté mírným stoupáním kolem rašeliniště

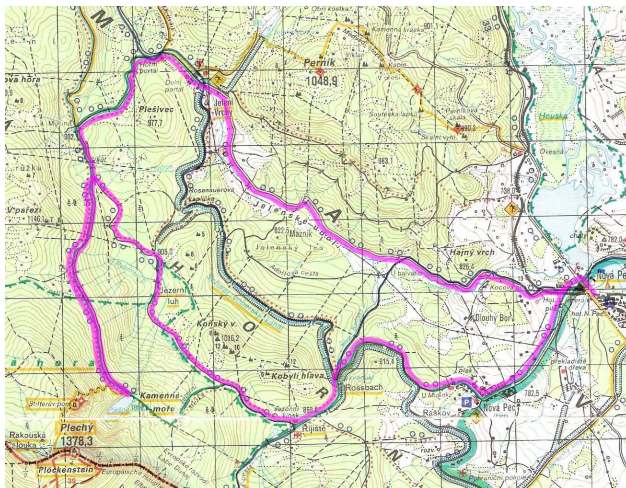
Jezerní luh k rozcestí nad Hučinou. Zde odbočíme vlevo a opět po zelené značce, cyklostezka č. 1029, jedeme prudkým stoupáním až k jezeru. Na cestě je závora, kterou musíme obejít. Závora ale neznamená zákaz vjezdu pro cyklisty, je zde jen z důvodu zákazu vjezdu motorových vozidel. Po prohlídce Plešného jezera a jezerní stěny se vracíme stejnou cestou zpět. Žádná jiná trasa sjízdná pro kola odtud nevede. Při sjezdu si musíme dát pozor na závora, kterou jsme potkali cestou nahoru, je asi kilometr a půl od jezera. Sjezdem mjííme Hučinu a po vrstevnici kolem plavebního kanálu se dostaneme, okolo horního portálu plavebního tunelu,

obr. 70 Horní portál tunelu

do Jeleních Vrchů. Zde se odpojíme od plavebního kanálu a pohodlně po silnici, cyklostezka č. 1027, sjíždíme Jelenským údolím k Nové Peci. Tato silnice nás přivede

až na křižovatku, ze které jsme vyjížděli.

1:100 000

Z Nové Pece do Volar a přes Soumarský most a Stožec zpět

Nová Pec, žel. st. – Bělá (1,5 km) – Želnavá (3,5 km) – Pěkná (9 km) – Volary (16,5 km) – Soumarský most (21,5 km) – České Žleby (27 km) – Stožec (32 km) – Nová Pec, žel. st. (47 km)

Výchozí místo: Nová Pec (železniční stanice)

Cílové místo: Nová Pec (železniční stanice)

Délka trasy: 47 km

Čas jízdy: asi 3 hodiny

Převýšení: 200 m

Náročnost: lehká trasa s malým převýšením

Nejvyšší bod: České Žleby 920 m

Povrch cest: asfaltové silnice

Vhodný typ kola: vhodné spíše pro silniční a trekkingová kola

Možnost občerstvení: restaurace ve všech projížděných obcích, Soumarský most – kiosek v kempu

Zajímavosti: Volary – lidová architektura, muzeum, lehké opevnění (ŘOP), Volarské šance (zbytky opevnění ze 17. století), Zlatá stezka

Od železniční stanice v Nové Peci jedeme ke křižovatce, na níž se dáme doprava přes most směrem k obci Bělá. Odtud do Želnavy, kde si povšimneme původně gotického kostela sv. Jakuba, přestavěného v době baroka. Zde se napojujeme na hlavní silnici č. 39, po které jedeme vlevo směrem na Volary. Silnice vede zvlněnou krajinou, chvíli stoupáme, abychom v zápětí zase klesali. Po levé straně se nám nabízí pohledy na Vltavu a pásmo pohraničních hor. Postupně projíždíme sídly Slunečná, Záhvozdí, Pěkná, Chlum, před nímž je delší táhlé stoupání, až se dostaneme do Volar.

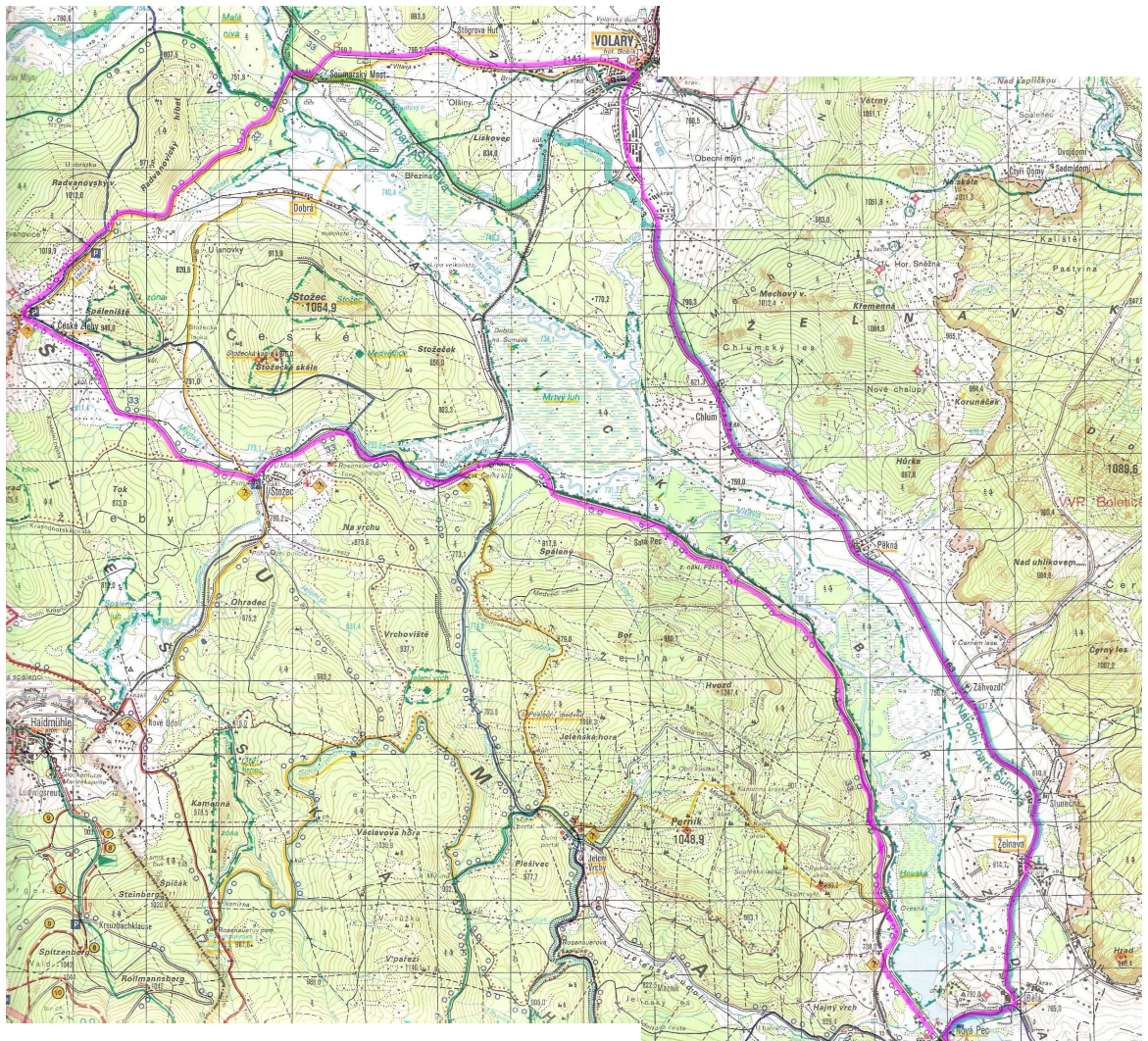
obr. 71 Želnavá

obr. 72 Pěkná

Před příjezdem do města vidíme na pravé straně dřevěné seníky na lukách. V samotných Volarech stojí za prohlídku roubené domy alpského typu na severu obce, které tvoří památkovou rezervaci lidové architektury. V jednom z těchto domů je městské muzeum. Nalezneme ho snadno,

od kostela v centru obce je vzdáleno asi 300 m a dovedou nás tam ukazatele. Na křižovatce v centru Volar odbočíme vlevo, směrem na Lenoru a Strážný (stále silnice č. 39). Asi po čtyřech kilometrech uvidíme označenou odbočku vlevo – Soumarský most. To je další bod naší trasy, ke kterému dojedeme po jednom kilometru. Těsně před mostem je vpravo polní cesta a nad ní je budova lehkého opevnění (ŘOP), které si můžeme prohlédnout. Opevnění můžeme z cesty ale snadno přehlédnout, neboť maskování je vskutku výborné. Po přejezdu mostu jsme již na trase, kudy vedla Zlatá stezka, cyklostezka č. 33. Vlevo vidíme kemp, zejména pro vodáky, kteří odsud vyjíždí na Teplou Vltavu. Po 400 metrech narazíme na křižovatku. Vpravo odbočuje Zelená cesta (označena zelenou turistickou značkou). Pokud odložíme kolo a vydáme se pěšky od křižovatky asi 200 metrů do lesa (vyšlapaná stezka) narazíme na vyvýšenině na zbytky opevnění z počátku 17. století, nazývané Volarské šance. Na kole pokračujeme silnicí (od křižovatky rovně – žlutá značka) úbočím Radvanovického hřbetu do Českých Žlebů, zde si můžeme prohlédnout informační středisko NP Šumava zaměřené na faunu Šumavy, zejména na velkou zvěř. Z Českých Žlebů uhneme z původního směru vlevo a silnicí pozvolna sjíždíme do Stožce. Ze Stožce máme zpět do Nové Pece 15 km, stále cyklostezka č. 33. Jedeme po silnici mírně z kopce podél Studené Vltavy a železniční trati až do Nové Pece.

1:100 000

Z Nové Pece na rakouskou rozhlednu Moldaublick

Nová Pec, žel. st. – Klápa (3,5 km) – rozcestí před Tokaništěm (8 km) – Josefův Důl (10 km) – Zadní Zvonková (11,5 km) – hraniční přechod (13,5 km) – Schöneben (15,5 km) – Moldaublick (21 km) – Zadní Zvonková (30,5) km – Hut'ský Dvůr (33 km) – Raškov (40 km) – Nová Pec, žel. st. (43,5 km)

Výchozí místo: Nová Pec (železniční stanice)

Cílové místo: Nová Pec (železniční stanice)

Délka trasy: 43,5 km

Čas jízdy: asi 3 hodiny

Převýšení: 290 m

Náročnost: středně náročná trasa s prudším stoupáním od státní hranice k rozhledně
Moldaublick

Nejvyšší bod: Moldaublick 1022 m

Povrch cest: zpevněné lesní a asfaltové cesty

Vhodný typ kola: trekkingové, horské

Možnost občerstvení: Nová Pec – restaurace, Schöneben – restaurace Moldaublick –
kiosky (platba v eurech)

Zajímavosti: Schwarzenberský plavební kanál, bývalá osada Zadní Zvonková, výhled
z rozhledny Moldaublick

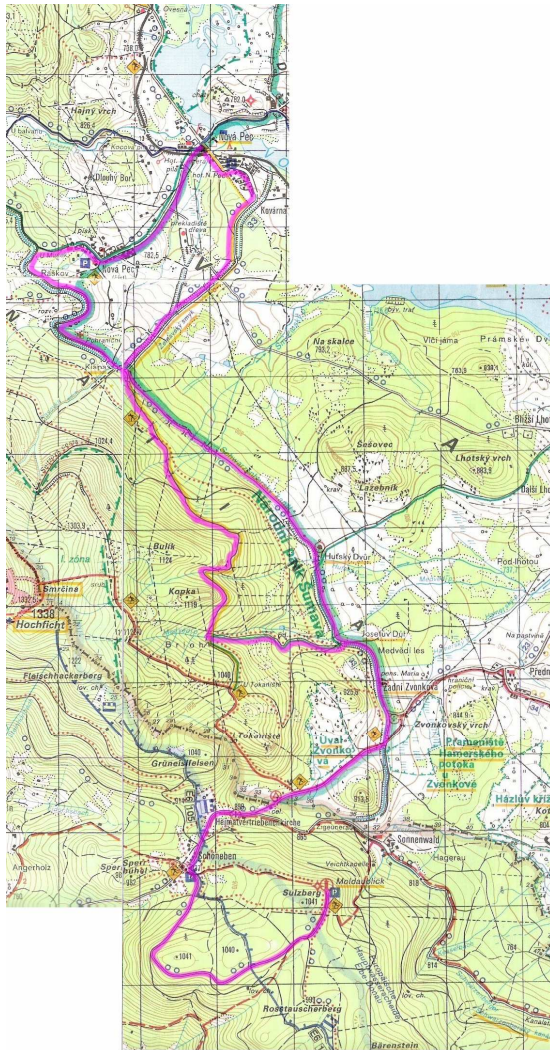
Od železniční stanice v Nové Peči se vydáme po silnici vlevo do kopce, kde narazíme na žlutou turistickou značku, cyklostezka č. 1033. Tě se budeme držet a dovede nás mírným stoupáním kolem Želnavského smyku, kterým se plavilo dřevo do Nové Pece, až k Schwarzenberskému plavebnímu kanálu, do místa zvaného Klápa. My kanál přejedeme a budeme pokračovat do kopce po žluté značce, opustíme značenou cyklostezku. Po této rozbité asfaltce budeme stále stoupat úbočím Smrčiny až k rozcestí turistických značek u Medvědího potoka. Zde odbočíme vlevo na zelenou značku a spolu s medvědí potokem klesáme ke kanálu k bývalé osadě Josefův Důl. U kanálu se dáme vpravo, cyklostezka č. 1023, a dorazíme až ke kostelu sv. Jana Nepomuckého, který byl součástí bývalé osady Zadní Zvonková. Po asi sto metrech odbočíme od kanálu vpravo a asfaltová silnice označená červenou turistickou značkou nás dovede po dvou kilometrech k hraničnímu přechodu (musíme mít s sebou cestovní

doklad). Odtud stoupáme poměrně prudkým stoupáním do městečka Schöneben. Vyjedeme až k hřebeni, kde je po levé straně parkoviště, kolem kterého odbočíme vlevo a už mírnějším pětakilometrovým stoupáním se dostaneme až k rozhledně Moldaublick. Celý úsek Rakouskem vede po asfaltových silnicích. Z parkoviště pod rozhlednou není žádný výhled, brání mu vzrostlé stromy, a tak musíme na kovovou rozhlednu. Vstup je zpoplatněn 1 eurem na osobu. Kola je možné

obr. 73 Výhled z rozhledny na Lipno

si zamknout u některých z laviček pod rozhlednou. Po 137 schodech vystoupáme na 25 metrů vysokou rozhlednu. Na jejím vrcholu je plošina, ze které se nám otevře

výhled na Lipno, Boubín, Vítkův kámen, Smrčinu, Horní Planou, vidíme odtud také cestu, po které jsme přijížděli kolem Zadní Zvonkové. Potom nás čeká cesta zpět. Až k Josefově Dolu se vracíme stejnou cestou, jakou jsme jeli k rozhledně. U Josefova Dolu však nezahame vlevo nahoru, ale jedeme stále rovně, téměř po vrstevnici proti proudu Schwarzenberského plavebního kanálu, cyklostezka č. 1023. Mineme další zaniklou osadu - Huťský Dvůr, projedeme kolem Klápy a asi po třech kilometrech dojedeme na křižovatku u Raškova, kde zatočíme doprava a po zelené značce, cyklostezka č. 1026, se sjezdem vrátíme do Nové Pece.

1:100 000

Z Černého Kříže Bavorskem na Třístoličnick

Černý Kříž, žel. zas. – Nové Údolí (7,5 km) – Haidmühle (8,5 km) – Třístoličnick (19,5 km) – Haidmühle (30,5 km) – Černý Kříž, žel. zas. (39 km)

Výchozí místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Cílové místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Délka trasy: 39 km

Čas jízdy: asi 3 hodiny

Převýšení: 580 m

Náročnost: kratší, ale náročnější trasa s dlouhým stoupáním zakončeným prudkým výjezdem na vrchol

Nejvyšší bod: Třístoličnick 1311 m

Povrch cest: asfaltové silnice

Vhodný typ kola: bez omezení jakýkoliv typ

Možnost občerstvení: Černý Kříž – kiosek, restaurace, Stožec – restaurace, Nové Údolí – restaurace, Haidmühle – restaurace, Třístoličnick – německá vrcholová restaurace (platba v eurech)

Zajímavosti: Nové Údolí – zaniklá osada, Haidmühle – lesní kaple se zvonkohrou, výhledy z Třístoličnicku, vrcholové skály na Třístoličnicku

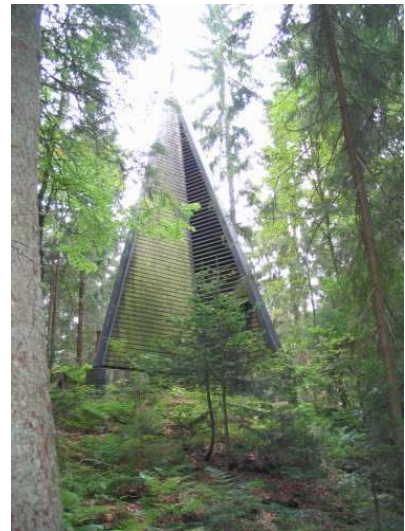
Za budovou železniční zastávky v Černém Kříži pojedeme po silnici a po pár

metrech narazíme na křižovatku, kde odbočíme vlevo. Silnice vedoucí poblíž železnice nás dovede nejprve do Stožce, cyklostezka č. 33, a poté do Nového Údolí, cyklostezka č. 1024. V Novém Údolí překročíme státní hranici a po kilometru jízdy se dostaneme do prvního bavorského městečka Haidmühle. Projíždíme po hlavní třídě a v centru města – u kostela, odbočíme na křižovatce prudce vlevo a začneme stoupat. Za městečkem se nachází lesní kaple se zvonkohrou. Na její přítomnost jsme upozorněni ukazatelem. Abychom se k ní dostali, musíme sjet pár metrů z cesty.

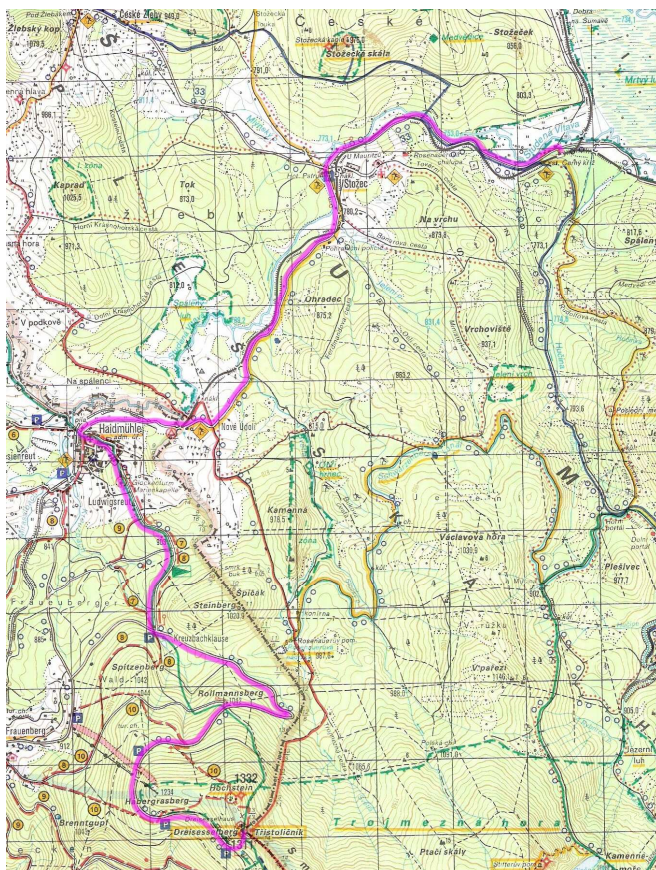
obr. 74 Haidmühle, kostel sv. Maxmiliána

Pokud si chcete prohlédnout Haidmühle až na zpáteční cestě, odbočte vlevo do kopce po první asfaltce za hraničním přechodem. Vyhnete se tak centru obce. Od teď bude naše trasa stále jen stoupat – asi 11 km. Po třech kilometrech přijedeme na křižovatku, na které odbočíme vlevo. Budeme se držet stále po této silnici, i když ukazatele na vrchol Třístoličníku uvádějí odbočky na lesní stezky. Tyto cesty, byť vypadají zpočátku upraveně, po pár set metrech jsou pro balvanitý povrch pro cyklisty nesjízdné. Až budeme míjet po pravé straně

obr. 75 Haidmühle, zvonkohra

parkoviště s výhledem do Bavorska, tak vrchol Třístoličníku už není daleko, ale čeká nás závěrečné prudké stoupání, kterým se dostaneme k restauraci na vrcholu. Můžeme

1:100 000

vystoupit po 37 schodech na skupinu tří skal, kde jsou tři stolice, které daly hoře jméno. Je odtud pěkný výhled do Bavorska, za jasného počasí je vidět hřeben Alp. Na bavorské straně je vrchol Hochstein (1332), jenž je tvořen skalní skupinou s dřevěným křížem a nabízí pohled na českou část Šumavy. Po odpočinku na vrcholu se vrátíme zpět po stejné cestě až do Černého Kříže.

Podél Schwarzenberského plavebního kanálu

Černý Kříž, žel. zas. – Jelení Vrchy (6,5 km) – Rossbach (12,5 km) – Zadní Zvonková (23,5 km) – Přední Zvonková (25,5 km) – Bližší Lhota (29 km) – Nová Pec (36,5 km) – Černý Kříž, žel. zas. (49 km)

Výchozí místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Cílové místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Délka trasy: 49 km

Čas jízdy: asi 3 hodiny

Převýšení: 160 m

Náročnost: lehká trasa s úvodním stoupáním k Jelením Vrchům, odtud rovinatým, později mírně zvlněným terénem

Nejvyšší bod: rozcestí nad Jeleními Vrchy 900 m

Povrch cest: asfaltové, panelové cesty, místy rozbité, asi kilometrový úsek polní cesta

Vhodný typ kola: trekkingové, horské

Možnost občerstvení: Černý Kříž- kiosky, restaurace, Jelení Vrchy – kiosky, Přední Zvonková – restaurace, Bližší Lhota – kiosky, Nová Pec - restaurace

Zajímavosti: Schwarzenberský plavební kanál, tunel plavebního kanálu, bývalá osada Zadní Zvonková

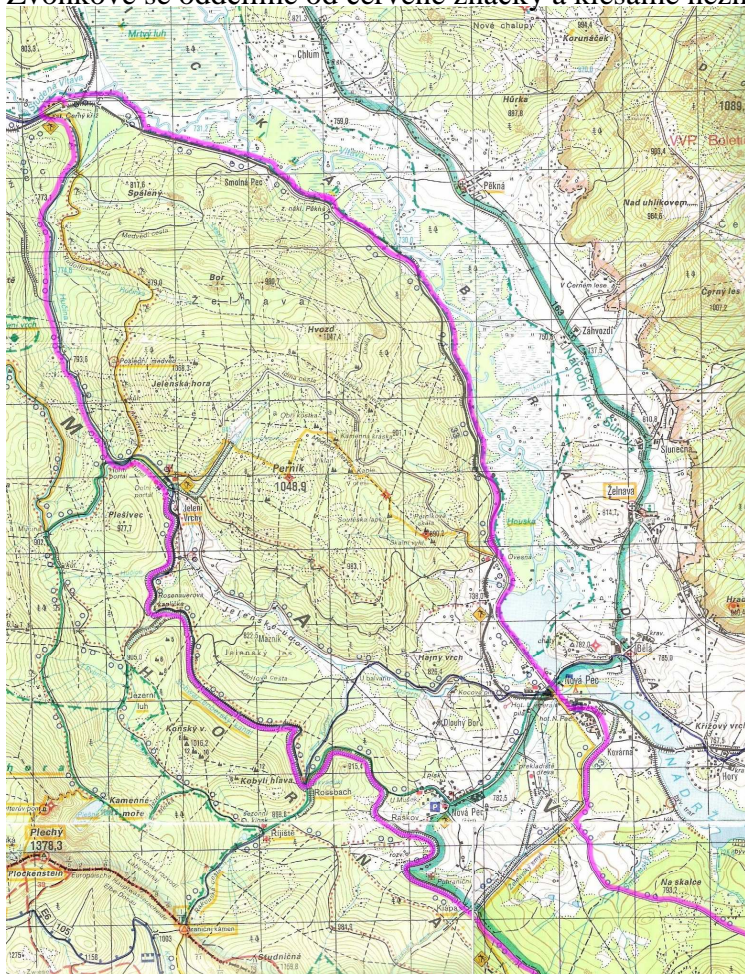
Od železniční zastávky vyjedeme po modré turistické značce, shodný směr s medvědí stezkou, od které se po necelých dvou kilometrech oddělíme a budeme stoupat proti proudu Hučiny, stále po modré značce, cyklostezka č. 1027. Po šesti kilometrech přijedeme k plavebnímu kanálu a dáme se vlevo k hornímu portálu 419 m dlouhému plavebnímu tunelu, který se zavrtává do hory Plešivec, cyklostezka č. 1023. My jí objedeme a dostaneme se do osady Jelení Vrchy. Zde si můžeme prohlédnout dolní portál tunelu a přečíst nějaké informace o jeho stavbě. Z Jeleních Vrchů pokračujeme dále po modré značce

obr. 76 Rossbach - akvadukt

k malé Rosenauerově kapli. Zde křížuje kanál Jezerní potok, který vytéká z Plešného jezera. Za kaplí přijedeme ke smyku, kterým připlouvalo od jezera dřevo. Další část cesty nás zavede na Rossbach. Koňský potok tu podtéká malým akvaduktem kanál a doprovodnou cestu.

Cesta kolem plavebního kanálu nás dovede přes bývalé osady Huťský Dvůr, Josefův Důl až ke zrekonstruovanému kostelu v bývalé osadě Zadní Zvonková. Na blízké křižovatce odbočíme vlevo na asfaltovou silnici s červenou turistickou značkou. Po 2 km dojdeme do níže položené Přední Zvonkové. Před obcí si vpravo povšimneme opuštěného objektu bývalé Pohraniční stráže. U kravína v Přední Zvonkové se oddělíme od červené značky a klesáme neznačenou asfaltovou cestou.

Kolem cesty jsou velké pastviny. V Zadních Hamrech překročíme Hamerský potok, po levé straně se nachází opuštěná budova hamru. Po břehu Lipna dojdeme do Bližší Lhoty. Z Bližší Lhoty pokračujeme rovně, neznačenou asfaltkou do Nové Pece. Krajina je zde zvlněná, takže stupání střídají klesání. V Nové Peci

projedeme křižovatkou rovně a jedeme téměř po rovině proti proudu Vltavy až do Černého Kříže.

1:100 000

Z Černého Kříže do Dobré, Strážného a kolem hranice zpět

Černý Kříž, žel. zas. – Dobrá (11 km) – Volarské šance (13 km) – Strážný (23 km) – Mlaka (29,5 km) – V podkově (32,5 km) – Stožec (37 km) – Černý Kříž, žel. zas. (42 km)

Výchozí místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Cílové místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Délka trasy: 42 km

Čas jízdy: asi 3 hodiny

Převýšení: 150 m

Náročnost: lehká trasa s malým převýšením

Nejvyšší bod: Mlaka 910 m

Povrch cest: asfaltové silnice, polní cesty

Vhodný typ kola: trekingové, horské

Možnost občerstvení: Černý Kříž - kiosek, restaurace, Dobrá – restaurace, Strážný – restaurace, Nové Údolí – restaurace, Stožec – restaurace

Zajímavosti: obec Dobrá (soubor tzv. tyrolského roubeného domu – vesnická památková rezervace), Zlatá stezka, Volarské šance (zbytky opevnění ze 17. století)

Naše trasa začíná za budovou železniční zastávky v Černém Kříži. Vydáme se po silnici směrem na Stožec. Po necelých třech kilometrech odbočíme ze silnice, spolu s modrou turistickou značkou, vpravo. Po kilometru jízdy po lesní cestě zahneme z modré značky vpravo, cyklostezka č. 1030. Po silničce mířící k lesu jedeme rovně do osady Dobrá. Tvoří ji jediná ulice dlouhá téměř 3 km, s domy pouze po jedné straně. U kapličky v centru obce narazíme na žlutou turistickou značku. Po osmi stech metrech odbočíme vpravo na neoznačenou silničku klesající ke Žlebskému potoku. Touto cestou se po 750 m dostaneme ke křižovatce, zde zahneme vpravo a po asfaltové silnici,

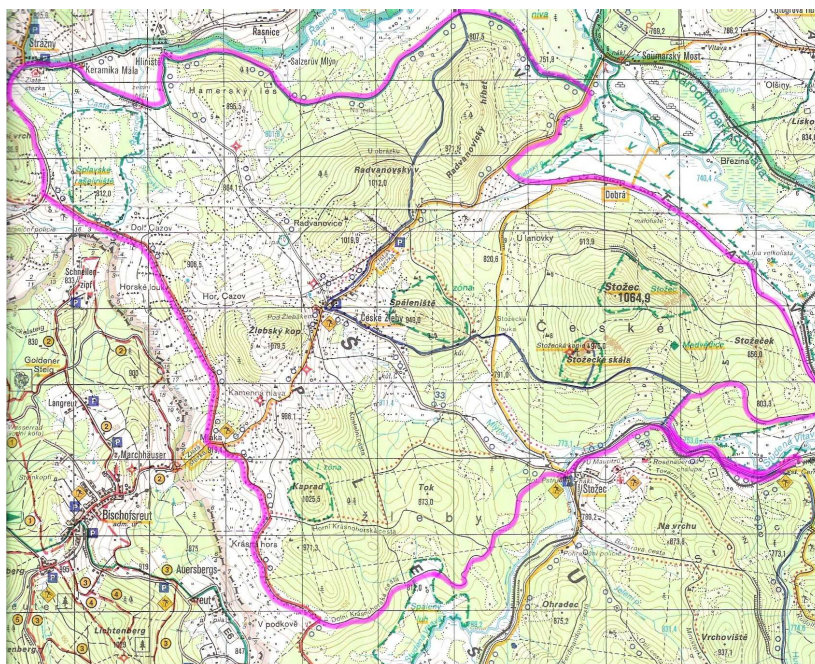
obr. 77 Dobrá, typická architektura

bývalé Zlaté stezce, označené žlutou značkou, cyklostezka č. 33, dojedeme k Soumarskému mostu. Těsně před ním odbočíme vlevo na Zelenou cestu (označena zelenou turistickou značkou). U odbočky zastavíme a vyšlapanou lesní pěšinou se dostaneme na návrší, kde se nacházely Volarské šance. Jednalo se o opevnění z počátku 17. století, které mělo chránit Zlatou stezku. Po zelené značce se úbočím Radvanovického hřbetu, po pravé straně mýjíme rašelinou louku zvanou Malá niva, dostaneme do osady Hlinišť, cyklostezka

obr. 78 Opevnění ŘOP v bývalé osadě Krásná Hora

č. 1036. Zde odbočíme vlevo na asfaltovou silnici a po kilometru ze silnice sjedeme vpravo na polní cestu. Po ní nás zelená značka asi po půl kilometru dovede k soutoku Časté a Řasnice. V místě, kde budeme potok překračovat, jsou dodnes patrné zbytky hráze jedné z nejstarších přehrad v Čechách. Tato přehrada byla vybudována ve 14. století a sloužila do roku 1587, kdy byla hráz prolomena. Zelená značka nás dovede až do Strážného. Odtud pokračujeme po silnici č. 4 směrem k hraničnímu přechodu. Po necelých dvou kilometrech ze silnice odbočíme doleva na cestu značenou červenou značkou. Po této cestě klesáme kolem Splavského rašeliníště k Řasnici a k osadě Dolní Cazov. Odtud nás čeká stoupání k vrchu Mlaka, cyklostezka č. 1023,

1:100 000

z něhož klesáme bývalou osadou Krásná Hora k rozcestí V podkově, kde zahneme vlevo a po Dolní Krásnohorské cestě dojedeme do Stožce. Ze Stožce dojedeme po silnici do Černého Kříže.

Ze Stožce kolem horního úseku Schwarzenberského plavebního kanálu

Stožec, žel. st. – Nové Údolí (4 km) – U Rosenauerovy nádrže (7 km) – Jelení Vrchy (19 km) – Raškov (26,5 km) – Nová Pec (29,5 km) – Stožec – (45 km)

Výchozí místo: Stožec (železniční stanice)

Cílové místo: Stožec (železniční stanice)

Délka trasy: 45 km

Čas jízdy: asi 3 hodiny

Převýšení: 140 m

Náročnost: lehká trasa s malým převýšením a s jediným větším stoupáním v úseku Nové Údolí – U Rosenauerovy nádrže

Nejvyšší bod: Rosenauerův pomník 916 m

Povrch cest: asfaltové silnice, zpevněné cesty

Vhodný typ kola: bez omezení jakýkoliv typ

Možnost občerstvení: Stožec – restaurace, Nové Údolí – restaurace, Jelení Vrchy – kiosky, Nová Pec, Černý Kříž - restaurace

Zajímavosti: Nové Údolí – zaniklá osada, Schwarzenberský plavební kanál, Rosenauerova nádrž a kaple, plavební tunel

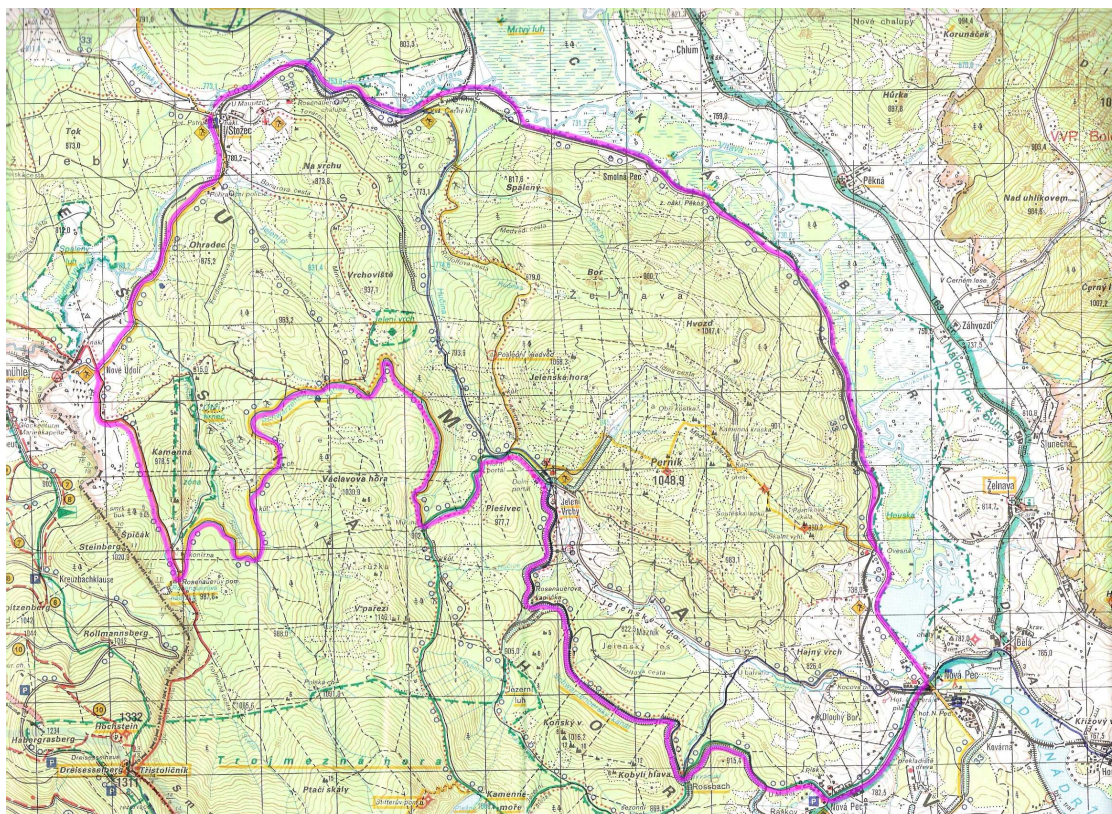
Ze Stožce vyrazíme po silnici značené žlutou turistickou značkou do Nového Údolí, cyklostezka č. 1024. Zde odbočíme doleva a po červené značce, cyklostezka č. 1023, úzkou silnicí stoupáme asi 3 km ke křižovatce u Rosenauerovu pomníku. U odpočívadla můžeme nechat kola a značenou lesní pěšinou dojdeme po 150 metrech k Rosenauerově nádrži, kde začínal Schwarzenberský plavební kanál. Nádrž je dnes již bez vody a zarostlá vegetací. Vrátime se k odpočívadlu a na kole vyjedeme podél plavebního kanálu po žluté značce, stále cyklostezka č. 1023, k Jelením Vrchům. Těsně před touto osadou nám plavební kanál zmizí v tunelu pod horou Plešivec. Vstup do tunelu – horní portál je postaven

obr. 79 Rosenauerova kaple

v novogotickém stylu. Objedeme kopec a ocitneme se v osadě Jelení Vrchy poblíž dolního – novorenesančního portálu. Tady si můžeme přečíst nějaké informace o stavbě

tunelu. Budeme pokračovat v cestě kolem plavebního kanálu po modré turistické značce. Po dvou kilometrech dorazíme k dřevěné Rosenauerově kapli. Zde křížuje Jezerní potok, který vytéká z Plešného jezera, plavební kanál. Čtyřkilometrovým úsekem dorazíme k Rossbachu, kde uvidíme technickou památku – malý akvadukt, kterým Koňský potok podtéká plavební kanál i doprovodnou cestu. Odtud pokračujeme stále podél kanálu po zelené značce až ke křižovatce u Raškova, kde opustíme plavební kanál a klesající cesta, cyklostezka č. 1026, nás zavede do Nové Pece. Na křižovatce v centru obce zabočíme doleva a po mírně stoupající cestě, cyklostezka č. 33, vedoucí proti proudu Vltavy pojedeme přes Černý Kříž do Stožce.

1:100 000

Ze Stožce do Dobré

Stožec, žel. st. – Dobrá (8,5 km) – Stožecká louka (12 km) – Stožec, žel. st. (14,5 km)

Výchozí místo: Stožec (železniční stanice)

Cílové místo: Stožec (železniční stanice)

Délka trasy: 14,5 km

Čas jízdy: asi 1 hodina

Převýšení: 50 m

Náročnost: krátká a lehká trasa s malým převýšením

Nejvyšší bod: Stožecká louka 800 m

Povrch cest: asfaltové silnice

Vhodný typ kola: bez omezení jakýkoliv typ

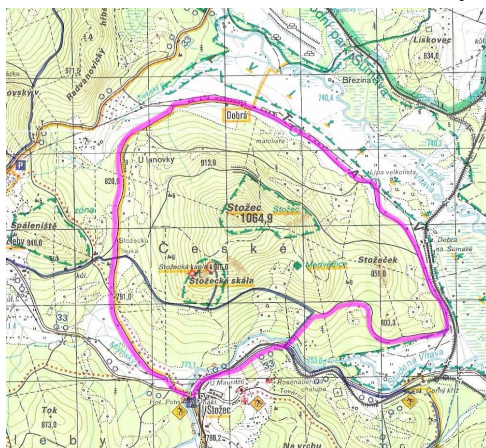
Možnost občerstvení: Stožec – restaurace, Černý Kříž - kiosek, restaurace, Dobrá – restaurace

Zajímavosti: obec Dobrá (soubor tzv. tyrolského roubeného domu – vesnická památková rezervace)

Ze Stožce se vydáme po silnici kopírující železniční trať směrem do Černého Kříže, cyklostezka č. 33. Po 1,5 km narazíme na modrou turistickou značku a odbočíme vlevo a pojedeme po lesní cestě asi 1 km. Na rozcestí odbočíme vpravo a po cyklostezce č. 1030 pojedeme směrem na Dobrou. Po pravé straně budeme mít údolní rašeliniště Mrtvý luh,

obr. 80 Typický dům v Dobré

1:100 000

kde je soutok Teplé a Studené Vltavy. Silnice nás dovede až do Dobré, unikátní obce s vesnickou památkovou rezervací. Je tvořena jedinou ulicí s domy po jedné straně. Jedná se o typ tyrolského roubeného domu. Po prohlídce obce pojedeme po žluté turistické značce, cyklostezka č. 1024, směrem na Stožec. Cesta vede mírným stoupáním k rozcestí u Stožecké louky. Odtud už klesáme přes horskou louku do Stožce.

Ze Stožce Zlatou stezkou do Bavorska

Stožec, žel. st. – České Žleby (4,5 km) – Mlaka (7 km) – Marchhäuser (7,5 km) – Bischofsreut (9,5 km) – Haidmühle (15,5 km) – Nové Údolí (16,5 km) – Stožec, žel. st. (20,5 km)

Výchozí místo: Stožec (železniční stanice)

Cílové místo: Stožec (železniční stanice)

Délka trasy: 20,5 km

Čas jízdy: asi 1,5 hodiny

Převýšení: 220 m

Náročnost: krátká a lehčí trasa se dvěma prudšími stoupáními

Nejvyšší bod: pod Žlebským vrchem 970 m

Povrch cest: asfaltové silnice

Vhodný typ kola: bez omezení jakýkoliv typ

Možnost občerstvení: Stožec – restaurace, Bischofsreut – restaurace, Haidmühle – restaurace, Nové Údolí – restaurace

Zajímavosti: zaniklé osady na Zlaté stezce, Haidmühle – lesní kaple se zvonkohrou, Nové Údolí – zaniklá osada

Ze Stožce vyjedeme západní silnicí označené na začátku žlutou turistickou značkou, která po pár metrech odbočuje vpravo, ale my se budeme držet na asfaltové silnici, cyklostezka č. 33, až do Českých Žlebů. Zde si můžeme prohlédnout informační středisko NP Šumava zaměřené na faunu. Odtud pojedeme po trase Zlaté stezky. Vystoupáme prudším stoupáním k rozcestí Kamenná Hlava. V těchto místech stávala osada Kamenná Hlava. Následuje sjezd, při němž se nám otvírají výhledy

obr. 81 Pohled na osadu Marchhäuser od vrchu Mlaka

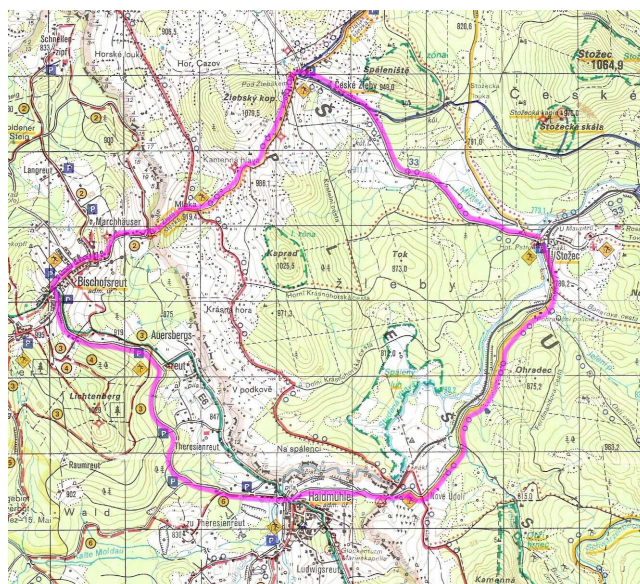
na německou část Šumavy, přes rozcestí u vrchu Mlaka až na hraniční přechod. Těsně před hranicemi jsou asi 150 metrů vlevo od cesty vidět až 3 metry hluboké úvozové cesty – zbytky Zlaté stezky. Hranice překročíme přes starý most (z roku 1841) a cesta nás vede prudším stoupáním až do Bischofsreutu. (Pokud zapomeneme cestovní doklad,

obr. 82 starý most na hraničním přechodu

můžeme na rozcestí Mlaka zahnout doleva a po červené značce dojet do Nového Údolí.) Projedeme skoro celou obcí, a pak odbočíme vlevo na Haidmühle. V Haidmühle si prohlédneme lesní kapli se zvonkohrou nad obcí poblíž velkostatku s chovem koní směrem na Třístoličník. Odtud se dostaneme po překročení státní hranice do Nového Údolí.

Poté pojedeme po silnici označené žlutou turistickou značkou, cyklostezka č. 1024, zpět do Stožce.

1:100 000

Z Nového Údolí k Plešnému jezeru

Nové Údolí, žel. zas. – U Rosenauerovy nádrže (3,5 km) – Hučina (12,5 km) – Plešné jezero (16,5 km) – rozcestí u horního portálu (22 km) – Černý Kříž, žel. zas. (27,5 km)

Výchozí místo: Nové Údolí (železniční zastávka)

Cílové místo: Černý Kříž (železniční zastávka)

Délka: 27,5 km

Čas jízdy: asi 2 hodiny

Převýšení: 250 m

Náročnost: krátká trasa se dvěma stoupáními

Nejvyšší bod: Plešné jezero 1090 m

Povrch cest: asfaltové silnice

Vhodný typ kola: bez omezení jakýkoliv typ

Možnost občerstvení: Nové Údolí – restaurace, Jelení Vrchy a Černý Kříž – kiosky a restaurace

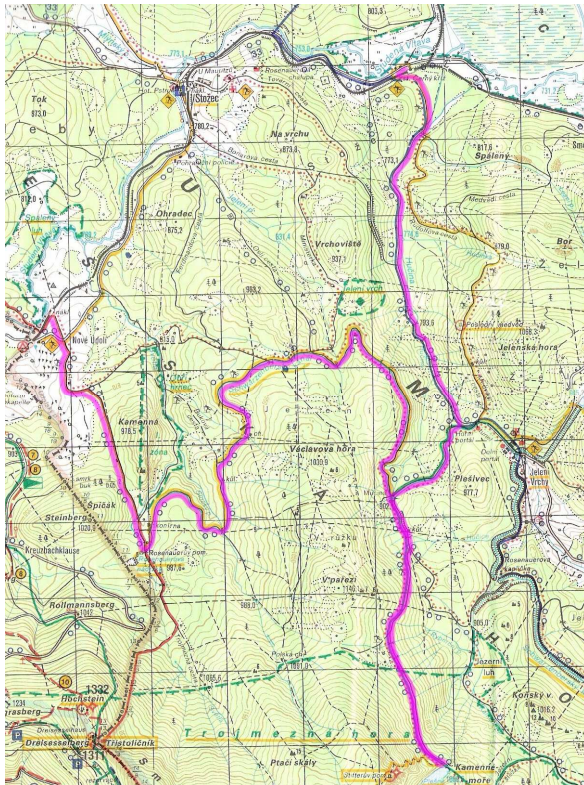
Zajímavosti: Schwarzenberský plavební kanál, Plešné jezero

Od železniční zastávky v Novém Údolí pojedeme stoupající silnicí značenou červenou turistickou značkou, cyklostezka č. 1023, 3,5 km k prvnímu bodu naší trasy – Rosenauerovu pomníku. Od něj můžeme pěšky dojít k nádrži, která taktéž nese jméno stavitele Schwarzenberského plavebního kanálu. Dnes je již bez vody, v minulosti sloužila k napájení plavebního kanálu, který zde začínal. Podél kanálu se bude ubírat i naše další cesta. Dojedeme k rozcestí Hučina. Od něj se dostaneme po zelené značce, cyklostezka č. 1029, prudkým stoupáním až k Plešnému jezeru. Na cestě je závora, kterou musíme obejít. Závora však neznamená zákaz vstupu. Po prohlídce Plešného jezera a jezerní stěny

obr. 83 Rosenauerův pomník

se vrátíme stejnou cestou zpět až k Hučině. Na rozcestí však zahneme vpravo a po zelené značce, cyklostezka č. 1023, se dostaneme k rozcestí u horního portálu. Je to vstupní brána do 419 metrů dlouhého tunelu, kterým prochází plavební kanál. Naše

1:100 000

trasa povede odbočkou vlevo, která je značena modrou značkou, cyklostezka č.1027, a přivede nás stálým klesáním až k železniční zastávce v Černém Kříži.

LYŽAŘSKÉ TRASY

Malý okruh kolem Jeleních Vrchů s možností výstupu k Plešnému jezeru

Jelení Vrchy – Hučina (2,5 km) – U stříšky (3 km) – (Plešné jezero + 3,5 km) – Rossenaurova kaplička (6 km) – Jelení Vrchy (8 km)

Výchozí místo: Jelení Vrchy

Cílové místo: Jelení Vrchy

Délka trasy: 8 km (15 km)

Čas jízdy: asi 1 hodina (asi 2 hodiny)

Převýšení: 40 m (230 m)

Náročnost: lehká a krátká trasa, varianta k Plešnému jezeru: prudké stoupání v úseku k jezeru

Nejvyšší bod: U stříšky 900 m (Plešné jezero 1090 m)

Úprava cest: upravené lyžařské stopy, pluhovaná cesta

Možnost občerstvení: Jelení Vrchy – kiosky

Zajímavosti: Plešné jezero, Schwarzenberský plavební kanál

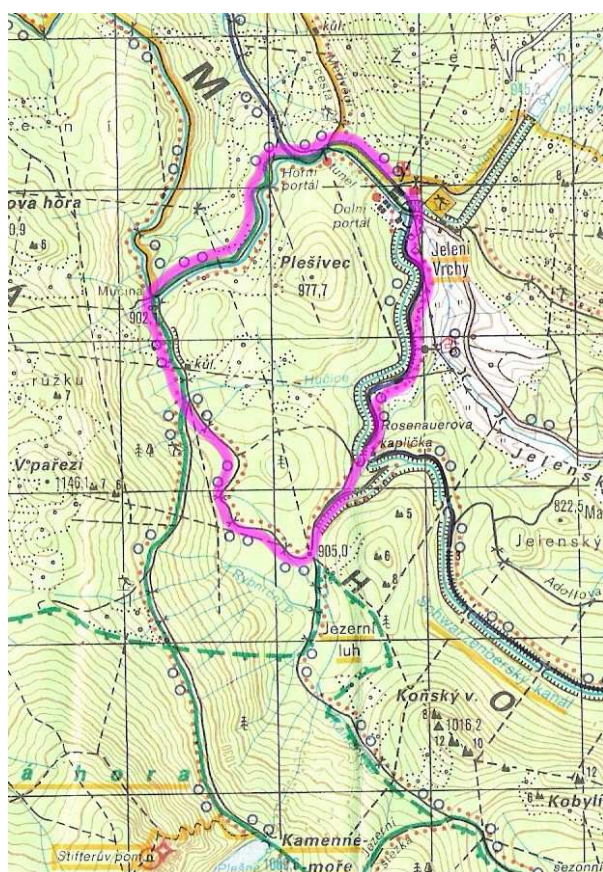
Nástupní místo je přímo na Jeleních Vrchích, vydáme se cestou proti toku Schwarzenberského plavebního kanálu. Prvních 400 m k hornímu portálu musíme absolvovat po pluhované cestě bez posypu, pak však začíná rolbou upravovaná trasa podél plavebního kanálu. Po dvou kilometrech pohodlné jízdy po rovině dorazíme na rozcestí Hučina. Dále podél kanálu bychom pokračovali směrem na Stožec či Nové Údolí. My ale opustíme tento směr a začneme mírně stoupat vlevo, směrem na Plešné jezero. Po necelém kilometru dosáhneme rozcestí U stříšky.

Zdatní lyžaři mohou pokračovat v původním směru a po třech a půl kilometrech tentokrát již náročného stoupání vystoupat na Plešné jezero. Upravovaná trasa zde končí. Návrat možný zpět na rozcestí U stříšky.

Od rozcestí U stříšky se vydáme východním směrem k Jezernímu smyku a při tomto postupně sjedeme k Rossenaurově kapličce. To jsme se již napojili zpět na plavební kanál, odbočíme vlevo a čekají nás již jen asi 2 km rovinou zpět do osady Jelení Vrchy.

obr. 84 Jelení Vrchy

1:50 000

Z Nové Pece do Zadní Zvonkové

Nová Pec (Polesí) – rozcestí Raškov (2 km) – Seitzova cesta – Tokaniště (12 km) – Zadní Zvonková (16 km) – Josefův Důl (17,5 km) – Klápa (22,5 km) – Nová Pec (Polesí) (26,5 km)

Výchozí místo: Nová Pec – Polesí (horní část obce)

Cílové místo: Nová Pec – Polesí (horní část obce)

Délka trasy: 26,5 km

Čas jízdy: asi 3 hodiny

Převýšení: 400 m

Náročnost: středně náročný okruh

Nejvyšší bod: Seitzova cesta pod Smrčinou 1180 m

Úprava cest: upravené lyžařské stopy, pluhovaná cesta

Možnost občerstvení: Nová Pec - restaurace

Zajímavosti: Schwarzenberský plavební kanál, bývalá osada Zadní Zvonková

Nástupní místo s parkovací plochou je v Nové Peci – Polesí, naproti Lesní správě Plechý. Při dostatečné sněhové pokrývce lze na toto místo dojet po loukách

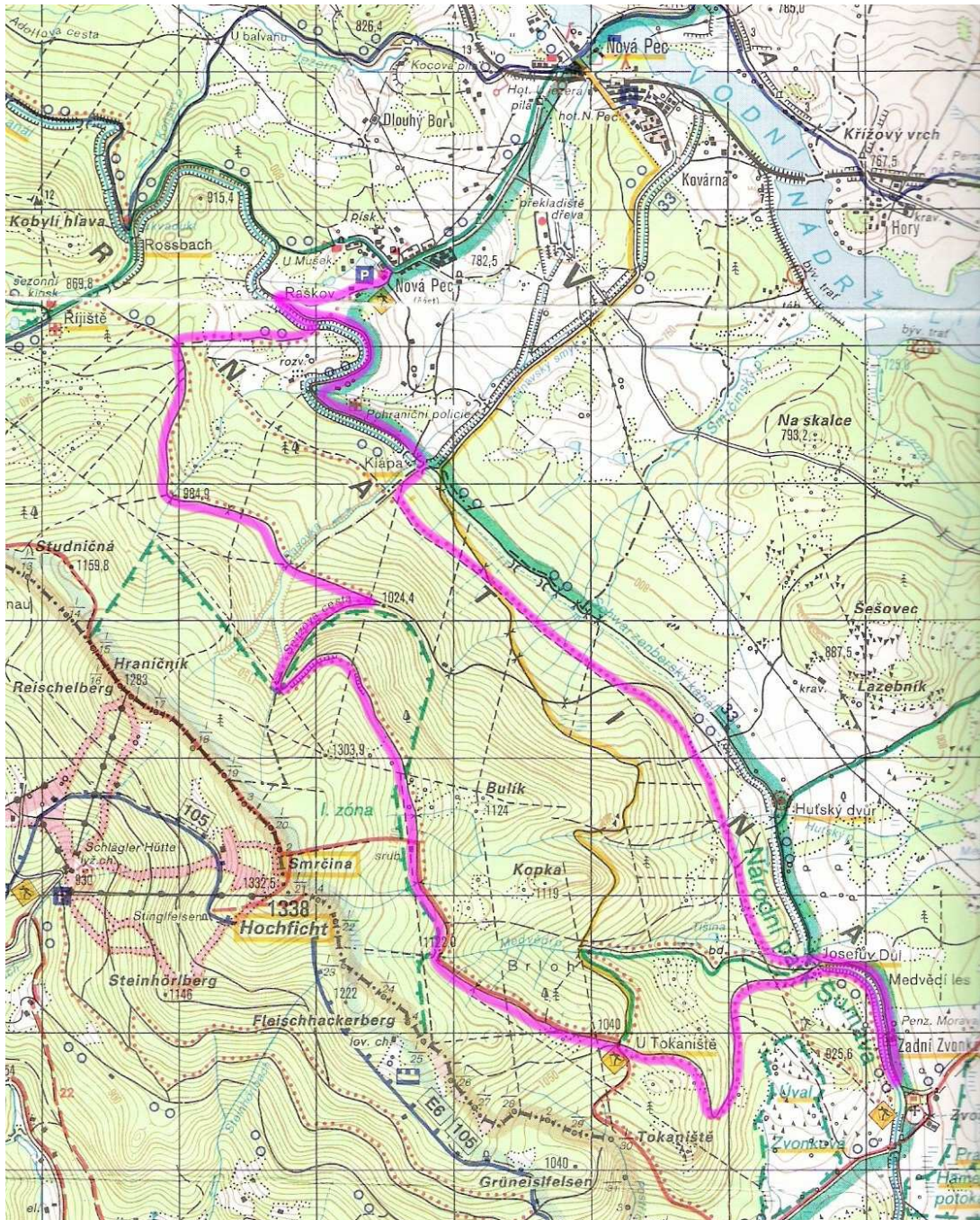

obr. 85 Raškov

přímo z Nové Pece (od železniční stanice asi 2 km), přičemž tato spojka je udržována sněžným skútre. Od Polesí stoupáme necelý kilometr k plavebnímu kanálu k rozcestí Raškov - po pluhované cestě bez posypu. Z Raškova se vydáme doleva po směru toku kanálu po již upravených stopách. Po jednom kilometru dorazíme k rozcestí, kde stále ve stopě zatočíme vpravo a prudším stoupáním vyjedeme na Seitzovu cestu, po níž se dáme vlevo. Již mírnějším stoupáním dojedeme ke srubu pod Smrčinou. Odtud již klesáme přes Tokaniště k plavebnímu kanálu k bývalé sklářské

osadě Josefův Důl. Zahneme vpravo, opustíme stopu a pojedeme se podívat na kostel sv. Jana Nepomuckého v zaniklé osadě Zadní Zvonková. Poté pojedeme zpět. Z Josefova Dolu povyjedeme asi 250 metrů nahoru směrem k Tokaništi a po pravé straně na nás bude čekat upravená stopa a my mírně zvlněným terénem přes Huťský

Dvůr pohodlně dorazíme na Klápu. Cestou budeme mít pěkné výhledy na Lipno a oblast Knížecího Stolce. Od Klápy pojedeme proti proudu plavebního kanálu k rozcestí u Raškova a odtud sjezdem k parkovišti u Polesí.

1:50 000

Ze Stožce za výhledy na Radvanovickém vrchu

Stožec, žel. st. – vlek u Radvanovic (4,5 km) – České Žleby (6 km) – Stožec, žel. st. (12 km)

Výchozí místo: Stožec (železniční stanice)

Cílové místo: Stožec (železniční stanice)

Délka trasy: 12 km

Čas jízdy: asi 1 hodina

Převýšení: 280 m

Náročnost: lehká trasa, neboť většinu stoupání uskutečníme vlekem

Nejvyšší bod: Radvanovický vrch 1012 m

Úprava cest: upravené lyžařské stopy, pluhovaná cesta

Možnost občerstvení: Stožec – restaurace, České Žleby – restaurace

Zajímavosti: horské louky, výhledy z Radvanovického vrchu

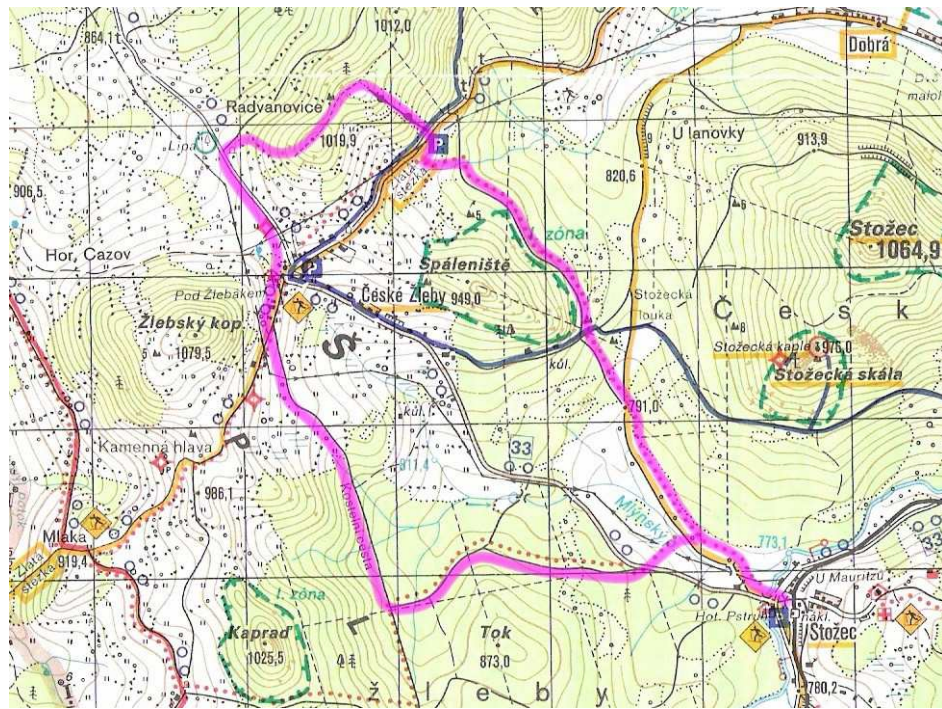
Ze Stožce se vydáme přes most přes Studenou Vltavu. Pojedeme stále v upravené stopě, zpočátku žlutá turistická značka. Po Stožeckých lukách se pomalu ubíráme k lesu. Tam odbočíme mírně vlevo od hlavního tahu. Po oblouku kolem vrcholu Spáleníště přijedeme ke sjezdovce u Českých Žlebů. Zde se můžeme nechat vytáhnout vlekem nahoru, a pak se již kocháme výhledy a cesta pokračuje mírnými sjezdy. Nalevo se rozprostírá Volarská kotlina a vpravo obzor uzavírá hradba hor Trojmezenské vrchoviny. Samotný hřeben tvoří hory Smrčina, Plechý a Třístoličník. Po sjezdu na bývalé Radvanovice se nám nabízí výhledy na Boubín a Bobík. Po louce nad silnicí sjedeme do Českých Žlebů. Zde odbočíme vpravo a po půl kilometru vlevo na Kostelní cestu. Touto cestou jedeme kolem vrcholu Tok zpět do Stožce převážně mírnými sjezdy.

obr. 86 Sjezd k Radvanovicím

obr. 87 Stromořadí v Radvanovicích

1:50 000

Ze Stožce do Lenory

Stožec, žel. st. – Stožecká louka (2,5 km) – Dobrá (5,5 km) – Volarské šance (8 km) – Lenora (11,5 km) – Spáleniště (16,5 km) – Stožec, žel. st. (20 km)

Výchozí místo: Stožec (železniční stanice)

Cílové místo: Stožec (železniční stanice)

Délka trasy: 20 km

Čas jízdy: asi 1,5 hodiny

Převýšení: 130 m

Náročnost: lehká trasa

Nejvyšší bod: Pod Radvanovickým vrchem 910 m

Úprava cest: upravené lyžařské stopy

Možnost občerstvení: Stožec – restaurace, Lenora – restaurace

Zajímavosti: horské louky, obec Dobrá (soubor tzv. tyrolského roubeného domu – vesnická památková rezervace), rašelinné louky, Volarské šance (zbytky opevnění ze 17. století), Lenora (muzeum, rechle, bývalý zámek, lidová architektura)

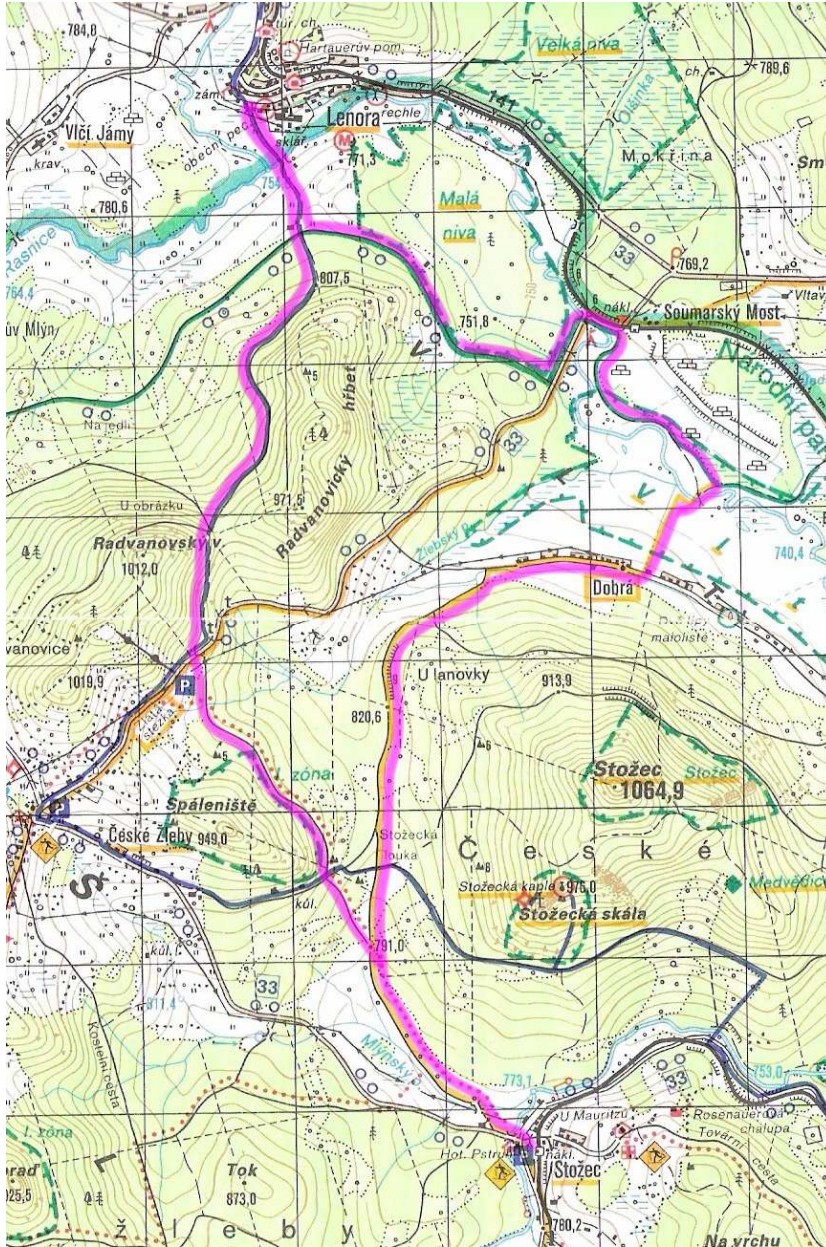
Ze Stožce vyrazíme ve stopě po žluté turistické značce přes most přes Studenou Vltavu. Vystoupáme na Stožeckou louku a stopa nás zavede až do osady Dobrá, kde si můžeme prohlédnout soubor lidové architektury. Upravená stopa nás z Dobré dovede k rozcestí u Soumarského mostu. V lese u křižovatky jsou zbytky opevnění z počátku 17. století – tzv. Volarské šance. Od křižovatky pojedeme po zelené značce kolem rašeliniště Malá niva až k Lenoře. Přímo do obce Lenora nás zavede cesta označená modrou značkou. Rechle-krytý most, který sloužil k zachytávání plaveného dřeva, nás dovede před Lenorou přes Teplou Vltavu.

obr. 88 Rechle u Lenory

Pokud nechceme zajíždět do Lenory, pak na křižovatce zelené a modré značky zahneleme místo doprava vlevo. Stejná cesta nás čeká i po prohlídce města. Úbočím

Radvanovického hřbetu projedeme kolem vleku a budeme klesat kolem Spáleníště až do Stožce.

1:50 000

Z Nového Údolí kolem plavebního kanálu do Nové Pece

Nové Údolí, žel. zas. – Oslinec (4,5 km) – Jelení Vrchy (11,5 km) – Rosenauerova kaplička (13,5 km) – Rossbach (17,5 km) – Nová Pec, žel. st. (23 km)

Výchozí místo: Nové Údolí (železniční zastávka)

Cílové místo: Nová Pec (železniční stanice)

Délka trasy: 23 km

Čas jízdy: asi 2 hodiny

Převýšení: 120 m

Náročnost: lehká trasa s jediným stoupáním

Nejvyšší bod: Rosenauerův pomník 916 m

Úprava cest: upravené lyžařské stopy

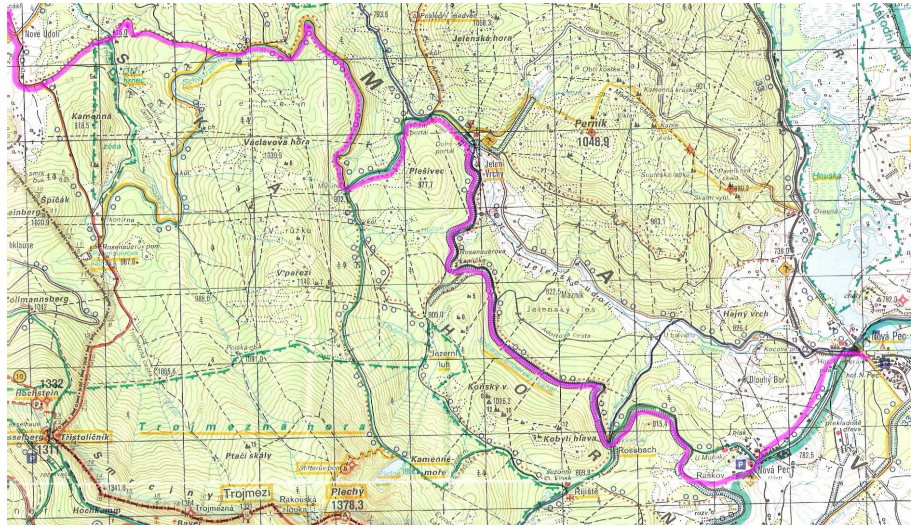
Možnost občerstvení: Nové Údolí – restaurace, Jelení Vrchy – kiosky, Nová Pec – restaurace

Zajímavosti: Schwarzenberský plavební kanál, plavební tunel, Rosenauerova kaplička

Z Nového Údolí začne naše trasa stoupat po červené turistické značce. Asi po jednom kilometru uhýbá upravená běžecká stopa vlevo a opouští červenou značku. Před sebou máme tříkilometrový úsek stoupání k plavebnímu kanálu, k rozcestí nazývanému Oslinec. Zde odbočíme vlevo a pohodlně po vrstevnici objedeme Václavovu horu a dojedeme k hornímu portálu plavebního tunelu. Objedeme vrch Plešivec a ocitneme se u dolního portálu v osadě Jelení Vrchy. Sjedeme nebo sejedeme osadou a napojíme se na stopu lemující plavební kanál. Opět po rovině dojedeme k Rosenauerově dřevěné kapličce, kde Jezerní potok křížuje kanál. Přes rozcestí Rossbach s malým akvaduktem přijedeme k rozcestí u Raškova. Odtud klesáme po zelené značce k Polesí v horní části Nové Pece a po loukách podél silnice až k železniční stanici v Nové Peci.

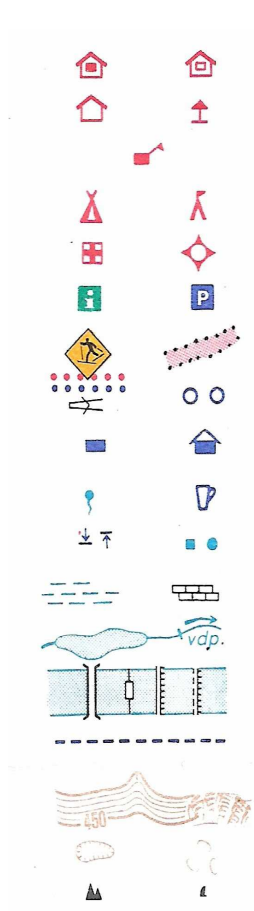
obr. 89 Rosenauerova kaplička

1:100 000

Legenda pro turistické mapy s navrženými trasami

	navržená trasa popsaná v průvodci
	dálnice a víceproudá silnice; násep
	silnice I. třídy; výkop; zastávka autobusů významná pro turistiku
	ostatní silnice; stromořadí; zákaz vjezdu
	zpevněná cesta; most; lávka
	polní a lesní cesta; pěšina; hatě
	železnice dvou a jednokolejná; stanice
	úzkorozchodná železnice; zastávka
	lanovka
	lyžařský vlek
	nadzemní produktovod
	elektrické vedení; transformátor
	bloky budov; samostatné budovy
	kostel; kaple
	hrad, zámek a tvrz; zřícenina hradu a jiné památky
	pomník, boží muka, kříž; hřbitov
	továrna s komínem; elektrárna
	povrchový důl, lom; halda
	důl v provozu a mimo provoz
	rozhlasový, televizní vysílač; věž, stožár
	vodní a větrný mlýn
	meteorologická stanice; čerpadlo pohonných hmot
	hájovna a myslivna; jeskyně
	orientačně důležitý strom; chráněný strom
	věžovitá stavba; rozhledna
	kulturně pozoruhodné místo; muzeum, galerie
	letopočet historické události; trigonometrický, výškový bod
	státní hranice; hraniční kámen
	okresní hranice; hranice porostů
	hraniční přechod; s omezením pro pěší a cyklisty
	zeď; plot
	chráněné území přírody většího a malého rozsahu
	hranice národního parku a chráněné krajinné oblasti
	hranice přírodního parku; přírodní zajímavost

vysoký a nízký les s průseky
 hotel, horská bouda, ubytovací hostinec; ubytovna
 jiné ubytování; turistický přístřešek
 restaurace, bufet
 autokempink; veřejné tábořiště
 stanice Horské služby; místo rozhledu
 turistické informace; parkoviště
 lyžařská turistická trasa; sjezdová dráha
 lyžařský můstek; cykloturistická trasa(i neznačená)
 veřejné koupaliště; krytý bazén
 pramen; minerální pramen
 ponor, vyvěračka; vodojem, studna
 močál, bažina, rašeliniště; těžba rašeliny
 vodní plocha a tok s vodopádem
 řeka s mostem, přívozem, přehradou a jezem
 trasa vodní dopravy
 vrstevnice po 10 m; skály
 propast; krasový závrť
 osamělá skála; osamělý balvan

5. ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce, jak je uvedeno v úvodu, bylo vytvořit turistického průvodce Stožeckem – jižní částí Národního parku Šumava. Podmínkou napsání diplomové práce bylo shromáždění a prostudování dostupné literatury, která se zabývá daným územím, dále literatury o širším okolí, tj. celé Šumavě, jižních Čechách a také celé republice. Pro zpracování diplomové práce jsem vyhledal a nastudoval literaturu odbornou i populárně-naučnou zeměpisnou, historickou a přírodovědnou. Použil jsem také topografické, turistické a tématické mapy. Abych mohl vytvořit skutečně praktického průvodce, musel jsem se také seznámit s již existujícími průvodci Šumavy. Při práci mi velmi pomohly konzultace s pracovníky informačních center, se starosty a pověřenými pracovníky obecních úřadů obcí v řešeném území.

Kompilací informací z různých zdrojů jsem sestavil text o regionu Stožecsko, kde je vymezena poloha území, popsány jednotlivé fyzickogeografické a sociálně-geografické složky, historický vývoj a turistické zajímavosti v regionu. Dále jsou tu navrženy trasy pro pěší turistiku, cykloturistiku a běžecké lyžování. Každá trasa obsahuje základní turistické informace, popis průběhu trasy a mapu oblasti s vyznačenou trasou.

Myslím si, že jsem stanovené cíle své diplomové práce splnil. Vytvořil jsem zatím prvního turistického průvodce, který se zabývá výhradně regionem Stožecsko. Na trhu jsou totiž běžně k dostání jen průvodci zabývající se celou Šumavou, nebo jejími částmi, Stožeckem se přitom zabývají jen okrajově.

Nevyhnutelným nedostatkem vytvořeného průvodce je rychlé zastarávání informací z oblasti sociálně-geografické sféry a také z oblasti služeb turistického ruchu. Je tedy možné, že za několik let již informace o půjčovnách, restauracích, ubytovacích zařízeních a informačních centrech nebudou platné. Tyto údaje lze ale získat na internetu nebo v telefonních seznámech. Stejně tak zastarávají data o počtu a struktuře obyvatel, průmyslu, dopravě apod. Tyto informace však nejsou až tak důležité pro praktické využití průvodce.

Snažil jsem se, aby byl průvodce přehledný, aby o daném území obsahoval co nejvíce informací. Zvláště podrobně jsem se pokusil napsat charakteristiku území, ale měl jsem na mysli, že pro průvodce je důležitá srozumitelnost a přístupnost textu. Pro větší přitažlivost průvodce jsem zařadil bohatý obrazový materiál. Myslím si tedy, že vytvořený průvodce splňuje všechny předpoklady pro to, aby mohl být prakticky využit.

6. SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ

Publikace:

- Albrecht, J. a kol., 2003.** Českobudějovicko. In: Mackovčín, P., Sedláček, M. (eds): „Chráněná území ČR, svazek VIII“, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 807 s.
- Anděra, M., Zavřel, P. a kol., 2003.** Šumava – příroda, historie, život. Nakladatelství Miloš Uhlíř – Baset, Praha, 800 s.
- Blahuš, P., 2003.** Keltové v Čechách. Geografický magazín Koktejl, 12 (11): 95-103.
- Borovský, F. A., 2002.** Řivnáčův průvodce po Šumavě (Šumava před 120 lety). Nakladatelství Miloš Uhlíř – Baset, Praha, 173 s.
- Bufka, L., 2006.** Rys ostrovid – jeden z klíčových druhů pro ochranu přírody (nejen) na Šumavě. Šumava, 11 (výroční číslo): 6-7.
- Bufková, I., 2006.** Ochrana a výzkum šumavských mokřadů a rašelinišť. Šumava, 11 (výroční číslo): 10-11.
- Culek, M. (ed.) a kol., 1996.** Biogeografické členění České republiky. Enigma, Praha, 348 s. + mapa.
- Červenková, P., 1998.** O lyžování na Smrčině. Nadace Smrčina, České Budějovice, 82 s.
- Daněk, A., 2002.** Dovolená autem, pěšky a na kole. Mirago, Ostrava, 95 s.
- David, P., Soukup, V., 2002.** Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku – Šumava. Soukup & David, Praha, 126 s.
- David, P., Soukup, V., 2003.** Šumava. Soukup a David, Praha, 192 s.
- Demek, J. (ed.) a kol., 1987.** Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon ČSR. Academia, Praha, 584 s.
- Dibelková, I., 2004.** Poutní místa v Čechách. Olympia, Praha, 205 s.
- Doležalová, J., 2003.** Tajemné stezky – Jižní Čechy. Regia, Praha, 235 s.
- Doležalová, J., 2004.** Kouzelnou Šumavou. Regia, Praha, 204 s.
- Dubský, B., 1949.** Pravěk jižních Čech. Nakladatelství Bratří Římsové, Blatná, 437 s.
- Dvořák, J., 2002.** Vývoj hospodářství jihočeského regionu v meziválečné době 1918-1939 (z pohledu Národohospodářského sboru jihočeského). Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav hospodářských a sociálních dějin, 218 s.

- Ďoubalík, P., 2000.** Šumava: Železnorudsko, Pláně, Prachaticko, Trojmezí, Lipensko. SHOCart, Zlín, 48 s.
- Formánek, T., 2003.** Tisícovky Čech, Moravy, Slezska. Jerome, Praha, 446 s.
- Fröhlich, J., 1990.** Archeologické toulky po jižních Čechách: sto archeologických příběhů. Jihočeské nakladatelství Růže, České Budějovice, 163 s.
- Fröhlich, J., Michálek, J., 1987.** Archeologické nemovité památky v okrese Prachatice. Odbor kultury ONV Prachatice, Prachatice, 115 s.
- Gebhart, J., 2004.** Druhá republika 1938 – 1939. Paseka, Praha, 315 s.
- Hájek, P., 1995.** Turistický průvodce. Papyrus, Vimperk, 95 s.
- Hladilin, V., 2004.** Josef Rosenauer, lesy a lesní hospodářství. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 29-33.
- Hladík, H., 2004a.** Historie Schwarzenberského plavebního kanálu. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 13-28.
- Hladík, H., 2004b.** Rekonstrukce Schwarzenberského plavebního kanálu v úseku ve správě LČR, s. p., a jeho stav v současnosti. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 37-44.
- Horpeniak, V., 1999.** Kulturní památky Šumavy. Dr. Radovan Rebstöck, Sušice, 47 s.
- Hošek, V., 1998.** Šumava. Studio Macht, Praha, 133 s.
- Hošek, V., Macht, J., 2001.** Šumava. Studio Macht, Praha, 127 s.
- Hradská, V., 2004.** Vodáctví Šumavě neprospívá. Šumava, 9: 16-19.
- Husa, V., 1961.** Dějiny Československa. Orbis, Praha, 496 s.
- Chábera, S., 1978.** Přehled geologické stavby a nerostného bohatství jižních Čech. Skripta. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 51 s.
- Chábera, S., 1982.** Geologické zajímavosti jižních Čech. Jihočeské nakladatelství Růže, České Budějovice, 152 s.
- Chábera, S., 1998.** Fyzický zeměpis jižních Čech: přehled geologie, geomorfologie, horopisu a vodopisu. Skripta. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 139 s.
- Chábera, S. a kol., 1985.** Neživá příroda. Jihočeské nakladatelství Růže, České Budějovice, 269 s.

- Chábera, S. a kol., 1987.** Příroda na Šumavě: přírodovědný průvodce. Jihočeské nakladatelství Růže, České Budějovice, 181 s.
- Chromý, P., 2003.** Jihočeský kraj. Kartografie Praha a.s., Praha, 158 s.
- Jáchym, J., Skuhrový, V. a kol., 1982.** Jižní Čechy, životní prostředí a jeho ochrana. Jihočeské nakladatelství Růže, České Budějovice, 214 s.
- Jiráček, J., 1998.** Průvodce lesy jižních Čech. Kopp, České Budějovice, 195 s.
- Jirák, J., 2005.** Na stezkách krále Šumavy. Nakladatelství Českého lesa, Domažlice, 95 s.
- Jiříčka, J., 2006.** Památky v krajině. Šumava, 11 (výroční číslo): 30-35
- Jungmannová, P., 2006.** Zvonařova pomsta. Akropolis, Praha, 250 s..
- Kadoch, F., 1991.** Šumavský kalendář 1992. Viener, Vimperk, 145 s.
- Kadoch, F., 1993.** Šumavský kalendář 1994. Viener, Vimperk, 98 s.
- Kadoch, F., 2002.** Šumavský kalendář 2003. Viener, Vimperk, 96 s.
- Kadoch, F., 2003.** Šumavský kalendář 2004. Viener, Vimperk, 93 s.
- Kadoch, F., 2004.** Šumavský kalendář 2005. Viener, Vimperk, 112 s.
- Kadoch, F., 2005a.** Šumavský kalendář 2006. Viener, Vimperk, 111 s.
- Kadoch, F., 2005b.** Pašeráci, pytláci, podloudníci a jiné příběhy ze Šumavy. Papyrus, Vimperk, 169 s.
- Kamír, V., 2004.** Muzeum Schwarzenberského plavebního kanálu ve Chvalšínách. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 61-65.
- Kaplan, K., 2004.** Československo v poválečné Evropě, Karolinum, Praha, 407 s.
- Kaskoun, O., 1999.** Toulky Šumavou. Dr. Radovan Rebstöck, Vimperk, 156 s.
- Kašička, F., Nechvátal, B., 1990.** Tvrze a hrádky na Prachaticku. Okresní muzeum v Prachaticích, Prachatice, 83 s.
- Kocourek, J., 2004.** Jižní Čechy – obrazový vlastivědný průvodce. Freytag & Berndt, Praha, 390 s.
- Kolektiv, 1923.** Kolektiv, 1923. Statistický lexikon v Republice československé. Díl I. Čechy. Státní úřad statistický, Praha, 586 s.
- Kolektiv, 1934.** Statistický lexikon obcí v Republice československé. Díl I. Čechy. Státní úřad statistický, Orbis, Praha, 613 s.
- Kolektiv, 1966.** Statistický lexikon obcí ČSSR. Statistické a evidenční vydavatelství tiskopisů N.P., Praha, 668 s.

- Kolektiv, 1978.** Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970. I. díl, svazek 1, 2. Federální statistický úřad, Praha, 1187 s.
- Kolektiv, 1984.** Statistický lexikon obcí ČSSR 1982. SEVT, Praha, 1011 s.
- Kolektiv, 1992a.** Šumava v roce 1991. Krajská správa Českého statistického úřadu v Českých Budějovicích a Krajská správa Českého statistického úřadu v Plzni, 155 s.
- Kolektiv, 1992b.** Šumava: Lipno, Trojmezí. Kletr, Plzeň, 207 s.
- Kolektiv, 1994.** Statistický lexikon obcí České republiky 1992. SEVT, Praha, 895 s.
- Kolektiv, 2003.** Šumava – Lipensko, Prachaticko – turistický průvodce. Kartografie Praha, Praha, 113 s.
- Kolektiv, 2004.** Úhrnné hodnoty druhů pozemků v ha po k.ú. a obcích za okres Český Krumlov a Prachatice pro rok 2003. Zeměměřický a katastrální inspektorát v Českých Budějovicích, počítačová databáze.
- Kolektiv, 2005.** Statistický lexikon obcí České republiky 2005. Ottovo nakladatelství, Praha, 1358 s.
- Kopta, J., 1978.** Kratochvilné děje z naší vlasti. Melantrich, Praha, 316 s.
- Korčák, J., 1929.** Vylidňování jižních Čech. Studie demografická. Spolek péče o blaho venkova, Praha, 97 s.
- Kovář, D. a kol., 2002.** Jižní Čechy a Šumava. Herbiaprint, České Budějovice, 56 s.
- Kozák, R., 1999a.** Nové Údolí. Dr. Radovan Rebstöck, Vimperk, 132 s.
- Kozák, R., 1999b.** Hotelový sluha u každého vlaku: k výročí 100 let železnice ve Volarech. Dr. Radovan Rebstöck, Sušice, 96 s.
- Krapfl, R., 2004.** Projekt Interreg II – Revitalizace Schwarzenberského plavebního kanálu. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 65-69.
- Krejsová, J., 2006.** Přes Volary přešla smrt. Obecní úřad Volary, Volary, 165 s.
- Kubíková, A., 2004.** Život schwarzenberského ředitele plavby Josefa Rosenauera. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 5-12.
- Kubíková, A., Zálaha, J., 2002.** Chvalšinský rodák ing. Josef Rosenauer 1735-1804. Obecní úřad Chvalšiny, Chvalšiny, 60 s.
- Kudrlička, V., 1997.** Kalendárium kulturních osobností Šumavy a Chodska. MMM, Praha, 155 s.
- Kuklík, K., 1984.** Šumava. Panorama, Praha, 238 s.

- Lášek, R., Hříděl, K., 1996.** Československé opevnění z let 1936-38 na Šumavě. FORTprint, Dvůr Králové nad Labem, 63 s.
- Liška, P., 2003.** Dobrá na Šumavě: osada, ve které se pečou husy jen po jedné straně. Nákladem vlastním, České Budějovice, 184 s.
- Lískovec, E., 2003.** Šumavou na horském kole. Pbtisk, Příbram, 97 s.
- Lískovec, E., 2004.** Šumavou na běžkách. Pbtisk, Příbram, 83 s.
- Lysý, F., 1989.** Z Šumavských lesů. Jihočeské nakladatelství Růže, České Budějovice, 189 s.
- Malota, R., 2004.** Na Šumavě jako v Alpách? Šumava, 9: 7-9.
- Martan, M., 1991.** Šumava, Bavorský les (Šumava bez opony), Kletr, Plzeň, 207 s.
- Martan, M., 2003.** Šumava – nejkrásnější turistické trasy. Freytag & Berndt, Praha, 160 s.
- Martan, M., Předota, M., 1996.** Šumava na starých pohlednicích I. Pyramida, Praha, 386 s.
- Martanová, J., 2004.** Schwarzenberský plavební kanál na sklonku 20. století. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 33-36.
- Märtil, J., 2004.** Aktivity lesní správy Vyšší Brod při rozvoji cestovního ruchu na Šumavě. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 59-60.
- Melicharová, J., 1976.** Šumava. Olympia, Praha, 325 s.
- Miglbauer, E., 2004.** Význam Schwarzenberského plavebního kanálu pro turismus v Rakousku. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 69-71.
- Mikšíček, P., 2003.** Zmizelé Sudety. Geografický magazín Koktejl, 12 (10): 105-112.
- Mikšíček, P. a kol., 2003.** Zmizelé Sudety/Das verschwundene Sudetenland. Nakladatelství Český les, Domažlice, 180 s.
- Nauš, B., Záveský, A., 1990.** Naučné stezky prachatického okresu. Stanice mladých ochránců přírody, Prachatice, 96 s.
- Nebeský, R., 2002.** Plavební kanál Schwarzenberský. Geografický magazín Koktejl, 11 (1): 101-107.
- Němeček, J., 2002.** Cesta k dekretům a odsunu Němců. Baronet, Praha, 152 s.
- Oswald, J., 1959.** Jihočeské nerosty a jejich naleziště. Krajské nakladatelství v Českých Budějovicích, České Budějovice, 276 s.

- Pecka, J., 2005.** Tady skončila válka. Jihočeské muzeum České Budějovice, České Budějovice, 150 s.
- Pešek, J., 1986a.** Dosidlování jihočeského pohraničí v letech 1945-47. Jihočeský sborník historický, 55 (1): 133-143.
- Pešek, J., 1986b.** Dosidlování jihočeského pohraničí v letech 1954-59. Jihočeský sborník historický, 55 (1): 169-179.
- Pešta, J., 2004.** Encyklopedie českých vesnic II – Jižní Čechy. Libuň, Praha, 591 s.
- Petráš, K., 2006.** Tam na konci údolí: Jelení Vrchy – Hirschbergen – Hiršperky. Kopp, České Budějovice, 55 s.
- Poche, E. (ed.) a kol., 1977.** Umělecké památky Čech, 1. díl A – J. Academia, Praha, 643 s.
- Poche, E. (ed.) a kol., 1978.** Umělecké památky Čech, 2. díl K – O. Academia, Praha, 578 s.
- Poche, E. (ed.) a kol., 1980.** Umělecké památky Čech, 3. díl P – Š. Academia, Praha, 538 s.
- Poche, E. (ed.) a kol., 1982.** Umělecké památky Čech, 4. díl T – Ž. Academia, Praha, 636 s.
- Podhola, R., 2006.** Ozvěny šumavských zvonů, Roman Podhola, Český Krumlov, 160 s.
- Podhorský, M., 2003.** Jihočeský kraj. Freytag & Berndt, Praha, 177 s.
- Potužník, J., 1991.** Lipno. Dr. Radovan Rebstöck, Sušice, 28 s.
- Příbyl, Z., 2004.** Schwarzenberský plavební kanál osou cestovního ruchu na česko-rakouském pomezí. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 53-58.
- Quitt, E., 1971.** Klimatické oblasti Československa. Geografický ústav ČSAV, Brno, 82 s.
- Rauwolf, J., 2000.** Legendy a pověsti staré Šumavy. Douphin, Praha, 257 s.
- Rebstöck, R., 1994.** Zapomenuté železnice. Dr. Radovan Rebstöck, Sušice, 70 s.
- Rebstöck, R., 1996a.** Šumava autem a na kole. Dr. Radovan Rebstöck, Sušice, 60 s.
- Rebstöck, R., 1996b.** Šumavou podél hranice. Dr. Radovan Rebstöck, Vimperk, 44 s.
- Robek, A., Vařeka, J. a kol., 1987.** Národopis. Jihočeské nakladatelství Růže, České Budějovice, 257 s.
- Roučka, Z., 2004.** Tenkrát na Šumavě: fotografie 1939-1939. ZR & T, Plzeň, 232 s.

- Sedláček, A., 1998.** Místopisný slovník historický Království českého. Argo, Praha, 1044 s.
- Siegelbauer, J., 2005.** Jižní Čechy. Veduta, Praha, 131 s.
- Sládek, M., 2002.** Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946. Pragma, Praha, 205 s.
- Sloup, J., 1998.** Vltava, řeka z nejkrásnějších. Geografický magazín Koktejl, 7 (1): 85-89.
- Sonnleitner, A., 1992.** Der Böhmerwald. Landesverlag, Linz, 96 s.
- Štemberk, J., 2004.** Turismus nezná hranic. In: Řezáč, J. (ed.): Využití díla Josefa Rosenauera pro rozvoj regionu Šumavy. Sborník z konference. Lesy ČR, Hradec Králové, s. 45-52.
- Štemberk, J., Fuchs, J., 2006.** Zaniklé osady podél Zlaté stezky. Herbia, Prachatice, 25 s.
- Turek, R., 1982.** Čechy v raném středověku. Vyšehrad, Praha, 251 s.
- Tvarohová, R., 2002.** Vývoj demografických a sídelních struktur v oblasti Lipenské přehrady. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 74 s. + přílohy.
- Valenta, M., Kadoch, J., 1996.** Národní park Šumava. Správa NP a CHKO Šumava, Vimperk, 60 s.
- Vencl, S., 1989.** Mezolitické osídlení na Šumavě. Archeologické rozhledy, XLI: 481-505.
- Veselý, J., 1989.** Lesní hospodářství na krumlovském panství v první polovině 19. století. In: Mašková, V. (ed.): Sborník Okresního archivu v Českém Krumlově. Český Krumlov, s. 23-38.
- Vlček, V. (ed.) a kol., 1984.** Vodní toky a nádrže. Zeměpisný lexikon ČSR. Academia, Praha, 316 s.
- Vondruška, V., 1989.** Život staré Šumavy. Západočeské nakladatelství, Vimperk, 248 s.
- Záloha, J., 1972.** Šumava od A do Z. Růže, České Budějovice, 356 s.
- Záloha, J., 1980.** Krajem Lipna. Jihočeské nakladatelství, České Budějovice, 71 s.
- Záruba, V., Koblasa, P., 2000.** Šumava: místopisný slovník, Jihočeské nakladatelství, České Budějovice, 199 s.

Internetové odkazy:

www.bilastopa.cz

www.cd.cz

www.info.sumava2000.cz

www.jizdnirady.cz

www.lipno-online.cz

www.npsumava.cz

www.stozec.cz

www.sumavanet.cz

www.ceskehory.cz

www.czso.cz

www.info-sumava.cz

www.jiznicechy.org

www.mestovolary.cz

www.obeczelnava.cz

www.urad.strazny.net

www.sweb.cz/schwarzenbersky.kanal

Mapové podklady:

Mapa KČT 1 : 50 000, Trojmezí, č. 66, Vojenský kartografický ústav, Praha, 1995.

Mapa KČT 1 : 50 000, Lipno, č. 67, Vojenský kartografický ústav, Praha, 1995.

Základní mapa ČR – Volary, 1 : 100 000, Český úřad zeměměřický a katastrální, Praha, 1978.